Prejeto 10. VI. 1932
kraj. ____ priloge

Poštnina plačana v gotovini | LETO LX | V Ljubljani, v petek 10. junija 1932 | Štev. 131 | Cena 1 Din

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050, — nočna 2996, 2994 in 2050

SLOVENEC

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Ček. račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inserate; Sarajevo štv. 7563, Zagreb štv. 39.011, Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitarjeva 6, telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

K klirinškemu sporazumu s Češkoslovaško

Res z napetostjo smo pričakovali poročilo o zaključku pogajanj glede klirinške pogodbe med nami in Češkoslovaško. Že pred štirinajstimi dnevi so odpotovali odposlanci Narodne banke v Prago, da bi se pogodili s Čehoslovaki o ureditvi klirinškega prometa. Pogajanja so se sumljivo zavlačevala in naše javnosti se je že polastil strah, da ne ne bo prišlo do sporazuma, kar bi bilo brezdvomno v veliko škodo z gospodarskega in političnega vidika za obe državi. Pogajanja so bila težavna. Vlekla so se z dneva v dan, ne da bi prišlo med delegacijama do zaželenega zbližanja. Kakor se lahko pogajamo s Čehoslovaki, ko gre za politična vprašanja, tako se mnogo bolj težko sporazumemo, ko gre za gospodarske probleme, ki so pač mnogo bolj konkretni, ker zadevajo materialne interese.

Umevno, da nas je vest o sporazumu po vsem tem toliko bolj razveselila. Čeprav še nimamo podrobnega poročila o sporazumu samem, je že iz kratkih telefonskih vesti razvidno, da je odgovor razmeroma zadovoljiv. Omogočil bo hitrejšo likvidacijo medsebojnih obveznosti, pa naj izvirajo iz blagovnega prometa ali sicer iz drugih poslovnih zvez. Razveseljivo je, da se je tudi glede tujskega prometa dosegel sporazum in da bodo Čehoslovaki lahko jemali s seboj v Jugoslavijo poljubno vsoto denarja. Dogovor glede tujskega prometa je brezdvomno velikega pomena tudi za Slovenijo, ki ji tujska obrt prinaša lepe dohodke in ki se v zadnjem času vznemirja radi čedalje večjih ovir v tem pogledu s strani inozemstva.

Nered, ki je nastal zadnje mesece v klirinškem prometu med Češkoslovaško in nami, je zelo vznemirjal naše trgovske kroge. Ko je naša država skušala zmanjšati uvoz industrijskih izdelkov s tem, da je uvedla devizno zaporo, je Češkoslovaška odgovorila s hudo represalijo, morda hujšo kakor vsaka naša soseda; Češkoslovaška vlada je namreč zaukazala vsem bankam, da blokirajo vse terjatve jugoslovanskih podanikov, tako da niso jugoslovanski državljani mogli prosto razpolagati s svojim denarjem v Češkoslovaški. Takšno stanje ni bilo dolgo vzdržno in sam češkoslovaški tisk je nastopil proti tako ostrim ukrepom praške vlade. Novi sporazum bo vse te težkoče, ako ne povsem odpravil, vsaj olajšal, saj poročajo iz Prage, da bo poglobil gospodarske odnose med Češkoslovaško in našo državo.

Potek pogajanj v Pragi nas je zanimal z dvojnega vidika, gospodarskega in političnega. Nam, kakor tudi Čehoslovakom, mora biti na tem, da odstranimo katerokoli oviro, ki bi bila na poti tesnemu političnemu sodelovanju med obema državama. To sodelovanje je toliko bolj potrebno danes, ko tako drzno dvigajo glave naši dedni nasprotniki na severu in na jugu. Hitlerstvo v Nemčiji in v Avstriji in fašizem v Italiji si podajata roke. Potovanja voditeljev narodnega socialističnega gibanja v Avstriji in Nemčiji v Rim, dokazujejo, da ne gre več za zgolj sentimentalne medsebojne simpatije, ki prihajajo do izraza v tisku nemškega in italijanskega fašizma, temveč za bolj konkretne zveze, ki lahko dovedejo do skupnega nastopa teh nasprotnikov slovanstva.

Danes je bolj kakor kdaj poprej potrebno, da gojimo resnično, živo slovansko vzajemnost. Ni dovolj, da se ob priložnosti raznih skupnih narodnih manifestacij navdušeno pozdravljamo, ni dovolj, da bruhne iz nas ob teh srečanjih sentimentalna vzhičenost, čeprav je to znamenje, da še vedno skupno čutimo in slutimo skupnega nasprotnika. Slovanska vzajemnost mora zadobiti konkretno podlago in mora sloneti na resnični koristi, ki jo naj imamo od nje Slovani. To poudarja tudi Tomaž Masaryk ob vsaki priložnosti.

Vzajemnost med Čehoslovaki in nami nam lahko prinaša resnično korist, ne samo v pogledu političnega sodelovanja, temveč tudi gospodarskega. Trgovinska bilanca v zadnjih osmih letih izkazuje vselej lep pribitek za Češkoslovaško napram nam. Statistika za leto 1931. kaže, da se nahaja Češkoslovaška kot naša uvoznica na drugem mestu, to je takoj za Nemčijo. Čehoslovaki so pri nas postavili na noge industrijska podjetja, ki dobro uspevajo in donašajo tudi njim lepe dohodke.

Nasprotno ima tudi naša država od prijateljskih odnošajev s Češkoslovaško gospodarske koristi. Naša trgovinska bilanca je napram Češkoslovaški sicer pasivna, a na drugi strani pustijo pri nas češki turisti precej denarja.

Naša želja je, da bi se trgovinski stiki s Češkoslovaško utrdili. Z izvozom svojih pridelkov imamo čedalje večje težave. Tako se n. pr. hoče Avstrija osvoboditi vsakega uvoza kmetskih pridelkov in krije že danes skoraj polovico svoje potrebe na žitu in skoraj popolnoma potrebo na živini z lastno produkcijo. Mi bi radi s svojimi pridelki v Češkoslovaško, ki še vedno potrebuje letno okoli 3 milijone stotov pšenice. Podonavje nas ne veseli, ker se bojimo represalij Nemčije in Italije in smo v strahu za svojo industrijo. Čehoslovaki bi lahko bolj odprli vrata našemu žitu in naši živini. Podprli nas bodo lahko tudi bolj glede tujskega prometa, saj še vedno preveč zahajajo na laško obal.

Kulturne, znanstvene in druge reprezentativne organizacije, ki vzdržujejo stike med brati Čehoslovaki in nami, naj gredo na delo, da bi nam ti srčni odnosi prinesli čim več praktične koristi, ki je posebno v času splošne gospodarske depresije za vsakogar toliko bolj otipljiva. Z vso pohvalo je v tej zvezi treba omeniti pobudo Slovanskega instituta v Pragi, ki ima poleg drugih namenov tudi ta, da pospešuje gospodarske stike Češkoslovaške republike s slovanskim svetom, pobudo namreč, da bi se osnoval nekak posvetovalni organ, ki bi skrbel za to, da se delovanje zavoda prilagodi sedanjim praktičnim zahtevam. Naloga naših in češkoslovaških kulturnih in reprezentativnih organizacij, med katerimi je treba imenovati češkoslovaške-jugoslovanske lige, naj bi prav danes podvojile svoje stremljenje v tej smeri, da bodo lahko vplivale tudi na gospodarske kroge, ki dajo pogosto prednost trenutni koristi pred višjimi interesi obeh držav.

Reakcija v Nemčiji na delu

Von Papen hoče izsiliti nacionalistično vlado v Prusiji

Berlin, 9. junija. V Nemčiji čedalje bolj dozorevajo dalekosežne odločitve. Jutri, v petek, se zbere starešinski svet pruskega deželnega zbora, ki ga je sklical predsednik deželnega zbora, hitlerjevec Kerrl, da sklepa o čimprejšnjem sklicanju deželnega zbora, ki bi se sicer moral sestati šele 22. junija.

Kerrl je to storil na prošnjo kanclerja von Papena, kateremu se zelo mudi, da bi iztrgal prevažno mesto šefa vlade v Prusiji iz rok socialistu Braunu, katerega naj nadomesti nacionalist. V to svrho je von Papen poklical k sebi šefe nemškonacijonalne stranke, centruma in hitlerjevcev. Kakor znano, dosedanja pruska vlada po novih volitvah v ‚landtagu' nima več večine. Večina bi se lahko sestavila samo iz hitlerjevcev in centra, ki pa tako koalicijo danes odklanja še bolj nego preje. Von Papen hoče sedaj rešitev tega položaja, ki se dolgo ne more držati, pospešiti s tem, da bi pridobil na svojo stran kakih 10 članov centra, ki so bolj konservativnega mišljenja. Če bi ti glasovali za kanclerjevega kandidata, nemškega nacionalca Witterfelda, kateri naj bi postal šef pruske vlade, bi le-ta imela vsaj pičlo večino iz hitlerjevcev, nemških nacionalcev in disidentov centruma.

Ker pa je skoro izključeno, da bi se našli disidenti, ki bi prelomili strankarsko disciplino v centrumu, zato hoče von Papen pritisniti na dosedanjo zgolj poslovno vlado v Prusiji s pomočjo finančnega bojkota. Bivši kancler Brüning je bil obljubil Braunu 100 miljonov mark državnega prispevka za notranjo kolonizacijo. Von Papen pa izjavlja sedaj na Braunov poziv, naj se ta vsota izplača, da se v tem pogledu ne čuti vezanega. Zaradi tega ne bo mogoče pruski vladi izvesti nujno finančno sanacijo, radi česar ji ne bo preostalo ničesar drugega, kakor da demisionira, nakar bi kancler svoj načrt lažje izvedel.

Mesto šefa pruske vlade, oziroma vlade sploh, je silne važnosti, ker je od nje odvisna pruska policija, ki je do sedaj bila orodje v rokah socialista Brauna. Če bo von Papen zopet dovolil hitlerjevske napadalne čete in se obenem polastil pruske vlade, bo reakcija v Nemčiji dosegla velik uspeh.

Weimarska ustava bo spremenjena

Berlin, 9. junija. tg. Novi državni notranji minister baron Gayl je danes v nemškem državnem zboru pojasnil stališče von Papenove vlade glede notranje-političnih vprašanj. Glede Prusije izjavlja državna vlada, da bo prišlo v Prusiji do take vlade, ki bo soglašala s tendencami državne vlade. V zvezi z reformo, ki je potrebna za državo, je nujno potrebno odločiti se za reformo weimarske ustave. Da pa ne bi nastale nepotrebne govorice, ugotavlja, da so vse govorice o obnovi monarhije neumne in napačne. Notranji minister ne prikriva, da on sam smatra monarhijo za ono obliko države, ki je primerna za ljudstvo v srcu Evrope, toda v času političnih bojev se ne sme pustiti, da bi prišlo še do boja glede spora o državni obliki. Vlada se zavzema za zdrav napredek in odklanja očitke, da bi bila reakcionarna. Z bodočimi zasilnimi naredbami se bo zagotovila popolna svoboda volitev, tako da se bo pri volitvah pokazala resnična volja nemškega naroda. Minister naglaša nadalje, da je državna vlada odločena za to, da izvede problem naseljevanja na nemškem vzhodu. Radio-postaje in kino pa se morajo osvoboditi nenemškega vpliva.

Berlin, 9. jun. tg. Novi kurz v Nemčiji se kaže tudi v tem, da bo imel Adolf Hitler v torek, dne 14. junija iz radio postaje Königswusterhausen govor o temi: državne ideje narodnega socializma. Do sedaj narodni socialisti in komunisti v Nemčiji niso smeli porabljati radio postaj.

London, 9. jun. tg. Bivši nemški prestolonaslednik Viljem odgovarja v »Daily Heraldu«, kaj ima odgovoriti na govorice o njegovi osebi: »Služil bom svoji domovini, dokler bom živ. Viljem, prestolonaslednik.« List pristavlja k temu: »Podpis pove več, kakor odgovor sam.«

Sestanek MacDonald—Herriot

Razgovori velike politične važnosti

Pariz, 9. jun. tg. Angleški poslanik v Parizu lord Tyrell je sporočil Herriotu odgovor MacDonalda in sira Simona na povabilo na razgovor v Parizu. Angleška ministra prijazno pozdravljata to povabilo in sta prepričana, da bo njihov sestanek bistveno pripomogel k zadovoljivemu koncu lozanskega sestanka. Angleška ministra bosta dospela v Pariz v soboto zvečer in se pred odhodom v Lausanne razgovarjala s francoskimi tovariši o razorožitvi, reparacijah in donavskem načrtu.

London, 9. jun. ž. Kakor javljajo, bo poset MacDonalda in sira Simona v Parizu sledil direktnemu pozivu Herriota. Tukaj smatrajo, da bodo razpravljali o vseh aktualnih vprašanjih, katera želi nova francoska vlada rešiti in o njih razpravljati na popolnoma drug način, kot je to delala dosedanja Tardieujeva vlada. Politični krogi so prepričani, da MacDonald iz Pariza ne bo odpotoval direktno v Lausanne, ampak se bo obenem ustavil v Ženevi s sirom Simonom in bo pri tej priliki razorožitveni konferenci izročil nove angleške predloge ter na ta način poživel delo konference. MacDonald bo najbrž ostal v Švici do konca lausannske konference, torej najmanj dva do tri tedne. V spodnji zbornici ne bo prišlo do debate o lausannski konferenci, kot so prvotno nameravali, ker to ni MacDonaldova želja. Vodja opozicije Landsbury je v nekem pismu na MacDonalda izjavil, da pristane samo na odgoditev debate, vendar pa si pridržuje opozicija pravico, da o tem vprašanju diskutira pozneje.

Govorilo se bo tudi o Balkanu

Pariz, 9. jun. ž. Po informacijah jutranjega tiska se bosta Herriot in MacDonald v glavnem razgovarjala o reparacijskem problemu ter o pripravah za gospodarsko konferenco, zlasti o problemu finančne pomoči raznim srednjeevropskim državam. »Matin« in »Petit Parisien« poročata, da sta se izčrpno razgovarjala o slednjem že snoči Herriot in finančni minister Marin. »Matin« pravi, da pri tej priliki še ni padla nobena odločitev o vprašanju finančne pomoči državam v srednjevzhodni Evropi, ker je predvsem treba zvedeti, kakšno stališče zastopa Anglija. Kolikor je znano, stoji London na stališču, da ne sodeluje pri osnovanju skupnega pomožnega fonda za podonavske in balkanske države. Z druge strani pa je Francija mnenja, da se mora nekaj ukreniti za trenutno zboljšanje položaja, kar pa nikakor ni mogoče izvesti samo z enostransko pomočjo in provizorično akcijo, kar se je doslej še vedno pokazalo kot nekoristno.

Francija popušča

London, 9. jun. ž. »New Cronicle«, »Daily Mail« in »Daily Express« poročajo, da so se v zadnjem času izgledi za lausannsko konferenco znatno zboljšali največ radi tega, ker je zavzela francoska vlada v reparacijskem vprašanju stališče, ki zagotavlja sporazum. Tudi konservativni »Morning Post« objavlja, da je angleška vlada dobila važne informacije, iz katerih posnema, da je Francija spremenila svoje dosedanje stališče v reparacijskem vprašanju.

Amerika proti črtanju reparacij

Washington, 9. jun. ž. Snoči je državna vlada objavila izjavo, ki je za lausannsko konferenco velikega pomena. V tej izjavi naglaša ameriški tajnik za zunanje zadeve Stimson, da ameriška vlada ne bo sprejela nobenega programa, ki bi ga predložile inozemske države in ki bi predvideval popolno črtanje reparacij in vojnih dolgov. Združene države tako sedaj kakor prej zastopajo stališče, da je anulacija ali znižanje reparacij izključno evropska zadeva in da sklepi upniških držav napram Nemčiji ne smejo niti najmanj vplivati na Ameriko v vprašanju vojnih dolgov. V ameriških političnih krogih priznavajo, da ta sklep ogroža uspeh lausannske konference. Naglaša pa se, da ameriška vlada mora tako postopati, ker bi anulacija vojnih dolgov imela usoden vpliv na ameriški narod. Čuje se, da bo ameriška vlada o tem svojem sklepu obvestila tudi nemško vlado.

Amerika proti brezposelnim podporam

Washington, 9. jun. AA. **Senat je odklonil načrt o podeljevanju podpor brezposelnim.**

Škofje v Belgradu

Belgrad, 9. jun. l. Danes so se mudili v Belgradu na povratku iz Sarajeva, kjer so se udeležili veličastnega evharističnega kongresa, gg. dr. Šarič, nadškof vrhbosanski, dr. Gregor Rožman, knezoškof ljubljanski, in dr. Josip Carevič. Vsi trije visoki cerkveni knezi so se poklonili papeškemu nunciju msgr. Pellegrinettiju ter predsedniku vlade dr. Marinkoviču, ki jih je sprejel v daljšo avdienco. Nato so se vpisali v dvorno knjigo. Dostojanstveniki so izrazili svoje iskreno zadovoljstvo nad uspehom evharističnega kongresa v Sarajevu, ki je dokazal, kako živa je katoliška vera v tem kraju naše države. Evharistični kongres je dal ponovnega poguma vsem udeležencem, da pomagajo s svojim lastnim zgledom uveljaviti krščanska načela v zasebnem in javnem življenju.

Nadškof dr. Šarič je Vašemu dopisniku izrazil prijateljske pozdrave za »Slovenca«, katerega zadovoljno vsak dan čita in katerega smatra za glasilo jugoslovanskih katoličanov. Obenem je pozdravil tudi Slovence, katere je v vrhbosanski nadškofiji zastopal eden največjih jugoslovanskih škofov dr. Jeglič in katerih živa vera in zvestoba do naukov katoliške Cerkve lahko služi za zgled vsem Jugoslovanom. Želi, da bi pod vodstvom svojih cerkvenih pastirjev ostali tudi nadalje zvesti sinovi katoliške Cerkve. Posebno se pa zahvaljuje, da so mu Slovenci poslali na evharistični kongres velikega cerkvenega kneza dr. Jegliča in njegovega odličnega in povsod priljubljenega naslednika dr. Rožmana. Ako mu bo ljubi Bog dovolil, bo vrnil ta obisk v kratkem v Sloveniji, da tako znova pokaže organično povezanost med vrhbosanskimi in slovenskimi katoličani in sploh med katolicizmom v Jugoslaviji, ki je najboljši čuvar državne edinosti in njenega kulturnega napredka.

Deputacija pri zagrebškem banu

Zagreb, 9. jun. ž. Danes dopoldne ob 11 je obiskala bana savske banovine dr. Perovića skupina meščanov iz vseh družabnih slojev, v kateri so se nahajali po večini predstavniki kulturnih društev in družabnih skupin zaradi napada na književnika Zagrebčana g. dr. Milana Budaka. Skupino je vodil msgr dr. Korenič v imenu duhovništva. V skupini so se nahajali med drugimi tudi dr. Vrbanič, predsednik TOI, dr. Politeo, predsednik odvetniškega društva, dr. Nikolaj Andrič, predsednik društva hrvatskih književnikov, dr. Andres, pravni svetnik francoskega konzulata, dr. Belin, tajnik zagrebške borze, dr. Benović, tajnik Hrvatske Radiše, Čačkovič, predsednik Društva hišnih posestnikov, dr. Ivković, predsednik odvetniške zbornice, dr. Horvat, glavni urednik »Jutranjega lista«, dr. Liht, predsednik zveze zionistov, Simon Kotur, legat delavske zveze, dr. Milenko Markovič, tajnik zveze denarnih zavodov, dr. Pilar, predsednik sociološkega društva, Franjo Regel, predsednik Zveze grafičnih delavcev, dr. Jure Vranešič, predsednik odvetniške zbornice itd. Delegacija je obvestila bana savske banovine dr. Perovića o silnem odjeku, ki ga je izzval napad na dr. Budaka v vseh meščanskih krogih brez razlike, ki mislijo, da imajo pravico zahtevati, da se jim zajamči in zagotovi svoboda in varnost ter da se ne žali čut človeštva in etike, ki je bil v tem slučaju globoko ranjen. Zato se predstavniki meščanstva obračajo na bana kot vrhovnega predstavnika civilnih oblasti, da stori vse, kar je v njegovi moči, da se ta nezaslišani zločin čimprej temeljito razjasni, ter da se krivci pošteno kaznujejo. Enkrat za vselej je treba onemogočiti, da bi se podobni slučaji še kdaj ponovili. — Ban dr. Perović je zaslišal izjave dr. Politea in izjavil predstavnikom meščanstva, da je njega samega pretresla vest o tem dogodku, ki lahko vrže dokaj temno liso na kulturni center tako velikega formata, kakor je Zagreb. Zadovoljen je, da je bil obveščen na ta način in je obljubil, da bo storil vse, da se zločin čimprej razjasni, krivci pa eksemplarično kaznujejo.

Lesna konferenca na Dunaju

Dunaj, 9. junija. tg. Danes se je otvorila na Dunaju mednarodna lesna konferenca, katere se je udeležilo 30 držav, med njimi Jugoslavija, Nemčija, Francija, Italija, Češkoslovaška itd. Avstrijski državni kancler dr. Dollfuss je izjavil, da je dolžnost vlad, da s pogodbami z drugimi državami premagajo krizo v lesni industriji. Posvetovali se bodo na konferenci o tem, ali je mogoče ustanoviti mednarodno lesno vnovčevalnico. V glavnem pa so vsa prizadevanja naperjena proti uničujoči ruski konkurenci.

Notranje posojilo v Rusiji

Moskva, 9. jun. tg. Sovjetska vlada je razpisala novo notranje posojilo v znesku 3.2 miljarde rubljev.

Irski senat za zvezo z Anglijo

Dublin, 9. jun. AA. **Senat je odklonil klavzulo v zakonskem načrtu vlade, ki odpravlja prisego angleškemu kralju.**

Podoknica Petru Grasseliju

Ljubljana, 9. junija.

Da Ljubljana častno proslavi 50 letnico, odkar ima slovenskega župana, mestna občina pa slovensko uradovanje, je danes prebivalstvo priredilo prvemu slovenskemu županu Petru Grasseliju pod njegovim stanovanjem na Mestnem trgu podoknico. Pred Mestnim domom so se zbrali gasilci ljubljanske župe in ljubljanskega gasilskega društva, ki so pod vodstvom staroste g. Josipa Turka odkorakali po glavnih ulicah mesta na Mestni trg. Baklje so nosili člani gasilskega naraščaja barjanskega gasilskega društva. V sprevodu je bila tudi godba. Na Mestnem trgu je igrala najprej godba, nato pa so pevci Hubadove župe pod vodstvom prof. Gröbminga zapeli Aljaževo: »Divna noč« in Nedvedovo: »Domovina, mili kraj«. Občinstvo pa je vzklikalo prvemu slovenskemu županu Ljubljane. Med udeleženci bakljade in podoknice smo opazili tudi najstarejše slovenske gasilce in priče tedanjim borbam Perneta, Lapajneta in Mediča. Grad in magistrat sta bila nocoj razsvetljena.

Dunajska vremenska napoved. V splošnem se bo zjasnilo, temperatura bo počasi narastla.

Zagrebška vremenska napoved: Po večini oblačno, zmerno hladno, počasi se bo zjasnilo.

Kriza naše premogovne industrije

Proti podaljšanju kmetskega moratorija — Za omiljenje davčnih bremen

Ljubljana, 9. junija 1932.

Kakor smo že poročali, so včeraj zasedali odseki Zbornice za TOI, danes pa je bila dopoldne plenarna seja Zbornice, katero je vodil predsednik g. Ivan Jelačin.

Uvodoma je pozdravil zastopnika banske uprave g. dr. Rudolfa Marna, dopisnega člana zbornice g. dr. Fr. Windischerja ter vse prisotne. Poročal je, da je bil proračun zbornice za TOI v Ljubljani za 1932 potrjen. Zbornica se pravice, ki jo ima po novem davčnem zakonu, da imenuje svoje zastopnike v davčnoreklamacijske odbore ne glede na njihovo bivališče, ni poslužila. Nadalje sta bila v zbornici nameščena dva dnevničarja, gg. Janko Traven in Josip Seunig. Zavod za pospeševanje obrti je ustanovil v Mariboru svojo poslovalnico, namesto ing. Dračarja je bil v zbornico pozvan kot član g. Rihard Skubec.

Naš gospodarski položaj

Nato je podal predsednik obširno poročilo o gospodarskem položaju v naši banovini, iz katerega posnemamo najvažnejše podatke. Predvsem se je pečal z razmerami na denarnem trgu, kjer je ugotovil, da smo kritičnih razmer v nemali meri sami krivi. Neutemeljena nervoznost vlagateljev se še ni polegla vkljub temu, da ni bilo povoda za nezaupanje v našo valuto. Odločne izjave vlade in drugih faktorjev so razblinile bojazen za našo valuto. Tudi nezaupanje do denarnih zavodov je bilo brez stvarne podlage. Že lansko leto so bili potrebni ukrepi za zaščito denarnih zavodov pred dviganjem hranilnih vlog, zasilna in provizorična pomoč pa je prišla šele letos v aprilu. Samopomočni ukrepi denarnih zavodov so se izkazali kot pravno nevzdržni in tudi z gospodarskega stališča nezadostni. Tudi likvidnost denarnih zavodov v zneskih, ki so daleč presegali vsa pričakovanja, ni prinesla pomirjenja. V teh težkih časih na denarnem trgu so bili trgovina, obrt in industrija navezani na lastno moč, vendar dolgo ne bo mogoče vzdržati. K vsemu so prišle še velike težkoče v mednarodnem plačilnem prometu. Dobili smo sporazume za ureditev plačilnega prometa z Avstrijo, Švico in Nemčijo, končno tudi Češkoslovaško. Pogajanja za ureditev plačilnega prometa z Madjarsko so bila prekinjena, čeprav ima naša dravska dolina velike zmrznjene terjatve. Najširša je pogodba s ČSR, ki obsega poleg blagovnega prometa še turistični, sezonske kredite, javne, dobave finančne kredite denarnih zavodov in železniški promet. Dana pa je v vseh pogodba možnost privatnega kliringa. Uvedba kliringa ima za posledico predvsem izenačenje uvoza in izvoza dotične države. Dodatna trgovinska pogodba z Italijo je zgrajena na načelu svobodnega uvoza in sta se obe pogodbeni državi odrekli vsakega kontingentiranja in drugega administrativnega protekcionizma v medsebojnem prometu. V teku pogajanj je naša država dosegla napram povišanim avtonomnim tarifam znatne popuste, tako da je obremenitev našega uvoza živine v Italiji skoraj izenačena z ono v ČSR.

NOTRANJA GOSPODARSKA POLITIKA.

Največ pažnje je bilo v domači gospodarski politiki posvečeno vprašanju razdolžitve kmeta. Provizorij, ki smo ga dobili v Veliki noči, je le delno rešil to vprašanje. Vse dosedanje rešitve so bile z ozirom na naše razmere doslej nepopolne in nesprejemljive. Za nas lahko postane ta problem življenjskega pomena. Velika pridobitev za pocenitev prehrane je bila likvidacija žitnega režima in uvedba svobodnega prometa s pšenico v notranjosti države. Naraščanje števila prisilnih poravnav izven konkurza kaže na nujno potrebno noveliranje zakona o prisilni poravnavi izven konkurza. Zato prosi zbornica ministra za pravosodje, da predloži skupščini še v tem zasedanju predloge za novelizacijo tega zakona. V težavnih časih gospodarske krize je anahronizem novi zakon o pobijanju draginje, ki stavlja gospodarske kroge pod policijsko nadzorstvo in sploh spravlja gospodarske kroge v položaj, ki ni v skladu z avtoriteto in socialnim položajem gospodarskih krogov. Zato naj bi raje slovenski minister namesto tega zakona predložil zakon o avtonomiji socialnega zavarovanja in njegovi decentralizaciji. Nadalje je prišlo v naši industriji to pomlad do znatnih redukcij obratovanja (Jesenice in združene steklarne), zato se je zbornica prizadevala za omejitev konkurenčnega inozemskega blaga, v splošnem je upati na izboljšanje položaja. Najbolj pa občutimo krizo v lesni panogi, ki je izredno obsežna in razdeljena po vsej banovini. Potrebno je bilo osnovati osrednjo organizacijo za gozdno gospodarstvo za vso državo, kar se je že zgodilo. Nujno je nadalje potrebno, da se javne finance prilagodijo zmanjšanju narodnega dohodka, vendar je bilo doslej storjeno še premalo. Sedaj izpeljana davčna reforma je bila dokaj enostranska. Novi enotni zakon, ki je stopil v veljavo 8. marca 1932, prinaša zbornici razširjen delokrog. Izvedbi tega zakona, h kateremu bo treba izdati okrog 75 pravilnikov in uredb, posveča zbornica vso pažnjo in je zbrala že velik material.

Finančni učinek točilnih taks

V novi uredbi o gospodarskih zbornicah je ostala ljubljanski zbornici zavarovana skupnost (odobravanje plenuma).

DAVČNA VPRAŠANJA.

Dobili smo celo vrsto novel k dosedanjim davčnim zakonom. Zbornica je posredovala, da se ne bi pridobnina odmerjala na podlagi kot za 1931. Posebno težko je davčno breme, ki ga nosi danes malo obrtništvo. Zbornica je opozorila merodajne faktorje na potrebo zopetnega izdajanja potrdil o plačanih davkih za one plačevalce, ki so bili deležni odgoditve in obročnih plačil. Na zbornično intervencijo, je finančno ministrstvo odredilo, da podjetniki niso dolžni dajati splošnih pojasnil davčnim upravam o razmerah drugih oseb. Določila novele k zakonu o taksah so jako važna, pa za gospodarstvo zelo težko znosna. Važna je preureditev točilnih taks in taks na gostilničarske račune v smislu zahtev gostilničarskih organizacij.

Tudi trošarine so sedaj slabo urejene. **Zgodila se je interesentom težka krivica in finančni uspeh bo za državo neugoden. 100 milj. Din bo manj dohodkov.**

Glede samoupravnih financ je stara zbornična zahteva, da se naj čimprej uredijo s posebnim zakonom. Bremena samouprav so zaradi naraščanja delokroga samouprav silno narasla. Zbornica se je bavila tudi z banovinskim proračunom za 1932-33.

V kratkem je pričakovati, da bodo imenovani člani gospodarskega sveta, ki bo začel poslovati.

Iz statističnega poročila posnemamo, da je bilo lani razglašenih 97 prisilnih poravnav in 62 konkurzov (1930 58). V prvem četrtletju 1932 je bilo razglašenih 24 (6) konkurzov in 55 (15) prisilnih poravnav.

Končno poročilo obravnava obsežno vse akcije zbornice za izboljšanje naše trgovine in obrti. Akcije so bile zelo številne in so v mnogih slučajih pokazale prav lepe rezultate.

POROČILO RAČUNSKIH PREGLEDNIKOV.

Poročilo računskih preglednikov je podal g. Josip Lavtižar. Računski pregledniki so pregledali računski zaključek za l. 1931 ter skontrirali blagajno. Zato predlagajo odobritev računskega zaključka za 1931 ter absolutorij zborničnima generalnima tajnikoma dr. Franu Windischerju in Ivanu Mohoriču, kar je bilo soglasno sprejeto.

Zakon o pobijanju draginje

O tem je poročal zborični podpredsednik g. Elsbacher. Načrt zakona o pobijanju draginje je naravnost presenetil gospodarske kroge. Hvala Bogu, da senat tega ni sprejel in te dni razpravlja o njem poseben odbor. Dejstvo je, da zakon ne bo imel učinka na padanje cen, kajti ostal bo mrtva beseda. Tudi dosedanji tozadevni zakoni niso imeli pozitivnih uspehov. Mnogo ukrepov zakona smatra za brezuspešne, rodili pa bodo usodne posledice. Novi zakon bo dal novega povoda za preganjanje trgovcev. Zakon ne določa natančno razlike med luksuznimi in življenjskimi potrebščinami. Zakon uvaja tudi odbore za določanje cen življenjskim potrebščinam, kar se pa protivi vsakemu pravnemu čutu. Zakon, kakor je do sedaj predložen, se ne sme na noben način uzakoniti.

IZVRŠILNE UREDBE K OBRTNEMU ZAKONU.

Predloge za izvršilne uredbe k obrtnemu zakonu je podal zborični podpredsednik g. Franchetti. Novi obrtni zakon se je začel izvajati 8. marca, pričakovati pa je, da bomo dobili še veliko število izvršilnih uredb. Predvsem bi bilo potrebno, da se z uredbo na podlagi pooblastila v zakonu izvrše nekatere spremembe in dopolnitve v razlastitvi rokodelskih obrtov in njihovi označbi. Nadalje se mora vprašanje sorodnosti (§ 31, odst. 2) urediti z vpoštevanjem razvojne stopnje našega obrtništva. Rešiti je nadalje vprašanje poslovodij, kadar vdove vrše obrt po svojem pokojnem možu. Izdajanje potrdil za zaposlenost v času vojaškega službovanja naj se uredi tako, da se pri tem ne bo vpoštevaal oni del službene dobe, ki dejansko ni odpadel na zaposlitev v vojaških delavnicah, temveč na vežbo. Čimprej je treba predpisati enotnost nedeljskega počitka, posebno za one stroke, ki so se že zavzele za obveznost počitka. Ureditev cen za izdelke ženskih obrtov naj se izvrši v okviru § 150 obrtnega zakona. Pri določitvi predpisov o javnih dobavah naj ministrstvo vpošteva zahteve in predloge za posebne olajšave, ki naj se nudijo producentom iz rokodelskih vrst. Na podlagi § 293 naj se dovolijo tudi za pomočniške izpraševalne komisije izpitne takse.

IZVAJANJE PREDPISOV O DRUŽBENEM DAVKU.

Referent zborični svetnik g. Sirc je navedel glavne pritožbe proti sedanjemu izvajanju odmere družbenega davka. Praksa je pokazala, da so preštevilni vpogledi v knjige škodljivi. Zato naj bi se vršili samo tedaj, če družba na zahtevo davčnega oblastva ne da zadostnih pismenih pojasnil in specifikacij posameznih postavk v sklepnih računih. Interpretacija določil glede kraja vpogleda v poslovne knjige je neutemeljena (niti v zakonu niti v pravilniku). Zato naj bi se vpogled v poslovne knjige smel vršiti v poslovnih prostorih samo, ako je obsežnejši in če to izrecno želi davčni zavezanec sam. Po čl. 85 zakona o neposrednih davkih je možnost vpogleda omejena na konkretna dejstva ,katerih razjasnitev je potrebna, da se more presoditi pravilnost predloženih pripomočkov za odmero družbenega davka. Za naše področje se odrejajo vpogledi v poslovne knjige pavšalno na način, ki ni v skladu z omejitvijo zakona. Zaupni stroški imajo docela značaj režijskih stroškov, zato bi morali biti odbitne postavke. **Ravno tako bi se morala odbijati darila in naklonila, ki morajo biti v neposredni zvezi s poslovanjem podjetja. Gotovo je, da bi dobrodelnost imela od tega veliko večjo korist, kot pa jo ima danes davčna uprava. Ozkosrčnost naj ne bo na mestu, kadar se darila in podpore gibljejo v običajnih mejah.** Večkrat nastaja vprašanje, kje je meja za reparature, ki so odbitne, in kje pričenja investicija, ki ne sme krajšati poslovnega donosa. Ta vprašanja bi bilo reševati kompromisno. Nadalje se dovoli vpoštevanje padca tečaja tujih delnic ter želje družbe, naj se jim dovoli izvrševati odpise tako, kakor imajo urejeno svoje knjigovodstvo. Končno je ugotovil, da so družbe zaradi interesov delničarjev ter previdnosti in poslovne spretnosti same primorane, da uberejo pri sestavljanju bilanc gotovo srednjo pot, ki je v pretežni meri v skladu z interesi države. — V debato je tu posegel tudi zborični svetnik Krejči, ki je navajal nekatere prav kričeče primere.

Socialno zavarovanje obrtnikov

O tem je poročal zborični svetnik Rebek. Omenil je, da je bila že pred vojno namera, uvesti obvezno starostno zavarovanje obrtnikov. Z novim obrtnim redom je dana možnost, da se do 9. novembra 1933 uvede obvezno obrtniško zavarovanje za bolezen, onemoglost, starost in smrt. Čim kdo prejme obrtni list, je že avtomatično zavarovan. Obrtniško zavarovanje naj se izvede ločeno od delavskega, kajti imamo slabe skušnje s centralizacijo delavskega zavarovanja. V naši banovini zahtevamo samostojno zavarovalno organizacijo. Nočemo biti odvisni od drugih in hočemo imeti zase prispevke, ki jih plačujemo. Proti samostojnemu zavarovanju v dravski banovini ni zavarovalno-tehničnih pomislekov. Bremena ne smejo biti pretežka. Vprašanje je tudi, ali naj bodo prispevki enaki ali naj se pa uvedejo različni razredi. Tudi o problemu kritja bo treba razpravljati. Končno predlaga, naj se izvede o tem predmetu še pismena anketa. Za trgovski odsek je poročal podpredsednik gospod Elsbacher, da je načelno za socialno zavarovanje, izvedel pa bo tudi pismeno ankete o načinu izvedbe.

TRGOVCI IN NOVI TROŠARINSKI PREDPISI.

O tej temi je poročal zborični svetnik g. Čeh. Omenjal je, kako so novi trošarinski predpisi zelo prizadeli trgovstvo, tako da je že danes potrebna sprememba teh predpisov. Razvrstitev ni pravična, posebno na deželi ne. Zato predlaga, da se trgovski točilci obremene manj kot gostilne, kajti danes plačuje na kmetih trgovski točilec minimalno 6000 Din pavšala, najboljša gostilna pa 3000 Din. Ker je točilstvo važni del trgovine, so takse prohibitivne. Nadalje naj se razveljavi prvi odstavek pripombe 4 čl. 62 zakona o taksah ter taksa po pripombi 2 točka 4 čl. 72 zakona o državni trošarini. Nadalje naj se zniža obdačba za prodajo pijač v zaprtih steklenicah najmanj na desetino sedanje izmere.

Zapostavljanje naše premogovne industrije

Zanimiv referat o nazadovanju slovenske proizvodnje premoga v primeri z ostalo državo je podal g. Skubec. Zaradi tega zastoja ne trpe samo podjetje, ampak tudi delavstvo, socialne institucije, obrt, trgovina, denarni zavodi in finance. Odstotni delež naše banovine na celotni premogovni produkciji Jugoslavije se je zmanjšal od 40.6% v l. 1929 na 31.1% v l. 1931. Konkurenčna sposobnost naših premogovnikov se je zmanjšala zaradi povečanja železniških tovornin v l. 1929, visokih javnih dajatev, popolnega prenehanja izvoza (v dobrih letih smo izvozili do 130.000 ton letno), v Vojvodini in Belgradu pa se konsumira madjarski in šlezki premog. Glavni vzrok večjega nazadovanja slovenske premogovne proizvodnje je pa favoriziranje državnih rudnikov. Pri vseh državnih dobavah, ki znašajo nad 40% celokupne domače porabe. Ta praksa se izvaja posebno pri železnici. **V proračunskem l. 1928/29 je Slovenija dobavila državnim železnicam 43.5% vse potrebe, državni rudniki pa 28%. Leta 1931/32 pa je slovenski delež padel na 30.2%, delež državnih rudnikov pa se je povečal na 37.5%. Zato se je tudi odstotek** produkcije državnih rudnikov v skupni proizvodnji povečal, kar pomeni, da so naši premogovniki prikrajšani v primeri z letom 1929 za 440.000 ton ali v denarju za 90 milijonov Din. Izpadek v železniških dobavah pa znaša 50 milijonov Din, za kar je Slovenija v dotoku javnih sredstev občutno prikrajšana. **Tako so pa naši rudniki prisiljeni, stalno odpuščati delavstvo (lani je Trboveljska reducirala 2000 delavcev; leta 1923 je imela TPD zaposlenih 11.000 delavcev, leta 1932 pa le še 4600).** Naši delavci nimajo primernega zaslužka v vzhodnih rudnikih. Velike so finančne težkoče podjetij, saj so državne železnice našim rudnikom dolžne že za mesec oktober lani za dobave. Ti dolgovi države se bližajo znesku 90 milijonov Din, in če bi ta denar dobili, bi v znatni meri ublažili sedanjo krizo na denarnem trgu. Končno je bilo soglasno sklenjeno, da posebno z ozirom na dejstva neopravičenega privilegiranja državnih rudnikov in zapostavljanja premogovnih podjetij naše banovine pri javnih, predvsem železniških dobavah, **apelira Zbornica za TOI v interesu vsega gospodarstva banovine na njene predstavnike, da aktivno podpro zahtevo premogovne industrije za pravično in enakopravno upoštevanje.**

Samostojni predlogi

Prvi samostojni predlog je stalni Ceterum censeo slovenskega gospodarstva: **decentralizacija delavskega zavarovanja.** Ta predlog je utemeljeval zborični podpredsednik gosp. Franchetti. Zavarovanje naj se decentralizira po načelih popolne, stvarne in teritorialne avtonomije po banovinah. Vsa uprava bi z decentralizacijo postala enostavnejša. V naši banovini bi zavarovanje dobro uspevalo, posebno ker bi bili pritegnjeni k sodelovanju vsi lokalni faktorji, ki bi imeli najširšo samoupravo. Posebno je sedaj za to ugodna prilika, ko vodi resor ministra socialne politike in narodnega zdravja rojak gosp. Pucelj.

G. *Fran Kavčič* se je v svojih treh predlogih zavzel za izpremembo trošarinskih predpisov. Glede točenja vina pod vejo je predlagal, naj se zbornica zavzame pri banski upravi za to, da se dovoli v bodoče tako točenje le siromašnim vinogradnikom, nadalje da se odreče pravica točenja vsem lastnikom vinogradov, katerih glavni poklic ni vinogradništvo in končno naj se toči pod vejo samo v domači občini. Končno naj ministrstvo za finance podvzame vse korake, da se prepreči nedovoljeno točenje vina na drobno od strani vinogradnikov.

G. Jakob *Zadravec* je proti ukinjenju mlinske tarife, nasprotno naj se razširi še, da bo nižja za 10 Din pri 100 kg kot ona, ki velja za prevoz moke. Nadalje naj se zbornica obrne na finančno ministrstvo s prošnjo, naj se pri izterjevanju davčnih zaostankov upošteva težki položaj, ki je bil ustvarjen s kmetskim moratorijem in da postopajo obzirno davčne oblasti. Končno se je zavzel za razširjenje prostora tretjega razreda pri mednarodnem brzovlaku Pragersko—Budimpešta.

G. Joško *Kobi* ugotavlja, da vladajo pri merodajnih krogih še vedno napačna mnenja glede slovenske lesne industrije. Pri vseh pogajanjih smo prizadeti, ker nam nočejo dovoliti dovolj velike udeležbe. Porazdelitev kontingentov na slovensko, hrvatsko in bosansko produkcijo kapacitet posamezhrvatsko in bosansko produkcijo mora upoštevati našo lesno industrijo. Predlaga uradno ugotovitev kapacitet posameznih pokrajin. Nato je bilo ugotovljeno, da ima gozdno ministrstvo interes na favoriziranju bos. lesne industrije, saj so podjetja večinoma tam državna. Debate sta se udeležila sv. Rekar in gl. tajnik Mohorič. Zbornica naj nadalje pokrene akcijo, da se poostreni predpisi o dokazilih o plačanih davkih ukinejo, ako je davčni obvezanec sicer zadostil vsem zakonitim predpisom v zakonitem roku, ki velja pri nas za plačevanje davkov, da se obvaruje tako naše gospodarstvo še večje škode, kakor jo že itak trpi. Zaradi predpisov, da se mora izvršiti kritje potrdila že v 45 dneh, je dostikrat interesentom izvršitev tega onemogočena, dogaja se celo, da je treba potrdilo kriti, ko sploh še ni bilo izrabljeno. Ker plačila v dinarjih pa bančni zavodi ne priznavajo za kritje izdanih potrdil, čeprav izvozniki takih plačil ne morejo preprečiti. Glede določbe konkurznega zakona, da se imenujejo za upravitelje konkurznih mas trgovski in drugi strokovnjaki, naj Zbornica zastavi svoj vpliv pri trgovinskem ministrstvu, da se ta zakonska določba čimprej v praksi izvede. Izpremeniti je treba tudi cenik za zavarovanje valute.

O elektrifikaciji predlaga zb. svet. *Jos. Rebek*, da naj ji posveti Zbornica največjo pažnjo ter naj izposluje na merodajnih mestih za Zavod za pospeševanje elektrifikacije zastopstvo v odboru, pri katerem se razpravlja o elektrifikaciji banovine. Nadalje zahteva prepoved izvajanja del za javnost po državnih kaznilnicah in zasebnih zavodih. Taka dela naj se popolnoma ukinejo.

Zb. svet. *Ivan Bahovec* predlaga zopetno uvedbo nedeljskega izletniškega vlaka na progi Ljubljana—Metlika, da se tako pospeši tujski promet na Dolenjskem, ki je itak gospodarsko na slabšem kot drugi predeli Slovenije. Dosedanji neuspeh teh vlakov je pripisovati dejstvu, da javnost ni bila pravočasno obveščena, zato naj se ti vlaki naznanijo saj 10 dni poprej v časopisju.

MORATORIJ ZA KMETIJSKE DOLGOVE.

Kmetski moratorij se ne sme podaljšati! je bil predlog zbr. svet. **Strgarja.** Dosedanje odredbe so bile enostranske in zasilne in so prinesle veliko škodo našemu denarstvu. Zato naj se moratorij za kmečke dolgove po poteku šestih mesecev brezpogojno ukine, nadalje naj da kmetijsko ministrstvo priliko gospodarskim zbornicam pred uveljavljenjem zakona o razdolžitvi kmeta, da se o njem izjavijo.

Za obrtni odsek je predlagal zb. svet. **Ivan Vrečar**, naj Zbornica ukrene potrebne korake, da banska uprava izda vsem podrejenim obrtnim oblastvom nalog, da naj pri zasledovanju šušmarstva postopajo čim strožje in posebno nalagajo kazni, zvezane z odvzemom orodja.

Glede pavšalne takse za mline je predlagal izpremembo zb. svet. **Ceh** iz Murske Sobote, ker so nekatere obrate preobčutno obremenile. Znan je slučaj, da je ob vrednosti mlina 10.000 Din znašala taksa 12.000 Din. Zato naj se taksa prilagodi dejanski plačilni zmožnosti. V odgovoru je dejal zb. gl. tajnik, da je tu krivo nepravilno postopanje podrejenih organov. Povedal je tudi, da je bilo proti odmeri pavšalne takse iz vse države okoli 150 pritožb, od tega iz Slovenije 120, največ iz Slovenske Krajine. Deloma pa je kriva tudi mlinska stroka sama.

Ker je bil dnevni red občnega zbora izčrpan, je predsednik g. Ivan Jelačin zaključil plenarno sejo.

Interpelacija dr. Nikiča in tov. v skupščini

»Na banovinski konferenci JRSD v Nišu dne 8. maja so bile podane zanimive politične izjave tako s strani predsednika vlade dr. Marinkoviča kakor od njegovega ministrskega tovariša Juraja Demetrovića. Vi, gospod predsednik, ste v svojem govoru v Nišu avtentično izjavili sledeče: »V naši državi obstoja osnovni problem, ki je bolj važen od vseh drugih, ker so vsi drugi odvisni od njega. To je vprašanje, če hočemo edinstveni narodni in državni unitarizem, ali če hočemo federacijo ali separatizem. Dokler se ta problem ne reši, dokler so v naši državi elementi, s katerimi je treba v javnem življenju računati in kateri v načelu niso za narodno in državno edinstvo, se, bratje, mi ne moremo razločevati po drugih temeljnih načelih. To prvo osnovno vprašanje se mora vzeti z dnevnega reda. Narod je treba enkrat pozvati, da pošteno o tem vprašanju glasuje in ne o 99 drugih vprašanjih, ki so stranskega pomena.« Interpelantje nadaljujejo: »Mi se Vam zahvaljujemo, da ste se v svojem govoru izjavili proti političnim grupacijam na zgodovinski, verski ali plemenski podlagi, čeprav za to niste navedli nobenih posebno prepričevalnih niti logičnih razlogov, in da ste vendarle napravili aluzijo na vojno od leta 1912 do 1918, aluzijo na del srbijanskih politikov in srbijanskih strank, aluzijo na velike vojne žrtve, doprinešene v treh srbskih vojnah, in te Vaše izjave so senzacionelne in velikega političnega pomena. Čeprav imamo od 3. septembra lani ustavni zakon, s katerim je Nj. Vel. kralj dal naši državi državno ureditev, ste Vi, gospod predsednik kraljevske vlade, uradno izjavili, da državna ureditev še ni dovršena in da obstoja v naši državi še vedno odprto vprašanje njene notranje ureditve, da se mora to vprašanje vzeti z dnevnega reda z ljudskim glasovanjem. Tako ste izjavili, da mora narod s poštenim glasovanjem odločiti, ali je za unitarizem ali federacijo. S tem ste Vi prvi od vseh uradno otvorili ustavno vprašanje naše države in med drugim tudi postavili v prvo vrsto vprašanje visoke politike, kakor ustavno vprašanje imenuje minister Vašega kabineta Juraj Demetrović. Mi popolnoma izražamo svojo soglasnost s tem, da bi bilo še časa, da narod na pošten način glasuje, in mi z neprikritim veseljem pozdravljamo Vaše razumevanje, da mora narod sam odločiti, ali hoče federativno ali kako drugo državno obliko. Med tem, ko smo mi čitali ta Vaš govor in razpravljali o nekaterih mislih, ki jih vsebuje, smo morali na drugi strani čitati tudi govor Vašega namestnika g. Juraja Demetrovića, ki je avtentično izjavil v Nišu tako-le: Bratje in prijatelji, ne živi se od državne ureditve. Mi smo več ko 10 let razpravljali o tem, ali naj imamo unitarizem ali federacijo. Bratje, vse to so postranska vprašanja in veliko manj važna od vprašanja, kako naj narod živi. Če bi mi zopet enkrat začeli razmotrivati o tem, kako naj naša država izgleda, potem bi izgubljali čas in drugi narodi bi mimo nas napredovali. Smatram, da je vsakdo, ki prinaša ta vprašanja visoke politike v javnost, sovražnik našega naroda.

Ko smo to izjavo g. ministra Demetrovića prečitali in potem proučili oba govora, Vašega in njegovega, nas je presenetilo diametralno nasprotno razumevanje najosnovnejših problemov naše države in njihove važnosti:

1. Predsednik kraljevske vlade zatrjuje, da je najvažnejše vprašanje naše države, ali hoče narod unitarizem ali federacijo, dočim kmetijski minister govori, da je to vprašanje brezpomembno.

2. Predsednik kraljevske vlade trdi, da mora narod s poštenim glasovanjem urediti vprašanje državne ureditve, medtem ko kmetijski minister na to odgovarja, da bi takšno reševanje tega vprašanja pomenilo samo zgubljanje dragocenega časa.

3. Predsednik kraljevske vlade nadalje uradno postavlja na dnevni red vprašanje državne ureditve in pravi, da se mora ravno to vprašanje pred vsakim drugim spraviti z dnevnega reda, medtem ko kmetijski minister proglaša vsakogar, ki govori o notranji ureditvi države — pa če je to sam ministrski predsednik — za sovražnika našega naroda.

Kako so na ta način, gospod predsednik vlade, člani kraljevske vlade mogli na javnem zborovanju in ne v narodni skupščini sprožiti ta vprašanja o državni ureditvi? Narodna skupščina bi se mogla na podlagi teh vprašanj orientirati. Mi Vas zato prosimo, da nam v narodni skupščini na to interpelacijo izvolite odgovoriti:

1. Ali Vi tudi po govoru člana Vašega kabineta g. Juraja Demetroviča vztrajate pri tem, da je najosnovnejši in najvažnejši problem naše države, katero Vi upravljate, vprašanje njene notranje ureditve?

2. Ali še vedno vztrajate pri tem, da mora to vprašanje notranje državne ureditve spraviti narod sam z glasovanjem z dnevnega reda, da na ta način pove, ali je za federacijo, ali za kako drugo državno ureditev?

Ako, gospod predsednik, ostanete pri vseh svojih prvotnih in pravilnih razumevanjih, ali mislite, da smete še nadalje ostati na čelu kabineta, v katerem se nahaja minister g. Juraj Demetrović, odnosno, če mislite, da lahko v Vašem kabinetu ostane še naprej minister g. Juraj Demetrović, ki je Vaše razumevanje o ljudskem reševanju najvažnejših jugoslovanskih državnih problemov v Vaši prisotnosti imenoval izgubljanje dragocenega časa in Vas kot uradno osebo imenoval za sovražnika našega naroda?«

Katoliška Bosna in njeno ljudstvo

Izjave cerkvenih knezov za „Slovenca"

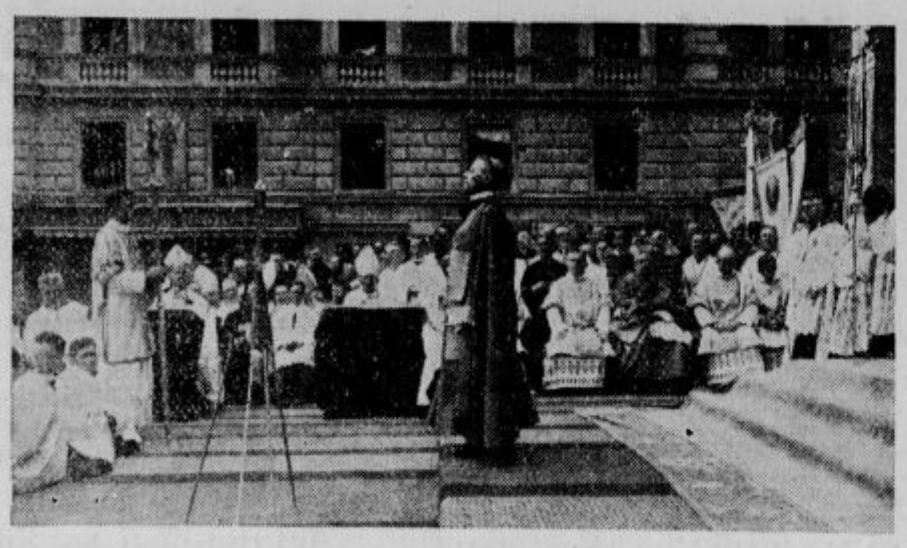

Z evharističnega kongresa v Sarajevu. Krški škof dr. Josip Srebnič govori na slavnostnem zborovanju pred sarajevsko katedralo.

Sarajevo, 7. junija.

Po končanih velikih katoliških manifestacijah v Sarajevu je Vaš dopisnik obiskal nekatere visoke cerkvene dostojanstvenike, ki so se udeležili evharističnega kongresa, in jih prosil za izjavo za »Slovenca«. Vsi so me ljubeznivo sprejeli in radevolje ustregli moji prošnji.

Papežev nuncij msgr. Hermenegild Pelegrinetti

me je povabil na kratek sprehod po vrtu nadškofijskega dvorca. Ko sem mu izrazil željo, da bi rad zvedel za njegove vtise o kongresu, je dejal:

»Kaj hočete, da Vam rečem o kongresu? Manifestacija je uspela v vsakem oziru. Treba pa je poudariti, da je bil kongres zelo dobro organiziran in če je organizacija dobra, je dober tudi uspeh.«

»Ali ste bili, prevzvišeni, tudi prej kdaj v Sarajevu?«

»Da. Sedaj prav za prav že četrtič vidim Sarajevo. Dvakrat sem se mudil delj časa, dvakrat sem pa samo skoz potoval.«

»Kako se Vam dopade Sarajevo?«

»Izredno! Sarajevo je lepo, slikovito in romantično. Človek vedno kaj novega vidi.«

Pogovarjal sem se še nekaj časa s prijaznim zastopnikom sv. očeta v Jugoslaviji, nato pa obiskal sivolasega

nadškofa dr. Antona Bonaventuro Jegliča,

ki so ga Sarajevčani tako srčno sprejeli. Gospod nadškof me je po svoji stari navadi sprejel zelo ljubeznivo in pripovedoval:

»Sarajevo je nenavadno napredovalo, odkar sem bil zadnjič tu. Zadnjikrat sem obiskal Sarajevo pred 34. leti in je sedaj čisto izpremenjeno. Zelo me veseli, da je Sarajevo tako napredovalo. Jaz srčno ljubim katoliške Hrvate v Bosni. So mehkega srca, dobri, ljubijo svojo vero in, kakor sem se sedaj prepričal, se tudi ne strašijo javno manifestirati za svoje versko prepričanje. Posebno sem srečen, da sem še enkrat v svojem življenju videl lepo Sarajevo in divno Bosno, ki je v vsem podobna moji dragi Sloveniji. Ko sem prvič prišel v Sarajevo, prav za prav ni bilo katoliških cerkev, bila je samo mala kapela, poglejte pa danes: krasne cerkve, veličastni zavodi in samostani. Vse to so zgradili katoliški Hrvatje, da z njimi dičijo sebe in časte svojega Boga. Čestitam bratom Hrvatom! Naj Bog blagoslovi vsa njihova prizadevanja, vse njihove velike želje in stremljenja.«

»Kdaj boste odpotovali, prevzvišeni?«

»Jutri se peljem v Travnik. Tudi tam si hočem ogledati lepe ustanove, ki me spominjajo na mlada leta, ker je moje sedanje bivanje v Bosni namenjeno prav temu, da se pred smrtjo poslovim od te lepe zemlje in od tega dobrega ljudstva.«

Poslovil sem se od sivolasega ljubljenca vseh Slovencev pa tudi bosanskih Hrvatov ter potrkal na sosednja vrata, kjer je stanoval sedanji ljublj.

knezoškof dr. Gregorij Rožman.

Sprejel me je s svojim vedno dobrovoljnim smehljajem, ki karakterizira tega slovenskega nadpastirja. Ko je zvedel za mojo željo, mi je odgovoril:

»Na tem potovanju v Bosno sem videl dve stvari, ki sta se mi vtisnili globoko v srce in dušo. Spoznal sem, kako zelo so pobožni katoliški Hrvatje iz Bosne. Ganile so me njihove molitve v cerkvah. Bosansko katoliško hrvatsko ljudstvo je pobožno. Ono moli. Prepričal sem se, da bi tudi drugi narodi morali priti v Bosno, da bi se učili moliti. Druga stvar je, dragi prijatelj, to, da obstoji med ljudstvom in nadškofom dr. Šaričem nekaka srčna duhovna vez. On je v resnici pravi pastir. Ljudstvo ga časti in ljubi, ker je ves z ljudstvom, ljudstvo pa ž njim. To se kaže pri vsakem koraku. Bodite prepričani, da je to najidealnejša vez, katero more imeti pastir s svojimi verniki.

Poleg tega sem na vsem potu iz Broda do Sarajeva pri srčnih pozdravih, s katerimi je ljudstvo sprejemalo prevzv. apostolskega nuncija, opazil neko veliko dostojanstvo, ponos in duhovni aristokratizem hrvatskega naroda. Tudi drugoverci v Bosni so v vsakem oziru izkazali spoštovanje katoliškim dostojanstvenikom. Zaradi tega mora vsak odnesti iz Bosne najlepši in najradostnejši vtis...«

Krški škof dr. Josip Srebrnič

mi je izjavil: »Sijajen je uspeh kongresa. Divna je njegova organizacija. Posamezni odseki so se trudili, da slovesnosti čim lepše pripravijo. Divno je Sarajevo, krasna je njegova okolica...«

Dubrovniški škof dr. Josip Carevič

je izjavil: »Veličastno je uspel evharistični kongres v Sarajevu i po udeležbi vernikov i po njihovem spoštovanju in ljubezni do cerkvene avtoritete, do svetega očeta papeža. Za to tako lepo in uspelo manifestacijo ima nesporno glavno zaslugo vrli metropolit, z bosansko mitro ovenčani pesnik prevzv. dr. Ivan Šarič. Manifestacijo presv. Evharistiji in Mariji so jamstvo ne samo za večni, marveč tudi za časni prospeh. Kot dubrovniški škof se tudi radujem, ker se je te proslave udeležilo iz moje škofije obilo vernikov, ki so prišli, da s svojimi bosanskimi brati slave Boga in sv. vero...«

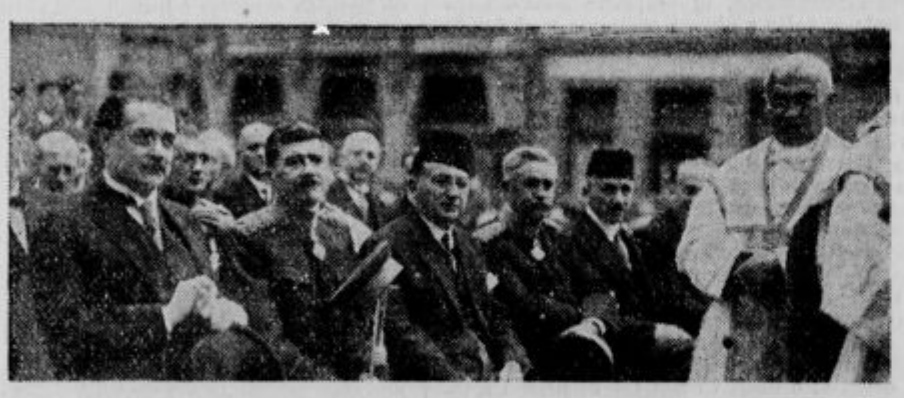

Z evharističnega kongresa v Sarajevu. Zastopniki oblasti pri pontifikalni sveti maši apostolskega nuncija pred katedralo (od leve na desno): ban Popović, general Belić, podban Hadžiomerović, general Jovanović in mestni župan Mutevelić.

Historijat in namen plinskega zavetišča v Ljubljani

Spoznavanje, da je nemogoče na podlagi mednarodnih dogovorov zagotoviti prebivalstvu vojnega zaledja varnost pred letalskimi napadi je napotilo Rdeči križ v raznih državah premotriti sredstva, ki bi bila razpoložljiva, da bi očuvali civilno prebivalstvo zlasti pred posledicami plinskih atak. V tej zvezi je delovala tudi ljubljanska sekcija Rdečega križa pod vodstvom mestnega fizika dr. Rusa. Neodvisno od te in drug od drugega sta se pa posvetila polkovnik dr. Justin in prof. arh. Vurnik vprašanju obrambe proti strupenim plinom; prvi s svojimi požrtvovalnimi poljudnimi predavanji, s katerimi je poučeval prebivalstvo o nevarnosti pri plinskih atakah in podajal glavne smernice obrambe, drugi s študijem gradbene konstrukcije in notranje opreme zavetišča. Ko so predđela dovolj dozorela je bilo želeti, da se tako zavetišče z namenom p o i z k u s n e n a p r a v e zgradi in se v njem sistematično preišče vsa potrebna kemično-tehnična vprašanja: kalkulacija ekshaustorja, potreben notranji prekotlak, možnost pogona s človeško silo, signalne naprave za zvezo z zunanjim svetom, zanesljivost in občutljivost znanih indikatorjev za razne strupene pline, učinkovitost deponiranega kisika in mnogo drugih vprašanj čaka rešitve, predno bi se moglo tako zavetišče izročiti javnosti v prepričanju, da bi res odgovarjalo tudi v slučaju panike.

Zgradba poizkusne naprave pa zahteva denarnih žrtev in kakor vedno leži baš v tem početkoma največja težkoča. Pri sekciji Rdečega križa se je ustvarila ideja zaprositi upravo velesejma za dovoljenje zgraditve naprave na izložbenem prostoru in to kot poizkusno plinsko zavetišče. Na ta način bi bilo pridobljeno stalno razpoložljivo zemljišče, obiskovalci velesejma pa bi imeli priliko seznaniti se s stanjem d o s e d a n j e g a p r i z a d e v a n j a v obrambi proti strupenim plinom. Malenkosten prispevek vsakogar naj bi olajšal Rdečemu križu materijalno skrb.

Neumornemu trudu gospoda polkovnika dr. Justina se imamo zahvaliti, da je ta načrt v prvi aproksimaciji danes izveden. Materijelni prispevki, katere so žrtvovali gospod ban dr. Marušič, gospod župan dr. Puc, ravnatelj velesejma gospod konzul dr. Dular, omogočili so dobavo pravilnega ekshautorja, firma Miroslav Zupan je izvršila na svoj riziko komplicirano zgradbo, Produktivna zadruga ljubljanskih mizarjev, tvrdka Martinčič, Vojnovič ter Rusi, so dobavili notranjo opremo in Mestna elektrarna je brezplačno izvršila električno instalacijo in zagotovila dobavo električne struje. Tako je v nepričakovano kratkem času izrastlo iz tal sedanje poizkusno plinsko zavetišče. Kakor vsak prvi poizkus je v mnogih ozirih nepopolen; estetska in kemično tehnična stran vsega problema se imata sedaj, ko je gradbena konstrukcija gotova šele razviti in vsakdo, ki je morda posetil zavetišče, vedi, da je videl **pogoj za začetek** dela, ne pa njegov **zaključek**.

I. Vurnik. M. Samec.

Fotoamaterji!
Povečave Vaših negativov Vam lepo in poceni napravi
fotooddelek Jugoslov. knjigarne
Ljubljana Zahtevajte cenik!

Strašna nadloga nad Banatom

Tri tisoč ljudi v borbi s kobilicami

Idjoš, začetkom junija.

Vaš dopisnik je te dni obiskal zgornji Banat, da si ogleda strašno razdejanje uprav svetopisemske nadloge — kobilic. Poročila, ki prihajajo iz teh krajev, ne morejo niti zdaleč prikazati tega, kar se tam dogaja. Velikanski kompleks najrodovitnejšega Banata od Idjoša, Mokrina, Sajana, Padeja, Čoke, Bikača pa do Bača in sv. Nikole, kar obsega **nad 40.000 juter zemlje**, je pokrito čez in čez

milijoni kobilic

Prebivalstvo, s katerimi se je Vaš dopisnik razgovarjal, je obupano. Ni zadosti gospodarska kriza, ki jih stiska na vseh krajih in jim otežuje življenje, sedaj je prišla nad nje nova šiba božja.

»Kako se je taka množica kobilic tako nenadoma pojavila pri Vas?«

»Niti sami dobro ne vemo. Sredi maja so se pojavile. Nekateri, ki so bili v tistem času na polju ali pred svojimi hišami, so videli v zraku silen, črn oblak, ki je prihajal čez dalje bliže in bliže. Oddaleč je izgledal prav kakor oblak. Ko je bil že čisto blizu, se je začel nižati in spuščati proti ravnici. Šele tedaj so videli, da gre za to najstrašnejšo poljsko nadlogo. Drugi trdijo, da ni mogoče, da bi vse kobilice prišle naenkrat v deželo. Oni mislijo, da so prišle nekatere že lani in so odložile v zemljo ličinke, iz katerih se je izleglo toliko kobilic. Če se Sremci pritožujejo nad povodnijo, se moramo mi potožiti vsemu svetu nad to strašno nadlogo.«

»Koliko škode so že sedaj povzročile kobilice?«

»Milijonsko! Mislite si naša banatska polja. In zdaj poleti, ko vse bujno raste in dozoreva v veselje gospodarju in vsakemu, ki to vidi. **Sedaj od vsega tega ne bo ostalo niti bilke!** Kamorkoli so posedli skakavci (kobilice), tam so pokončali dobesedno vse. Sicer boste lahko sami videli. Od koruze in pšenice, rži in ječmena, od trave in detelje toliko kakor nič. **Dosedaj je popolnoma uničenih že okrog 2500 juter zemlje, dočim so napadle kobilice zdaj že nad 40.000 juter ali kakor tu pravijo »lancev« zemlje.** Mi vsi, katerih polja so napadle te požrešne živalice, bomo morali v jeseni namesto spravljati domov, beračiti od hiše hiše do hiše. Drugega nam ne bo preostalo. — Med ljudstvom je zaradi te nove šibe nastala silna panika.

Kako se bore proti kobilicam

Banska uprava donavske banovine se je že ob prvih vesteh o tej novi nesreči hitro zavedla resnega položaja. Organizirala je takoj strokovno komisijo, ki vodi borbo proti kobilicam, obenem pa ji stalno poroča o nastali škodi in obsegu napadenih polj. **Ta komisija je spravila na noge 3000 ljudi iz ogroženih pokrajin,** ki so že od 20. maja do danes neprenehoma v ljutem boju proti neenakemu sovražniku.

Boj proti kobilicam se vrši na dva načina. Prvi se vrši z nekakim praškom, ki ga kmetje raztopijo in potem z njim polivajo po polju. To sredstvo se imenuje »Uranija grin« in je hud strup, sestoječ iz arsenika, apnenca in petroleja. To sredstvo se je izkazalo že v začetku za precej neprikladno, ker je nevarno za živino in tudi za človeka samega. Živina, ki bi se pasla na travniku, ki je polit s to zmesjo, se lahko zastrupi.

Drugi način borbe je mnogo enostavnejši, a se je pokazal bolj učinkovit kakor prvi. Po pet do šest kmetov napravi nekake koncentrične kroge. Še poprej pa na neko mesto navozijo do 30 voz slame. Proti temu velikanskemu kupu slame podijo s palicami in kričanjem kobilice z drugih polj. Ko jih naženo v dovoljni meri, slamo zažgo. V velikanskem kresu pogine večkrat na stotisoče kobilic. Dosedaj se uporabi dnevno 200—300 voz slame, katero banatski kmetje tudi iz daljnjih krajev radi odstopajo popolnoma brezplačno. Najlepši zgled je dal doslej bivši narodni poslanec in veleposestnik Joca Budišin, ki je podaril sam 600 voz slame.

Na mestu opustošenja

Vaš dopisnik se je nato napotil sam na ogrožena polja. Tu se mi je nudil strašen prizor, ki ne izgine človeku zlepa iz spomina. Velikanska poljana, kolikor je mogoče človeškim očem sploh videti, je bila dobesedno črna kobilic. Vsa ta črna, na prvi pogled stlačena masa je dajala od sebe škripajoče glasove, ki morajo navdati človeka z grozo. Od nekod je prihajal strašen smrad po gnojni slami in po cvrečih se kobilicah. Nekje daleč se je hipoma pojavil ogromen plamen. Žgali so slamo, ki je gorela z visokim plamenom in v svojih zubljih in vročini, ki se je proizvajala, uničevala to strahotno poljsko nadlogo.

Ko sem napravil nekaj kilometrov v spremstvu nekaterih kmetov, sem zagledal pred seboj čisto golo polje. Nikjer ni bilo nikakega sledu rasti. Kobilice so opravile tu svoje uničevalno delo. Niti enega stebelca ali biljke niso pustile. Ko so napasle svojo požrešnost, so se odpravile v silnih skokih naprej in napadle nova polja. Zdi se, kakor da je prišla čez to lepo banatsko polje, ki ravno v tem času očara oko vsled veličine svojih polj in travnikov, silna turška vojska, za katero včasih ni ostalo drugega, kakor pusta pogorišča in gola polja.

Koliko časa bo trajala še ta vojna med človekom in ubogo stvarjo? Komisija upa, da bo v teh krajih kmalu minila nevarnost, vendar popolnoma ne bo mogoče uničiti te nadloge. Banačani se boje, da ne bi kobilice zapustile dosedanje napadene kraje in se čez noč preselile drugam in tam zopet nadaljevale svoje uničevalno delo.

† Lucija Odlaskova

Včeraj je umrla v Ljubljani gospa Lucija Odlasek roj. Kraljič, posestnica in vdova po železniškem revidentu. Zapušča štiri otroke: inž. Andreja, voditeljico gospodinjskih tečajev Minko, šolskega upravitelja Jožeta in Milico, vdovo blagopokojnega finančnega višjega revidenta g. Zajca.

Blaga rajnka je bila dobra in skrbna mati ter ves čas svojega življenja odločna in zavedna katoličanka in Slovenka. Rodila se je iz znane Kraljičeve družine v Št. Vidu nad Ljubljano ter je že kot 11 letna deklica z lepim govorom nastopila pri ustanovni »besedi« Blaž Potočnikove čitalnice dne 30.septembra 1866, nakar je več kakor deset let sodelovala pri vsaki prireditvi ter še pozneje večkrat. Ko je umrl društveni tajnik, je bil Blaž Potočnik nekaj časa v zadregi glede njegovega naslednika, toda kmalu se je odločil ter izročil tajniške posle komaj štirinajstletni Lucinki Kraljičevi. In boljše tajnice bi si kljub njeni mladosti pač ne mogel najti. Lucinka se je takoj in pogumno spravila na delo. V sporazumu s Potočnikom in Bleiweisom, ki je bil s svojo soprogo stalen gost pri Kraljiču, je pisala najprej vsem duhovnikom - šentviškim rojakom ter najrazličnejšim drugim domoljubom, med njimi celo škofu Strossmayerju, in jih prosila podpor. Že v par mesecih je spravila v red blagajno, naročila nove časopise ter nakupila novih knjig. Čimbolj se je Blaž Potočnik staral, tembolj je ona postajala glavna čitalniška delavka, po njegovi smrti pa je bila dolgo let sploh središče vsega šentviškega narodnega, zlasti še čitalniškega življenja. Nad slovenskimi deželami je ležala tista leta težka mora nemškoliberalne vlade, ki je bila Slovencem skrajno sovražna, toda Lucinka se za vse to ni zmenila, temveč je zbirala okrog sebe šentviško mladino, ji pogosto prebirala in razlagala časopise ter prirejala leto za letom »besede«, pri katerih so peli, govorili, deklamirali, igrali dramatične komade in tombolali, dočim je bil ples izključen. Nemškutarski »Laibacher Tagblatt« je Lucinko večkrat napadel, nazivajoč jo »slovensko Amaconko«. Tudi ko se je poročila z železniškim uradnikom g. Andrejem Odlaskom, se je Lucinka še vedno aktivno udeleževala narodnega življenja v Št. Vidu, dokler ni bil njen mož leta 1883 pregnan iz prijaznih Vižmarjev na Gorenje Avstrijsko, prav ob bavarsko mejo. Tudi v poznejših letih se je ga. Odlaskova kljub družinskim poslom vneto udejstvovala v narodnem življenju.

S pokojno gospo Odlaskovo je odšla v boljše življenje k Bogu odlična narodna prvoboriteljica, vzorna krščanska žena in nad vse skrbna in ljubeča mati. Bog ji bodi bogat plačnik! Žalujočim preostalim naše iskreno sožalje!

Naša akademska anketa

VIII.

V vrvežu in valu vsakdanjega življenja so tudi trenutki, ko se je treba zbrati in premeriti pot nazaj in naprej. Nič čudnega, če se prav po tem prvem desetletju v naši državi oglaša potreba po trdnosti in jasnosti zanaprej, potreba po skupni smiselni smeri našega narodno-kulturnega življenja. Za to in tako smer bi vsaj morala vedeti in imeti zanjo smisel mladina, ki ima vso bodočnost v svojih rokah. z časa vsega ni zmožna vprav ta mladina, če je v sebi močna in osveščena, če ima pred seboj jasne cilje, jasno teženje, jasno pot... Morda bi odpadlo pol in še več dozdevne nemoči raz hotenja, ki jih nekateri smatrajo prav v računanju na povprečno, tradicijsko osveščenost mladine za skoraj utopične stvari idealizma in entuziaazma, če bi se ta mladina v vsakem času zavedla z jasnostjo svojih nalog, svojega poslanstva.

Danes se zdi upravičeno marsikomu, da preživljamo eno najkritičnejših oddobij zgodovine. Zato so naloge generacij, ki bodo premostile prepade, ki se pojavljajo v današnjem človeštvu, tem večje in tem resnejše. Samo v skepticizem in pesimizem pa bi morali pasti, če bi se v teh izrednih kulturnih preizkušnjah bolj določno kot kdajkoli ne zavedli, da je izvorna sociološka oblika poleg človeka poedinca in družine še prav n a r o d, kot živi kulturni organizem, živa kulturna jednostka. Tako pada v kulturni pesimizem vsako stremljenje, ki to jednostko naroda prezre, pa naj bo to židovska, framasonska, socialistična ali še katera druga kulturna smer. Še celo germanski spenglerjanizem je značilno zašel zadevno. Zdi se, da sploh romansko-germanska zapadna kultura, ki danes preživlja krizo, ni našla pravih, osnovnih vrednot v narodu; fašizem v svoji šovinistično-egoistični smeri pa je smatran celo za nekakšen vzgled k temu. Pravo pojmovanje narodnostnih vrednot bo dala in mogla dati šele slovanska kultura, ki je na pohodu. Slovanska rasa je namreč tako izredno bogato obdarjena s pestrostjo narodnih razlik in jednostk, da je kakor poklicana, da na njih važnost pokaže, kakor bo na drugi strani — se zdi — tudi vprav slovanstvo s svojim zadružnim, kolektivnim rasnim nastrojem morda dalo človeštvu etičnejši gospodarski sistem. Oboje pa, t. j. pravilnejše pojmovanje na drugi, bo šele v harmonični zrastlosti moglo prinesti človeštvu res — upajmo — srečnejši in dostojnejši družabni red. Saj ima za vse to krščanstvo v svojem široko zasnovanem okviru toliko odmerjenega prostora, da danes, se zdi, naravnost kliče po teh novih kulturnih elementih v svoji organični zagnanosti od po Kristusu vsajenega pšeničnega zrna v mogočno razrastlo drevo...

Moč in **zanos mladine pa je v smerni jasnosti** njenega pohoda. Mladina, ki brez razsvetljenja svojega pravca — ki mora biti tudi njeno notranje razsvetljenje hkratu, tiplje in koleba v kompilatorski pasivnosti in defenzivnosti in ne bo mogla dati narodu večjega kulturnega pogona. Duh smerne enotnosti pa dela lahko čudeže. Mladina se mora danes v posameznih kulturno osamosvojenih slovanskih narodih — o nalogah mladine romanskih narodov in zlasti še germanskih (Nemcev!) se je zadosti že govorilo, Slovani pa imajo kot povedano zdaj posebno kulturno poslanstvo pred seboj — zavesti skupnih kulturnih ciljev v okviru svoje narodove zajednice in resne odgovornosti napram svoji časovni pozvanosti. **Slovansko - narodna kulturna usmerjenost** v sodobnem pojmovanju krščanstva je slejkoprej ne le vredna jasnost ciljev in smeri, ki more dati naši mladini najmočnejšega tvornega kulturnega (pa naj bo to političnega, umetnostnega ali filozofskega) zanosa, ampak ona hkratu še tudi zadeva neusahljiv in tudi neizbegljiv vir vsakega kulturnega stvarjanja in duhovnega napredka — **zajednico** (posameznika — družine — naroda), h kateri se v današnjem kritičnem kulturnem položaju človeštvo edino naravno in smiselno zateka. — Hvala Bogu, izkazuje že tudi slovenska mladina v slovanski družini veliko tega zanosa. E. B.

Ljubljana

„Prodana nevesta“ pod milim nebom

Naša opera je vprizorila jeseni lanskega leta na terasi pred hotelom Tivoli »Försterjevo opero »Gorenjski slavček« z velikim uspehom. Letos se pripravlja vprizoritev »Prodane neveste«, tokrat pa popolnoma v prosti naravi, na takozvanem otroškem igrišču za Tivolskim gradom. Takoj za vodnjakom bo postavilo tehnično osobje Narodnega gledališča pod vodstvom inscenatorja Uljaniščeva in mojstra Skružnega češko vasico, pred katero se bodo odigrali vsi dogodki, ki nam jih opisuje dejanje brez dvoma najslavnejše slovanske opere, Smetanove »Prodane neveste«. Postavljeno bomo imeli krčmo, dom Marinke, vaško cerkev, postavljeno bo malo lutkovno gledališče, vaško znamenje, sredi trga stoji lipa in pod njo klopica, kjer bodo odpeli slavni sekstet, trg sam bo okrašen z mlaji itd. Orkester bo popolnoma ob strani, skoro neviden s strani občinstva. Sedeži so razmeščeni deloma na otroškem igrišču samem in sicer je tam 15 vrst. Radi lažje orientacije so vsi sedeži razdeljeni v sektorje in sicer so označene vrste 1. do 7. na ravnici otroškega igrišča s črko A, ostali sedeži na tej ravnici, vrsta 8. do 15., s črko B. Nadaljna razporedba je po bregu, ki obkroža otroško igrišče. Mestni delavci so pod nadzorstvom ravnatelja Lapa napravili tri terase za sedeže I., II. in III. vrste. Če gledamo proti sedežem, je prvi del terase označen s črko C, pravo ozadje igrišča, kjer sta dve terasi, s črko D, nato proti levi s črko E, zaokroženi prostor od tu dalje s črko F. S črko G pa je zaznamovan oddelek sedmih vrst sedežev v ravnici, to je na poti proti Podrožniku.

Prof. Osip Šest, ki režira to delo, je dejanje napravil silno pestro in živo, skoro podvojil vse sodelavce v zboru, baletu in statisteriji. Nastopijo vozovi, avto, pripeljejo se kolesarji itd. Nekaj posebnega bo tudi nastop cirkusa. Vseh Šestovih domislekov pa seveda ne smemo izdati. Prepričani pa smo, da bo navzoče občinstvo v vsakem pogledu izredno zadovoljno.

Muzikalno vodstvo Smetanove opere ima kapelnik Neffat. Marinko bosta peli en dan gospa Ribičeva, drugi dan gdčna Majdičeva, Janka enkrat g. Banovec, drugič g. Gostič. Kecal je oba dneva g. Josip Križaj. Ravno tako igra pri obeh predstavah vlogo Vaška g. Leopold Kovač. Oba roditeljska para pojo gospe Kogejeva in Španova ter gg. Janko in Magolič. Vodja glumačev, ki nastopijo v tretjem dejanju, je g. Simončič, Esmeralda gdčna Gerlovičeva, Indijanec pa g. Sekula. Važno in veliko vlogo ima tudi pomnoženi balet.

Vprizoritev »Prodane neveste« bo prav gotovo zelo zanimiva, pa tudi pomembna. Praga ima skoro vsako leto predstave »Prodane neveste« pod milim nebom, ki so eden največjih gledaliških praznikov v sezoni. Prepričani smo, da bo tudi naše občinstvo z velikim zanimanjem sledilo predstavi ter jo posetilo v največjem številu. Glede nedeljske predstave posebno opozarjamo zunanje udeležence, ki pridejo na velesejem in imajo tako ugodnost polovične železniške vožnje. Predstava traja približno nekaj nad dve uri, ker med posameznimi dejanji ni nobenega presledka.

Kaj bo danes?

Union, velika dvorana: Simfonični koncert. Ob 20.

Nočno službo imata lekarni: mr. Sušnik, Marijin trg 5 in mr. Kuralt, Gosposvetska cesta 10.

Znižali smo cene vsem oblačilom Oglejte si zalogo!
J. MAČEK, Ljubljana, Aleksandrova 12

⊙ **Mestna občina ljubljanska** razobesi o priliki prihoda francoskih bojevnikov iz solunske fronte v ponedeljek, dne 13. junija 1932 in v torek 14. junija 1932 zastave na svojih poslopjih. Vabim ljubljansko prebivalstvo, da razobesi istotako zastave ter se udeleži sprejema francoskih gostov v ponedeljek zvečer ob 20.23 na glavnem kolodvoru. — Župan in mestni načelnik: dr. Dinko Puc l. r.

⊙ **Železniškim upokojencem!** Umrl je gospod Karol Knoll, sprevodnik v pokoju. Pogreb bo v petek 10. junija ob pol 4 popoldne iz hiše žalosti, Ciglarjeva ul. 17 (Moste), k sv. Križu. Železniški upokojenci se vljudno vabijo, da se pogreba v polnem številu udeleže. — Društvo železniških upokojencev v Ljubljani.

⊙ **Mestni staroupokojenci** so izročili gospodu županu dr. Dinku Pucu te dni spomenico, v kateri ga prosijo, naj dá na dnevni red prihodnje seje občinskega sveta vse njihove vloge in spomenice. Te spomenice so bile vročene tudi vsem gg. občinskim svetovalcem s spremnim pismom, v katerem so navedene vse krivice, ki so zadele staroupokojence ob neupoštevanju predpisov nove službene pragmatike.

⊙ **Rezervnim častnikom.** Razglas mestnega vojaškega urada glede pregleda državne častniške obleke je z odobrenjem poveljnika vojnega okrožja spremenjen v toliko, da se pregled ne vrši v nedeljo, 12. t. m. ampak v sredo, dne 15. t. m. ob 18 v Mestne mdomu. — Pododbor UROIR Ljubljana.

⊙ **Nogomet po cestah.** Okrog Tabora in po Ilirski ulici imajo zdaj šolski fantiči kar po cele dneve svoj nogometni šport, tako, da se morajo žogi, ki frči po zraku in hodnikih, ljudje iz previdnosti umikati. Med počitnicami se obeta torej živahen športni promet kar po ulicah.

— **Pri težkočah v želodcu, gorečici,** zmanjšani slasti do jedi, zaprtju črevesa, pritisku na jetra, tesnobnih pojavih, tresenju udov, zaspanosti, povzroči čaša naravne **»Franz-Josef«** grenčice točno poživljenje v zaostali prebavi. Zdravniška sporočila iz tropičnih dežel hvalijo **»Franz-Josef«** vodo kot važno pomožno sredstvo proti griži in obolenju želodca, ki nastopata v družbi mrzlice. **»Franz-Josef«** grenčica se dobiva v lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

⊙ **Zatiranje sadnih škodljivcev.** V Ljubljani se je pojavila izredna množina gosenic v sadnem in okrasnem drevju. Na podlagi zakona o zatiranju bolezni in škodljivcev kulturnih rastlin Ur. l. št. 23 z dne 23. januarja 1930, čl. 104, § 3, je dolžnost imetnika zemljišča ščititi z vsemi prikladnimi ukrepi in načini svoje kulture zoper rastlinske bolezni in škodljivce ter te zatirati pravočasno z lastnimi močmi in sredstvi. — Če kakšen imetnik zemljišča ne bi izvršil zatiralnih ukrepov § 3, točka 1—5, je po § 9 mestno načelstvo primorano izvršiti to delo ob imetnikovih stroških. — Radi tega svetujemo, da posestniki uničijo škodljivce v sadnem drevju, ker je v nasprotnem primeru načelstvo primorano napram njim uporabiti vsa zakonita sredstva in kazni.

⊙ **Bluze**, najnovejše modele, po solidni ceni, ima tvrdka **Šterk**, nasl. **Karničnik**, Stari trg 18.

Naznanila

Ljubljana

50-letnico, odkar ima Ljubljana stalnega slovenskega župana bodemo proslavili drevi ob 20 na simfoničnem koncertu v veliki unionski dvorani. Spored obsega izključno le slovenske skladbe za veliki orkester in samospeve s spremljevanjem orkestra. Sedežev vseh vrst je dovolj na razpolago v Matični knjigarni, posamezni sedeži se dobe od 8—40 Din, stojišča pa po 7 in 5 Din. Matična knjigarna je odprta od 8—12 in od 2—6 popoldne, od pol 8 dalje pa posluje blagajna pred koncertno dvorano. Tam je na prodaj tudi podroben spored simfoničnega koncerta.

Izlet na Sveto goro pri Litiji. Odsek trgovskih sotrudnikov Društva zasebnih in avtonomnih nameščencev v Ljubljani priredi v nedeljo, dne 12. t. m. izlet na Sveto goro pri Litiji. Zbirališče v nedeljo zjutraj ob tri četrt na 7 pred glavnim kolodvorom. V slučaju slabega vremena bo izlet preložen na prihodnjo nedeljo. Tovariši in tovarišice, udeležite se izleta polnoštevilno.

Načelstvo zadruge »Dom učiteljic« vabi učiteljice vseh kategorij na sestanek, ki se vrši v nedeljo, 12. t. m. ob 10 dopoldne v šentjakobski šoli v Ljubljani, kjer bo predavala ga. prof. Mohorič-Premrujeva o aktualni temi »Žena v javnem življenju«.

Klub jugosl. primorskih akademikov v Ljubljani. Zaradi odstopa predsednika in še nekaterih odbornikov sklicujemo izredni občni zbor v petek, dne 10. t. m. ob 20 v prostorih Preporoda. Zaradi važnosti zbora je udeležba članstva obvezna — Odbor.

Prostovoljno gasilno in rešev. društvo Ljubljana — severni del ima svoj redni občni zbor v soboto, 11. t. m ob sedmih zvečer v svoji gasilski orodarni na Dunajski cesti. Spored: Razna poročila, dopolnilne volitve in slučajnosti.

Društvo za ureditev podzemeljskih jam v Ponovi vasi pri Grosupljem priredi v nedeljo, 12. junija ob treh popoldne na vrtu g. J. Permeta v Ponovi vasi igro »Stari Ilijac«. Kdor se hoče dobro zabavati naj pride v Ponovo vas.

SHELLTOX je kulturna potreba vsake redoljubne gospodinje

Maribor

☐ **Važna železniška konferenca.** Včeraj je bila v Mariboru konferenca načelnikov železniških delavnic iz vse države, ki se je med drugimi udeležili bivši priljubljeni šef mariborske železniške delavnice inž. Stepanović iz Belgrada, inž. Vidic iz Bečkereka in drugi. Načelniki so si včeraj dopoldne ogledali najprej mariborsko železniško delavnico ter razpravljali o važnih vprašanjih, ki se tičejo železniških delavnic v državi.

☐ **Planinsko slavje** ob obletnici Pohorskega doma bo v nedeljo povzdignil nastop godbe Katoliške mladine iz Maribora, ki priredi med 9. in 10. uro koncertni nastop na prostem. Koncertu sledi sv. opravilo, pri katerem poje moški zbor, nato slavnostni govor, odkritje spominske plošče, nastop pevskega zbora mestnih uslužbencev in zatem prosta zabava. — Med ljubitelji Pohorja vlada za prireditev Pohorskega doma splošno zanimanje ter je pričakovati zelo številnega obiska.

☐ **Napredovanja in imenovanja v carinski službi.** Za carinske kontrolorje pri tukajšnji glavni carinarnici sta bila imenovana Josip Amon in Mladen Perič. Iz IX. v VII. skupino sta napredovala carinika Dolfe Rijavec in Makso Šišul. Iz X. v IX. skupino sta napredovala Albin Draksler in Hugo Vernič. Za uradniškega pripravnika v X. skupini je imenovan dnevničar Janko Eferl. Višji carinski izpit pri ministrstvu v Belgradu so položili cariniki: Kosta Veselinović, Derviš Kahvedžić, Stevan Živković, Jagoš Lazarević in Dujo Kovačević. Strokovni državni carinski izpit so položili carinski pripravniki Mihajlo Simić, Anton Hamer, Marjan Brozović in Zija Biščević.

☐ **Nevaren mešetar.** Že dolgo ni imelo mariborsko okrožno sodišče posla s takim prevejancem, kakor je mešetar Anton J. iz Mlinske ulice, ki se je včeraj zagovarjal radi neštevilnih prevar, katere je vršil že nekaj let tako spretno, da so ga komaj mogli zagrabiti. Anton J. je mešetar po poklicu ter v Mariboru in skoraj po celi Spodnji Štajerski znana osebnost. Preživljal se je s priložnostnimi kupčijami. Glasom obtožnice pa so temeljite te kupčije skoraj izključno na prevarah, katere je vršil kar obrtoma ter si z njimi ustvaril stalen in izdaten vir dohodkov. Njegovo življenje je bilo včasih naravnost razkošno ter se je rad vozaril okrog z avtomobilom. Z zakoni je prišel često v konflikte ter je bil radi samih prevar že 14 krat predkaznovan. Pred senatom se je sedaj zagovarjal radi 18 novih prevar, katere mu je dokazalo državno pravdništvo. Njegove žrtve so iz vseh krogov, meščani in deželani. Nekaj časa se je bavil z vinskim mešetarstvom ter je pri tem opeharil številne osebe za večje vsote. Med njegovimi žrtvami je bil tudi senator dr. Ploj, od katerega je izvabljal denar s pretvezo, da mu je prodal vino v Nemčijo. Posebno spretno je zasnoval številne prevare s posojilom agrarne banke. Vozil se je po deželi z avtomobilom ter se predstavljal kmetom kot poverjenik omenjene banke. Ponujal jim je brezobrestna posojila, za katera pa je zahteval neke pristojbine, ki so se ravnale v višini po imovitosti žrtve. Pred sodniki se je zelo spretno zagovarjal ter zavračal krivdo vedno na druge. Vendar mu zagovor ni pomagal, ker je bil obsojen na dve leti in 6 mesecev robije.

☐ **Z roko v cirkularko.** Huda nesreča je zadela v sredo v delavnici državnih železnic vrlega mizarja Alojza Suhadolnika. Z roko je prišel neprevidno v stik z vrtečo se cirkularko. V hipu mu je posnelo železo prste na levi roki. Ponesrečenca so spravili v splošno bolnišnico.

☐ **Pri igranju ponesrečen otrok.** Iz Vrhloga so spravili v bolnišnico v Mariboru triletno Reziko Jernevšek, ki se je pri igranju hudo ponesrečila. V družbi drugih otrok se je ponesrečeni otrok motal okrog slamoreznice, ki je prišla nenadoma v pogon. Dete je zašlo z obema ročicama med zobato kolesje stroja, ki mu je zmečkalo in zdrobilo prste in kosti na obeh rokah.

☐ **Dva drzna vloma na Teznem.** V noči na četrtek sta se pripetila na Teznem pri Mariboru dva drzna vloma. Vlomilec je obiskal gostilno Flis in trgovino Klavora. V obeh slučajih se je splazil v notranjost poslopja skozi okno, katerega je spretno odprl od zunanje strani. Pri Flisovih je odprl najprej gramofon ter pobral iz njega ves drobiž, nato pa se je spravil nad omarico, v kateri je upravičeno slutil boljši plen. Vendar ga je nekaj moralo prepoditi, ker je pustil že napol izvršeno nasilno odpiranje omarice ter se podal nato v soseščino h trgovcu Klavori. Tudi tu ni imel mnogo sreče ter je napravil le malo plena. Takoj zjutraj so bili obveščeni orožniki o obeh vlomih ter so pričeli s temeljito preiskavo. Sumijo, da je bil vlomilec domačin, ker so mu bile razmere v obeh lokalih dobro znane.

Zadnja poročila

Južna Nemčija proti severni

Stuttgart, 9. jun. tg. Ministri in predsedniki deželnih zborov Bavarske, Badena in Würtemberga so se danes sestali na zaupni konferenci v Karlsruhe. Poslali so brzojavko Hindenburgu, s katero so ga prosili za sprejem. To dokazuje, kako v južni Nemčiji vedno bolj raste vznemirjenje radi tega, ker hoče državni kancler von Papen imenovati za Prusijo državnega komisarja. Južno nemške dežele so se strnile in so stopile v direktno zvezo s Hindenburgom, kar kaže odločno ost proti Papenu. Staro nasprotstvo med južno in severno Nemčijo se pojavlja zopet.

Avstrija dobi posojilo

Pariz, 9. jun. tg. Nocoj se bo sestal francoski kabinet pod predsedstvom Herriota, da končno sklepa o tem, v kateri meri naj se udeleži Francija finančne pomoči za Avstrijo. Predložena sta bila dva predloga. Z enim predlogom se namerava dati Avstriji takojšnji predujem 60 milijonov šilingov, drugi predlog pa namerava zagovarjati posojilo 160 milijonov šilingov.

Romunske volitve 15. julija

Bukarešta, 9. jun. tg. Vlada Vajde Vojvoda se je danes izpopolnila. Ministrski predsednik si je sam pridržal notranje in zunanje ministrstvo. Jutri bo prva seja ministrskega sveta, na kateri bodo sklepali o razpustu parlamenta. Nove volitve bodo najpozneje dne 15. julija.

Nemiri v Španiji

Valencia, 9. jun. AA. Stavkujoči delavci so napravili na električnih napravah veliko škodo. Na več mestih so položili dinamit in razstrelili droge električne napeljave. Več tvornic je moralo prekiniti delo zaradi pomanjkanja električnega toka. Delavstvo teh tvornic je zato prosilo guvernerja, naj ga zaščiti pred sabotažo. Guverner je razvrstil vojaške oddelke in civilno stražo po mestu, da prepreči ponovitev izgredov. Več mestnih predelov je brez razsvetljave.

Nj. V. kraljica se vrnila iz N. banje

Belgrad, 9. jun. AA. Danes ob 15.20 se je Nj. Vel. kraljica vrnila iz Niške banje, kjer je prebila dva dni in proslavila z Nj. Vel. kraljem deseletnico svoje poroke. Nj. Vel. kraljica se je iz Belgrada v Niško banjo in nazaj peljala z avtom, ki ga je ves čas sama šofirala.

Poljsko-romunska zveza

Belgrad, 9. junija. l. Iz romunskega poslaništva poročajo, da bo romunski kralj Karel v kratkem uradno obiskal poljsko prestolico. Pri tej priliki mu bodo izročili insignije poveljnika enega poljskih pešpolkov. Imenovanje romunskega kralja za poveljnika poljskega pešpolka je na zunaj samo prijateljski odziv za čast, ki jebila lani izkazana maršalu Pilsudskemu, ko je postal poveljnik romunskega polka, toda vsakdo razume, da ima obisk romunskega vladarja v Varšavi mnogo širši in važnejši pomen. Med Romunsko in Poljsko obstoja prijateljska pogodba, katero bo treba obnoviti. Tozadevna pogajanja se vršijo že dalj časa. Kraljev obisk v Varšavi bo brez dvoma mnogo doprinesel do tega, da ostanejo odnošaji med obema državama isti kot poprej. Nadalje je potrebno, da se med obema državama razčisti vprašanje obojestranskih odnošajev glede Sovjetske Rusije. Zaenkrat ne obstoja noben dvom, da se bo tudi to vprašanje sprožilo, kajti kralja Karla bo spremljal v poljsko prestolico cel tabor državnikov, med katerimi bo, tako se tukaj govori, tudi znani diplomat in poslanik v Londonu Titulescu. Pri tej priliki se izraža samo želja, da bi tudi ti stiki med obema državama, ki zavzemata zelo važno zemljepisno in kulturno-zgodovinsko lego v Evropi, doprineslo k utrditvi miru na vzhodu Evrope, ki je tako potreben, kajti samo v miru bi mogli prebresti vse težave, ki ju z vseh strani oblegajo.

Praga, 9. jun. AA. V Holoječu je bila komunistična manifestacija. Šest orožnikov in dva izgrednika sta bila ranjena.

Kulturni Zagreb

Brezpredmetno bi bilo analizirati **Meštrovičevo** pot od prvih zamislekov še nepoznanega Dalmatinca v današnje dni, ko so jo vendar že v vse pravce izsecirali umetnostni kritiki evropskega in ameriškega kontinenta, tem bolj, ker to ne spada v območje kronista. Meštrović je danes svetovno priznana veličina v dletu in faze njegovih oblikovanj so do dobrega proučene.

Samo trenutne impresije ob monumentalnih umotvorih v Umjetničkem paviljonu naj izrazim:

Okrog sto skulptur (v bronu, lesu, marmorju in mavcu) in risb priča, da je Meštrović teh deset let, odkar se je umaknil hrv. javnosti, z železno voljo ustvarjal; saj te množina in veličastje razstavljenih del zmede od presenečenja, ko vstopiš. Kolesa obeh Indijancev (metalec diska in strelec) pa Grgur Ninski, ki se pne v kupolo paviljona, se v železni odpornosti ne odmaknejo niti za las od svojih holenj; kakor da so iz skal pognali. Prav za prav je Meštrović ves v svoji bitnosti tak; življenje kamena je v vsej svoji sili in volji do zadnje izrazne možnosti pred teboj. V vseh delih je jasen in koncizen. Sleherni prst in slednja guba sta izklesani z globoko premišljenostjo; bila so ta dela naročena, zato so zunanja, a veličastna.

Toda nedopovedno so občutene skulpture mater.

Vsa veličina duš in ljubezni ob rojstvu, dojenju, molitvi... to so stvaritve v uri njegovega posebnega razodetja. Neposredno iz srca se je točilo v kamen. Tihe so, morda jih redko kdo vidi, toda so v svoji lepi resnici in bezdanji globini materinstva med najvrednejšimi Meštrovičevimi deli. Zdi se, da je M. z grenkobo videl, kako se danes svetišče materinih sob skruni in se celica življenj zapahuje, pa je dvignil roko, ki naj govori svetu o poslanstvu in nedopovedni lepoti materinstva. Mater je imel občutil jo je kot Cankar, pa jo brani, brani življenje, brani družine pred smrtjo.

Meštrović je individualist, socijalne umetnosti v pravem smislu ne pozna. Vsaka osebnost je za sebe močna, odločna; statue posameznih kulturnih delavcev; v tej smeri je poudarek tudi v religijoznih motivih (evangelista Janez in Luka, Mojzes...). Zraven tega je M. kozmopolit, ki ne pozna ne programa ne ideologij, kakršne kult. kritiki ustvarjajo, ne mejâ domovine, temveč živi široko življenje svetovnega človeka. Pri vsem tem pa je v skulpturi in risbi pustil spomin svojim Dalmatincem, ki se v svojih kraških domovih bore za kruh, svobodo in dom, pa so zato njihovi obrazi kot iz kamena, njihova volja iz pečine, kakor pač kažejo Grgur Ninski in oba Indijanca pa tudi kip Meštroviča samega.

Še noben hrvaški umetnik te vrste ni doživel toliko zanimanja s strani občinstva kot Meštrović: tisoči in tisoči obiskovalcev so si ogledali monumentalno razstavo.

Zagrebška drama se je tudi to pot držala svojega starega pravila neizpolnjenih obljub. V napovedi poslednjih premijer te sezone ne omenja gled. list Cankarjeve drame; kljub znanim očitkom Cirila Debevca in nepojmljivim zagovorom Hirschlerjevim je ostal Zagreb gluh za slov. dela. Na vse eventuelne napovedi za prihodnjo sezono bomo poslej ostali ob strani s skepso v srcu. Vere v tovrstne obete nimamo več. Vsa tragika pa je poleg nedoslednosti (saj imajo prečestokrat prost vstop na zagrebški oder dela podpovprečne vrednosti zapadnih narodov!) v dejstvu, da bomo mi Slovenci v svoji pošteni vljudnosti še naprej na debelo klicali hrvatska odrska dela v Ljubljano (tudi manj vredne stvari) in Maribor in jih dajali celo v originalu!

Ocene in poročila **o Magajnovem »Gornjem mestu«** se v hrvatskih listih še vedno nadaljujejo. Poleg »Istre« in »Književnega života«, ki poročata o romanu, je prinesla »Hrv. prosvjeta« doslej najdaljšo oceno o tej knjigi. Sicer je tu nekaj konstatacij o slov. izseljenstvu, ki jih moramo kategorično črtati (na pr. da bi naša dekleta silila v mesto le zato, da se odtegnejo očem staršev...), vendar smo veseli priznanja, ki ga je dal znani hrvatski kritik dr. Marković, slovenskemu mlademu pisatelju: »Već sam istakao izvrsnu plastičnu impresiju pojedinih zagrebačkih mjesta a isto tako i to, da su brojna, naročito sporednija lica iz «maloga» naroda neposredno živa i do skrajnosti uvjerliva.« Zatorej »ta roman znači pored svoje stvarne dokumentarne vrijednosti, koja se osniva na iskrenosti i neposrednosti avtorovoj, krepak i snažan početak u razvojnoj liniji nesporna talenta, čija dalja djela možemo očekivati s pouzdanjem. Zagrepčani, koji nisu umjeli, da digne svoje Slovence, treba, da s ljubavlju prihvate ovaj roman i da iz njega koješta nauče...«

Književnik Mihovilović, ki je prevzel pri »Novostih« misijo, da hrv. intelektualcem predstavi slovenske mlade umetnike (in je to že storil pri Magajni, Cerkveniku, Adamiču, namerava pa še po kratkem sintetičnem prikazu vseh — Mrzela, oba Kranjca, Vodnika, Kresala...) je napisal o Adamiču: Prišel je »do svjetski slavnog literarnog imena, kojim se već danas ponosimo, a koje će bez sumnje afirmirano u svojoj nepromijenjenoj slovenačkoj formi u daljnjim još većim uspjesima biti na čast i Sloveniji i Jugoslaviji. Možemo doista, da se ponosimo bez ikakve rezerve tim imenom, jer je Adamić uza sve devetnaestgodišnje izbivanje i uza sav svoj renome bez rezerve i iskreno naš, djetinjski zanesen i u ekstazi ovog svog susreta s domovinom«.

Ob priliki matineje poljske in južnoslovanske v Zagrebu sta bila od Slovencev France Vodnik (»Borivec z Bogom«) in Anton Ocvirk (»Rekvijem«) zastopana. Recitiral je H. Nučič.

Revija »15 dana« napoveduje, da bo začela izdajati po zaključeni seriji šenojevih del še A. Kovačevića, Fr. Galovića in A. G. Matoša. Dela teh, ki so močna stebrišča v hrvatskem leposlovju (posebej Matoševa, ki so uvod v hrv. moderno), so že davno pošla. Prav je torej, da se Hrvatje iz poplave tujih prevodov obračajo tudi proti domu.

V »Zabavniku Matice Hrvatske« je izšel drugi del trilogije o duhovni, narodni in socijalni krizi Hrvatov zadnjih treh desetletij (prvi del »Raspeće« je bil lani dotiskan, a ni smel na luč), roman Mile Budaka: »Na ponorima«, s katerim je stopil pisatelj na najvidnejše mesto sodobne hrvatske književnosti. Je to hrvatski roman, ki odkriva prepade, kamor strmoglavlja sodobna družba. Prav za prav ne prinaša zdravja ta roman, bol pušča na čitatelju, čuti se, da roman še nima konca. Družba, ki se izživlja, nima rešitve; kliče kmečkih sokov, da jo oplodi. Bridka pa je tudi povest ljudi, ki hrepene po mestu, kjer raste bel kruh. Pogospodijo se in zgube vez z domom. Torej nimajo zdravja za sodobno mestno družbo? Dokler se družba, ki se valja brez volje in vzleta po mlakuži, ne vrne k skupnemu srcu vasi, odkoder se je odtrgala, je odžagana veja. To bi bila misel. Je pa Budak širok snovalec, seže v vsa sodobna vprašanja, dejanje niza na dejanje z nezmanjšano silo, hoče plemeniti; sam svoj je, nobeni struji ne pripada, govori mirno, preživljeno, stavki so mu zgoščeni, kot iz kamna izklesani. Budak stoji daleč od svojega romana, samo odkriva zastor, to zna samo zrel človek, ki je šel skozi ogenj življenja kakor Budak. — Kakor Budak javlja v »15 dana«, ima še mnogo snovi: novo trilogijo iz hrv. povojnega življenja, kulturnega, političnega in socialnega, ime ji bo: Pravda. Dalje roman iz kmetskega življenja Ličana (pisatelj je Ličan) in kajpada tretji del trilogije, katere drugi del je »Na ponorima«. Matica Hrvatska je tudi to pot srečno izbirala.

»Zadružni štamp. zavod« je izdal Hanžekovičev roman: »Gospodin čovjek« (roman istine), o tem na drugem mestu.

Zagreb, 7. junija 1932. —b—

Dnevna kronika

Smrtna nesreča s samokresom

Sv. Jurij ob juž. žel., 8. junija.

V Svetem Primožu pri Sv. Juriju ob juž. žel. se je pripetila velika nesreča, katere žrtev je bil mlad in jako dober posestnik Ivan Laboter. Laboter je razkazoval zvečer delavcem svoj samokres. Nesreča pa je hotela, da je pozabil v samokresu še en naboj in je mislil, da je samokres že prazen. Cev samokresa je obrnil proti sebi in se je pri tel prav nerodno dotaknil petelinčka. Samokres se je sprožil, počil je strel in krogla je zadela Laboterja naravnost v srce. Med delavci, ki so bili navzoči in v družini sami je nastala velika panika. Vsaka pomoč je bila zaman. Smrt je nastopila po petih minutah. Laboter je bil po svojem značaju pri vseh ljudeh jako priljubljen, vsa okolica ga je visoko spoštovala. Bil je šele komaj 40 let star ter zapušča mlado ženo in otroka edinčka. Ljudje so pri pogrebu pokazali, kako so pokojnega spoštovali. Nesreča pač nikdar in nikjer ne praznuje. Z orožjem moramo biti zelo previdni!

Po vodni katastrofi v Litiji

Litija, 9. junija.

Litija je minuli teden postala slavna po vsej Evropi, ker so skoraj vsi inozemski, posebno nemški in italijanski časopisi prinesli gorostasne vesti o vodni katastrofi, ki da je spremenila Litijo v razvalne in zahtevala tudi smrtne žrtve poleg mnogo hudo ranjenih. Seveda k sreči ni bilo ne prvo ne drugo resnično, vso zadevo so posneli po alarmantni vesti nekega ljubljanskega dnevnika. Svojci Litjanov so brzojavno povpraševali, kako in kaj, mnogo jih je prišlo na »lice katastrofe«, ki pa je bila v trgu že zabrisana, in celo en avto časnikarjev iz Zagreba se je pripeljal v Litijo, kjer so pa ugotovili le nekaj več ilovnatega blata na trgu in nekaj nanešenega kamenja pred sitarjevškim hribom. — Rudarska združba Litija se je medtem tudi že sporazumela z lastniki oškodovanih zemljišč, tako da bo v kratkem času tudi ves nanešeni skalnati nasip speljan v Savo ter bo s tem obrežje še bolj nasuto.

Pri vseh mizarjih

na velesejmu dobite za ceno Din 20·— lepi moderni ravnokar izšli **katalog pohištva** kateri Vam bo v pomoč pri izbiri in naročanju Vaše opreme. Pismena naročila: **ROK ARHAR**, Št. Vid nad Ljubljano.

Plačilo znamke v pismu.

Koledar

Petek, 10. junija. Margareta, kraljica. Bogomil.

Novi grobovi

† **Na Dobrovi pri Ljubljani** je umrla nadučiteljeva vdova ga. Rantova, mati frančiškanskega provincijala g. p. dr. Gvidona Ranta. Pokopali so jo včeraj. Blagi pokojnici svetila večna luč, žalujočim preostalim pa naše iskreno sožalje!

Osebne vesti

= **Premestitve v železniški službi.** Premeščeni so uradniki VIII. položajne skupine: Šijanec Anton, Maribor kor. kol., v Maribor glav. kol.; Joštl Evstahij, Logatec, v Maribor glav. kol.; Verhovšek Adalbert, Tezno, v Maribor kor. kol.; Vrabec Mihael, Jesenice, v Ljubljano glav. kol.; Kepec Ivan, Zidani most, v Ljubljano glav. kol.; Pirš Jožef, Grobelno, v Ljubljano glav. kol.; Bernot Friderik, Hrastnik, na Jesenice; Ramor Maksimiljan, Zidani most, na Pragersko; Gračner Karel, Tezno, v Maribor glav. kol. IX. položajne skupine: Kokot Karel, Tezno, na Pragersko; Kokot Alojzij, Pragersko, v Maribor glav. kol.; Orehek Jožef, prometno-komercijalni oddelek direkcije, v Ljubljano glav. kol.; Ulčnik Štefan, prometno-komercijalni oddelek direkcije, na Zidani most; Ilovar Alojzij, prometno komercijalni oddelek direkcije, v Maribor gl. kol.; Cafuta Alojzij, Škofljica, v prometno-komercijalni oddelek direkcije. X. položajne skupine: Bregant Slavko, Sv. Lovrenc na Pohorju, v Logatec; Lengar Anton, Ponikva, v Hoče. Uradniški pripravniki: Adam Ciril, Tezno, v Hrastnik; Avbelj Ivan, Brežice, v Zidani most; Štampar Anton, Brežice, v Grobelno; Justin Sava, Pragersko, v Zidani most; zvaničnika I. kategorije: Babošek Alojzij, Hoče, v Sv. Lovrenc na Dr. polju; Zor Albin, Sv. Lovrenc na Drav. polju, v Sv. Lovrenc na Pohorju.

Ostale vesti

— **Krivoverske knjige.** Po mestih in po deželi hodijo agenti in agentinje, ki prodajajo za male zneske lepo vezane knjige krivoverske vsebine. Ker znajo gladko govoriti, marsikoga premotijo, da jih kupi. Sklicujejo se, da je v knjigi samo dobra razlaga sv. pisma. Kakšna je vsebina, razvidimo n. pr. iz predgovora knjige Osvobojenje (Rutherford: Befreiung), kjer pravi pisatelj: »Imena treh velikih bitij, ki se v tej knjigi posebno dvignejo, so Jehova, oče, in *njegova sinova* Logos in Lucifer.« Torej Bog je oče Luciferjev! Dalje: Ko je Kristus umrl in šel v nebesa, je satan sklenil, uničiti njegovo odreševalno delo. Zato je obudil škofe in starešine, ki so Kristusov nauk pokvarili in ljudi zapeljujejo v zmote. Gospodovalna hierarhija je ustanovila cerkev in postavila papeža. Rimska cerkev ni bila nikoli sveta, ampak je izvrševala najhujše pregrehe itd. (Str. 197 id.) — Pisec torej prehaja od ene zmote v drugo. Da katoličani takih knjig ne smejo čitati, je jasno. Agente in agentinje takih knjig kar na kratko odslovite!

— **Cerkven koncert bo v Škofji Loki** v prenovljeni župni cerkvi in z novimi orglami *v nedeljo 12. junija* ob 5 popoldne. — Notranjščina cerkve je bila prenovljena lani. Dobila je zopet živahne okraske, kakor jih je imela pred 450 leti in novo sliko Kristusa Kralja. Orgle so popolnoma nove. Izdelal jih je za letošnjo veliko noč mojster Franc Jenko iz št. Vida. Igral bo profesor glasbe g. M. Tome, pel pa domači pevski zbor. — Za koncert je živahno zanimanje v mestu in okolici.

— **Romarski shod pri Sv. Antonu na Zdenski rebri** bo prihodnji ponedeljek, dne 13. junija. Bo več sv. maš, ob 9 tudi pridiga. Vsem romarjem bo dana prilika, da opravijo sv. zakramente. — Isti dan bo pri Sv. Antonu običajni semenj, ki po navadi dobro izpade za sejmarje. Zato so tudi letos vabljeni kupci in prodajalci.

— **Na škofijski klasični gimnaziji v Št Vidu nad Ljubljano** (zavod sv. Stanislava) se bodo vršili sprejemni izpiti za I. razred od 25. do 27. junija 1932. Učenci naj vlože prošnje, kolkovane s 5 Din, pri ravnateljstvu do 20. junija 1932; priložc naj šolsko izpričevalo in krstni list.

DAJ Ledeno kavo DAM

— **Odkritje spominske plošče na domu pesnika Antona Aškerca.** Zgodovinsko društvo v Mariboru bo odkrilo v nedeljo, dne 12. junija spominsko ploščo na A. Aškerčevem domu v Rimskih Toplicah, na Senožetih štev. 5. To je stari dom Aškerčevega rodu. Že pesnikov ded Franc se je rodil v tej hiši, enako njegov oče Anton. Pozneje je ta Anton Aškerc, pesnikov oče, zapustil domačijo in se priženil v Globoko, kjer je bila doma njegova žena Agata, rojena Knez. Ko je prvorojenec iz tega zakona, pesnik, bil star tri leta, so staršem hišo v Globokem prodali in morali so se seliti. Preselili so se v Senožeti, nazaj na očetov dom, ki ga je imela v posesti njegova sestra Ajtka. Tako je na tej stari domačiji svojega rodu preživel Aškerc svojo mladost. Na ta dom je za dvajsetletnico pesnikove smrti Zgodovinsko društvo v Mariboru dalo vzidati ploščo, ki naj priča, da je iz tega zatišja zrastel prvi pomembni pesnik zelene Štajerske. Odkrilo bo ploščo v nedeljo, dne 12. t. m. po prihodu predpoldanskega mariborskega vlaka ob 12.15. Za udeležence z ljubljanskim vlakom, ki pride skoraj tri ure prej, bo poskrbljeno, da si v tem času lahko ogledajo Aškerčev prvi, sedaj že razpadli dom v Globokem.

Sadvita, mama, Sadvita!

tako se oglasijo otroci
odrastlim pa se delajo skomine,
ko pridejo na velesejmu do paviljona H,
kjer je v koji razstavljena
in kjer prodajajo »Sadvito«
sadje v čokoladi.

— **Maturante kranjske gimnazije iz l. 1922** prosim, da se udeleže proslave desetletnice mature dne 26. junija ob 20 v Kranju (gostilna Jezeršek). Udeležbo javite na naslov: Ing. Dolenc, Kamnik, smodnišnica.

— **Padec s kolesa.** Včeraj dopoldne je padel na Ježici s kolesa 15 letni Stanko Bizjak, sin ključavničarja. Zlomil si je levo roko.

— **Nesreča s flobertovko.** V Loki pri Zidanem mostu je s flobertovko streljal srakoperje 16 letni Ivan Videnšek, sin kretnika. Med streljanjem je odletel Videnšku ves naboj v glavo in mu ranil desno oko. Zdravniki v bolnišnici se trudijo, da bi mladeniču rešili oko, kar bo pa zelo težavno.

— **Apno brizgnilo otroku v oči.** V Rafolčah pri Kamniku je brizgnilo 6 letnemu Venclju Bernotu, sinu hišarja, apno v oči. Dečka so prepeljali v bolnišnico. Nevarnost je, da ne bi deček oslepel.

— **V Službenem listu kr. banske uprave dravske banovine** št. 45 od 8. junija t. l. so objavljene »Izpremembe in dopolnitve v taksnem in pristojbinskem pravilniku«, dalje »Obrazec za pravila združbe trgovcev (obrtnikov)«, »Razglas o oprostitvi ljudskega dela in odkupnine za nedržavne ceste« in »Objave banske uprave o pobiranju občinskih trošarin v letu 1932«.

— **Osebe, ki so krvno, kožno ali živčno bolne,** dosežejo z naravno **»Franz-Josef«** grenčico redno prebavo. Specialisti z visokim slovesom potrjujejo, da so v vsakem oziru zadovoljni z učinkom staroznane **»Franz-Josef«** vode. **»Franz-Josef«** grenčica se dobiva v lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

— **Obupanci nad življenjem.** Iz Št. Jerneja na Dolenjskem nam pišejo: Poročali smo že, da se je v nedeljo na Mihovem obesil preužitkar Fr. Bratkovič. Isti način smrti si je izbral tudi neki posestnik z Jelše, a se je, po groznih mukah, premislil in si končno raje s samokresom skušal pretrgati nit življenja. Domači pa so še pravočasno opazili njegovo namero in ga s silo odvrnili od strašnega dejanja. — V Vrhpolju je skušal neki fant s puško ustreliti očeta, nato pa še samega sebe. Podivjanega sina pa so končno z združenimi močmi ukrotili in izročili orožnikom, ki so ga odgnali v zapore. — V Dol. Jaharovcu se je zastrupila z lizolom hčerka pos. Kovačiča. Poklicali so tukajšnjo zdravnico dr. Severjevo, ki pa je mogla ob svojem prihodu ugotoviti le še smrt. Nesrečna mladenka se je — kakor pravijo — usmrtila iz obupa, kar ji je postal nezvest njen fant in je sedaj na oklicih z drugo. V par dneh torej 4 samomorilni poizkusi z dvema smrtnima izidoma. Ljudstvo s strahom zre na te strašne dogodke in vsesplošno obsoja črnoglede obupance, ki — v strašnem objemu alkohola in verski brezbrižnosti — drve v dušno in telesno propast.

— **Vodnik sto izletov** po Gorenjskem, Dolenjskem in Notranjskem se dobi odslej po *znižani ceni* za 40 dinarjev pri avtorju R. Badjuri, Ljubljana, Knafljeva štev. 9/I, kakor tudi po knjigarnah.

— **Čebelarjem!** Uspeh čebelarstva ni odvisen samo od dobre letine, odvisen je v veliki meri tudi od znanja, katerega si je pridobil čebelar potom knjig ali izkušenj. Posebno vsem začetnikom priporočamo knjigo: *Popolni nauk o čebelarstvu*, III. izdaja, od našega čebelarskega mojstra A. Janše. Knjiga ima veliko slik in obdelava v posebnem oddelku tudi Žnideršičev (A. Ž.) panj. Knjižica vsebuje vsa opravila, katera pridejo pri čebelah v poštev, ob vsakem letnem času in vsaki priliki. Ima 134 strani in stane 24 Din. Onim, ki čebelarijo v Žnideršičevih panjih, pa priporočamo knjigo: *Naš panj*. Ta obsega opis in praktičen navod, kako naj čebelarimo v njem. Po lastnih izkušnjah za slovenske čebelarje priredil A. Žnideršič, pojasnjeno s 107 podobami med besedilom. Cena nevezani knjigi 35 Din, vezani 40 Din. Obe je založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani.

Trbovlje

Uradni dnevi okrajnega sodišča iz Laškega v Trbovljah: 11. in 25. junija, 2. in 23. julija, 13. in 27. avgusta, 10. in 24. septembra, 8. in 22. oktobra, 5. in 19. novembra, 3. in 19. decembra. Vselej od 9 do 12 in od pol 14 do 16. Uradni prostori so v nekdanji Parašuhovi hiši.

Novi grobovi. Umrli so: Goltes Marija, žena rudarja, na vnetju hrbtnega mozga, stara 32 let in otroci rudarja: Perčič Zdenka, Andrejaš Zora, Bočko Venceslav, Dolinar Ludmila, Ačkun Anica.

Popravite. Okoli rezervoarja in strojnih naprav občinskega vodovoda na Tereziji je ograja razdrta. Otroci pa, ki jih je vedno polno tam okoli, odkrivajo odmajani pokrov na zračni cevi vodovodne naprave in mečejo notri razne umazane stvari. Ker same besede otrokom ne bodo zalegle, je treba pokrivalo zračne cevi pritrditi. ograjo pa popraviti.

Zanimivosti izpred sodišča

Ljubljana, 9. junija.

Pri ljubljanskem okrajnem sodišču je bilo od 9. maja do danes podanih 81 stanovanjskih odpovedi, skupaj letos pa že 514. Stanovanjske odpovedi zadevajo v prvi vrsti malega človeka, delavce in nižje uradnike, ki stanujejo po skromnih stanovanjih. Večina odpovedi zahteva, da se morajo stranke izseliti meseca julija, le nekaj jih je s terminom za september in november. Mestna občina je 6 branjevcem odpovedala lope na Pogačarjevem in Vodnikovem trgu, ker branjevci niso občini že dalj časa plačali nikake, četudi nizke, najemnine.

Jutri ob 8.30 dopoldne se bo pričela pred malim kazenskim senatom v razpravni dvorani št. 79 velika razprava proti Francetu Hladniku, lesnemu manipulantu rojenemu l. 1884 v Gorenjem Logatcu. Hladnik je poznan pustolovec. Pred vojno je vzbujala splošno senzacijo njegova afera poskušenega zastrupljenja tašče ge. Hammerlitzove v Logatcu. Hladnik se je moral zaradi poskušenega umora zagovarjati pred ljubljansko poroto, bil je sicer oproščen, toda obsojen zaradi večjih sleparij na večmesečno ječo. Hladnik je pravi tip pustolovca. Ob zamenjavi kronskih bonov l. 1930 se je spustil v ponarejanje teh bonov. Zadnji čas pa je poskušal oslepariti več oseb na ta način, da jim je ponujal v zastavo hranilniško knjižico. Pri Hranilnem in posojilnem domu v Ljubljani je namreč Hladnik vložil 30 Din, pozneje pa je ta znesek spremenil v 30.000 Din. Ljudje pa so bili previdni in mu niso nasedli. Hladnik si je nato izmislil še drugo goljufijo, toda k sreči so bile njegove nakane pravočasno razkrinkane. K gospej Krečevi, stanujoči na Kongresnem trgu št. 3, je namreč poslal nekega Štefaniča z naročilom, da naj gospej javi veselo novico, da še živi njen sin Rudolf Kreč, sodnik, ki je pa pogrešan od l. 1914, ko je bil odšel na gališko fronto in je najbrže padel. Štefanič naj bi zahteval od ge. Krečeve večjo svoto v dolarjih, da bi bila na ta način omogočena sinova vrnitev domov. Šlo je kar za 100.000 Din. Štefanič je celo prinesel neko fingirano pismo, odposlano z Dunaja. Štefanič je stvar javil policiji. S pomočjo svojega pomagača Markiča pa je dejansko osleparil ljubl[illegible] Bogdan Žilič za okoli 13.000 Din. Slavko Markič je namreč na račun svoje matere jemal večje množine železa in cementa. Hladnik pa je obtožen tudi nekega težkega nemoralnega delikta.

Tragedija v Köhlerjevi prodajalni na Dunajski cesti pride tudi v kratkem pred veliki senat. Iz bolnišnice so izročili deželnemu sodišču sedlarskega mojstra Lojzeta Brecelnika, ki je, kakor znano, 26. aprila okoli 19. ure ustrelil v omenjeni prodajalni go. Rozo Delacordovo. Po dejanju pa je Brecelnik zbežal v svojo delavnico na Gosposvetski cesti ter si hotel tam končati svoje življenje. Težko se je obstrelil, toda v bolnišnici se je zdravnikom posrečilo, da so ga ohranili pri življenju. Ker je sedaj okreval, je bil Brecelnik včeraj prepeljan v preiskovalni zapor.

Celje

Umrl je v sredo zvečer na svojem stanovanju na Slomškovem trgu št. 7 v visoki starosti 75 let vpokojeni dvorni svetnik in bivši okrajni glavar celjski Marino baron Müller-Hörnstein. V Celje je prišel kot okrajni glavar nekaj let pred začetkom svetovne vojne in bil tukaj ves čas vojne V svoji službi je bil ljubezniv in zelo korekten. Bil je eden onih redkih upravnih uradnikov, ki ni preganjal slovenskega življa, ampak je nasprotno Slovence ščitil, kar je bilo čutiti med vojno, ko se je vedno zavzemal za politične osumljence. Bil je seveda precej nepriljubljen pri celjskih Nemcih, ker ni slepo trobil v njihov rog. Po prevratu pa je stopil zaradi bolezni v pokoj. Bog mu daj večni mir in pokoj!

Mestna elektrarna nam sporoča, da ukine falska elektrarna v nedeljo, 12. t. m. med 7 in 14 zaradi nujnih popravil električni tok za mesto Celje in okolico.

Smrtna kosa. V Gotovljah pri Žalcu je umrl v sredo, 8. t. m. v starosti 52 let vpokojeni profesor Ivan Kristan. Pogreb se bo vršil v petek, 10. t. m. na pokopališču v Gotovljah. Njegovi duši večni mir in pokoj, žalujočim preostalim pa naše iskreno sožalje!

Nogomet. Na zelenem polju se bosta pomerila v nedeljo, 12. t. m. ob 5 popoldne na igrišču SK Celja na Glaziji v prijateljski nogometni tekmi SK Železničar iz Maribora in SK Celje.

Ptuj

Ustanovitev prosvetnega društva pri Sv. Marku niže Ptuja. V nedeljo 5. t. m. se je vršil ustanovni občni zbor prosvetnega društva v prostorni šolski sobi pri Sv. Marku, katerega se je udeležilo nad 500 udeležencev. Veliko ljudi je moralo radi pomanjkanja prostora ostati zunaj. Zborovanje je otvoril vrli domači kaplan Janez Krušič. Dr. Remec je v svojem jedrnatem in globokozasnovanem govoru orisal pomen in namen prosvetnega društva. Nato se je vršila volitev odbora, ki je iz svoje srede izvolil za predsednika kaplana Krušiča.

Znižanje najemnin. Mestni občini je sledila tudi mestna hranilnica ter znižala najemnine v svojih hišah povprečno za 10%.

Osebne vesti. Ptujski župan Jerše odpotuje prihodnji teden v Belgrad po uradnih poslih in radi tega ne bo sprejemal strank od srede do sobote, t. j. od 11. do 14. t. m.

Nezgoda pri požaru. Jožef Košar, kočar iz Galuška, je ob priliki požara v Zdolah pomagal reševati živino iz gorečega hleva, pri tem pa ga je krava sunila z rogom v trebuh in ga nevarno poškodovala. Prepeljali so ga v bolnišnico.

Ustrelil se je Janez Kumer, posestnik iz Galuška. Pokopali so ga v sredo. Zapušča ženo s tremi nedoraslimi otroci. Vzrok samomora ni znan.

Št. Jernej

V najlepši dobi 40 let je umrl Martin Žulič, posestnik z Dol. Vrhpolja. Podvreči se je moral operaciji na slepiču, a ker je prišel prepozno, se ni posrečila. Zapušča ženo in pet nepreskrbljenih otrok.

Obesil se je v domači sobi Franc Bratkovič, 60 letni preužitkar z Mihovega. Pokojni je bil udan pijači, poleg tega pa je ob izročitvi posestva zapustil sinu tudi precej dolgov, kar vse ga je vedno morilo s težkimi skrbmi in končno dovedlo v strašno smrt. Zapušča osem otrok, izmed katerih je bila najmlajša hčerka v nedeljo, prav na dan žalostne očetove smrti, pri prvem sv. obhajilu

Zakonski stan si je po enem letu vdovstva znova izvolil naš 65 letni vrtnar g. Lojze Rajner. S harmoniko in petjem je proslavil ta veseli dogodek in mladostno čil se je radoval med mladimi svati. Naj mu Bog tudi v bodoče nakloni vesele in srečne ure v življenju!

Jesenice

Iz Amerike se je pred par dnevi vrnil gosp. Janez Smolej, brat jeseniškega urarja gosp. Smoleja Mavricija. Župnikoval je v državi South Dakota celih pet in dvajset let. Sedaj namerava stalno ostati na Jesenicah, kjer bo maševal v kapelici v Krekovem prosvetnem domu.

Jesenice prav nič ne zaostajajo v športnem oziru za drugimi kraji, zakaj vsako nedeljo imamo priliko videti nogomet, hazeno ali pa tudi oboje. Na igrišču pod Možakljo se je vršila v nedeljo tekma med Primorjem in Bratstvom, ki je izpadla v prid Primorju, pred to tekmo pa smo videli prijateljsko in tekmo med elektriki KID in pa Hostarji t. j. člani turistovskega kluba Skale. Hostarski strelec je med tekmo lepo mirno kadil ter imel širok pastirski klobuk na glavi, vsi pa so bili v pristnih planinskih jerhovcah. Občinstvo se je do dobra nasmejalo.

Poleg Krekovega doma pa se je vršila hazena tekma med »Borkami« in »Svobodo«. Končala se je v korist »Svobode«.

Kap je zadela v ponedeljek zvečer znano gostilničarko in posestnico g. Nežo Ravhekar na Savi. Pokopali jo bodo v sredo popoldne.

Kranj

Škropilni avtomobil dospel. V soboto dopoldne se je na kranjskih ulicah prvič pojavil novi škropilni avtomobil, ki je seveda vzbudil splošno zanimanje. Avtomobil, ki tehta 3 in pol tone in ima motor s 50 HP, je znamke Chevrolet ter ga je mestni občini dobavila tvrdka »Dessa« v Ljubljani po zelo ugodni ceni. Kotel za vodo ima kapaciteto 3000 l. Voda se bo črpala iz Save ali pa iz Kokre in bo vodovod razbremenjen.

Živinski sejem v Kranju 6. junija. Na trg so prignali 8 bikov, 76 volov, 32 krav, 3 telice, 6 telet, 28 ovac in 258 prašičev. — Cena: bikom Din 2.50, volom do Din 3.—, kravam Din 2.50, telicam Din 3.—, teletom Din 5, 6, 7. Debeli prašiči kg po Din 6, 7, 8, prašički za rejo do Din 300 za par.

Litija

Nove telefonske govorilnice. Te dni je bilo priključeno k telefonskemu omrežju banovinsko veleposestvo na Ponovičah, kjer sta dve novi govorilnici in sicer uprava banovinskega veleposestva in ravnateljstva deškega vzgajališča istotam.

Stavbno gibanje. Kljub veliki gospodarski depresiji je stavbno gibanje še precej živahno. V Gradcu pri Litiji gradi enonadstropno stanovanjsko hišo modistinja gdč. Skušek ter pekovka gospa Milka Preželj. Na občinskem zemljišču nad Frtico si postavlja hišico krojaški mojster gosp. Stanko Kajtna. Nadzornik proge g. Polde Juh iz Ljubljane pa si je zasigural nad litijskim pokopališčem večjo stavbno parcelo, na kateri bo drugo leto zgradil lično stanovanjsko vilo.

Prodaja zgradb in celotnega kompleksa litijske topilnice. Kakor se čuje, se vrše pogajanja med dunajsko lastnico litijske topilnice, ki že 8 let ne obratuje, in Jugočeško v Kranju, ki hoče ta kompleks kupiti in zgraditi na njem moderno predilnico in tkalnico. Baje so pogajanja pred zaključkom. Čuje se tudi, da koncern Jugočeške kupuje tudi litijsko predilnico, ki je last Mautnerjevega predilniškega koncerna, ki pa je v drugih državah svoje obrate deloma skrčil, deloma pa ustavil, le litijska, ki je baje najbolj rentabilna, še obratuje v nezmanjšanem obsegu. Za naš okoliš bi bilo le želeti, da se pri nas etablira Jugočeška, ki ima premog bližje in tudi cenejše delovne moči kakor pa druge.

Mala Nedelja

Naši vrli gasilci so priredili preteklo nedeljo tombolo, ki se je je udeležilo mnogo takih, ki bi si radi kupili kravo za tri dinarje. Da ima pri tomboli glavno besedo — sreča, je vsem znano. Ampak ona je včasih zelo muhasta, včasih pa tudi zasluži pohvalo. Tako je ob tej priliki naklonila kravo vdovi, kočarici Vargi, ki je nekako pred dvema letoma pogorela. Tokrat menda ni bilo nevoščljivcev. Gas. društvo je storilo veliko dobroto s svojo tombolo.

Stara navada pa je, da, kadar imajo gasilci kakšno prireditev, tud iv resnici gori. Tudi v nedeljo zvečer je gorelo v Drakovcih pri Razlagu. Skoro vse je zgorelo. Gasilci so bili točno na mestu in so rešili, kar se je rešiti dalo. Pa kaj, ko je to noč ob istem času gorelo tudi v tomaževski, lovrenški in kapelski župniji! Povsodi bi bilo treba pomagati. Nehote se spomni človek: štirje požari naenkrat! Kakor da bi se štirje požigalci zmenili ob eni in isti uri...

Radio

Programi Radio-Ljubljana:

Petek, 10. junija: 11.30 Šolska ura.: »Pehta«, otroška igra v 3 dej. (od A. Bulovca), izvajajo učenci in učenke iz Trebnjega pod vodstvom učitelja M. Tratarja. — 12.15 Plošče. — 12.45 Dnevne vesti. — 13 Čas, plošče, borza. — 18 Salonski kvintet. — 19 Dr. L. Sušnik: Francoščina. — 19.30 Gospodinjska ura, gdč. C. Krekova. — 20 Sokolska ura. — 20.30 Pevski dueti. Izvajata ga. Gjungjenac-Gavella in g. Jože Gostič, solista ljublj. opere. — 21.15 Klavirski koncert gospe Šmalc-Švajgerjeve. — 22 Fantje na vasi (pevski kvartet).

Sobota, 11. junija: 12.15 Plošče. — 12.45 Dnevne vesti. — 13 Čas, plošče. — 17.30 Salonski kvintet. — 18.30 Gimnastične vaje (Drago Ulaga). — 19 Gospa Orthaber: Angleščina. — 19.30 Dr. J. Mihelak: Denar, kredit in kapital po vojni. — 20 Prenos balalajk z velesejma. — 21 Samospevi gdč. Korenčanove. — 21.30 Salonski kvintet vmes čas in poročila.

Drugi programi:

Sobota, 11. junija.

Budapest: 20 Prenos iz Dunaja. Ciganska glasba. — **Dunaj:** 20 Vojaške pesmi in godba. — 22.15 Plesna glasba. — **Praga:** 19 Lahka glasba. — 20.15 Radio kabaret. — **Langenberg:** 20 Pester večer. — 24 Jazz. — **Beromünster:** 21 Plesni večer. — **Rim:** 12.45 Vokalni in instrumentalni koncert. — 20.45 »Tannhäuser«, opera. — **Belgrad:** 20.20 »Vedeževalka«, opereta. — **Berlin:** 20 Vojaška glasba iz zadnjih treh stoletij. — **Toulouse:** 19 Harmonika. — 22.15 Vojaška glasba. — 22.45 Moderna glasba. — **Stuttgart:** 20 Prenos iz Dunaja. — **Milano:** 20.50 Komorna glasba. — 22 Varietejski večer. — **Zagreb:** 20 Komorni trio. — 21 »Sen kresne noči«, igra.

LJUBLJANSKO GLEDALIŠČE

Opera.

Začetek ob 20.

Petek, 10. junija: »Simfonični koncert v Unionu.
Sobota, 11. junija: PRODANA NEVESTA v Tivolskem parku. Začetek točno ob pol 17. uri.
Nedelja, 12. junija, ob 15: PRODANA NEVESTA v Tivolskem parku.
ob 20: MALA FLORAMY. Izven. Znižane cene.
Ponedeljek, 13. junija: Zaprto.

Boj dveh oljnih orjakov

Kameno olje ali petrolej je kri kapitalizma. V teku zadnjih 10 let so večji del strojev začeli kuriti z olji, namesto s premogom. Avtomobilov je 40 milijonov voz, ki se vsi kurijo z bencinom. Čudovito spretno je znal to izrabiti Holandec Deterding, ki si je med vojno pridobil angleško državljanstvo in je zato, ker je angleško mornarico zalagal z oljem, postal angleški plemič.

Deterding je pred 31 leti ustanovil skromno holandsko in indijsko petrolejsko družbo, katera se je l. 1902 zvezala z angleško petrolejsko družbo »Schell«. L. 1907 se je ustanovila zveza Schellovih petrolejskih podjetij, ki je pod Deterdingovim vodstvom strašno napredovala. L. 1902 je družba pridobila letno 42.000 ton sirovega olja; l. 1910, ko se je polastila romunskih vrelcev, je pridobivala že 1,245.000 ton na leto. Potem je zasedla petrolejske vrelce v Rusiji, Egiptu, Kaliforniji, Mehiki, Venezueli, Argentini itd. in njena produkcija je do l. 1914 narastla na 5 milijonov ton letno. Sijajni so bili zaslužki med vojno, ko so ta podjetja dobavljala olja za armade zaveznikov. Lord Curzon se je zaradi tega nekoč izrazil, da je bila svetovna voja dobljena »na valu olja«. L. 1923 je Deterdingova družba pridobila še 15 milijonov ton, l. 1929 nad 25 milijonov ton olja. To leto je čisti dobiček družbe znašal 126 milijonov holandskih goldinarjev.

V te hstrašnih skokih v ivšino pa so oljni magnatje, predvsem Deterding in Rockefeller, pozabili, da ima vsaka stvar svojo mero in svoj konec. Prenasičenje je prišlo prej, kakor bi bil pričakoval najbolj previdni gospodarski politik, racionalizacija je omajala industrijski kapitalizem, družbe so se spopadle med seboj zaradi cen, ruski petrolej so sovjeti vrgli na trg na pol zastonj. Zaradi tega je cena enemu sodu petroleja padla od 3.60 dolarjev l. 1929 na manj ko polovico. Dobiček Schellove družbe se je l. 1930 znižal na 90 milijonov letos pa tako zelo, da se je začela majati vsa stavba, vkljub temu, da sta Deterding in Rockefeller, ki sta si doslej divje konkurirala, sklenila premirje. Petrolejski stolpi se majejo, in to je najznačilnejši znak mednarodnega položaja svetovnega kapitalizma.

Deterdingove težave, ki je tudi v zasebni spekulaciji s srebrom izgubil nekaj milijonov funtov, je spretno izrabil Armenec Gulbankian, kateri je povzročil na borzi veliko spekulacijo proti Deterdingovi družbi. Gulbankian ima 5% petrolejskih delnic v Iraku. Ta mož, ki je z Deterdingom že od nekdaj v smrtnem sovraštvu, je povzročil, da so Deterdingove delnice začele padati. Deterdingova Shellova družba ima delniškega kapitala 503 milijone holandskih goldinarjev. Zaradi padanja delnic so delničarji začeli prodajati delnice te družbe, katere so kupili po 600 goldinarjev. Sedaj so jih prodali tako poceni, da so paiprji te družbe izgubili 5 šestin vrednosti, kar pomeni nad dve milijardi goldinarjev izgube. Precejšen del teh poceni prodanih delnic je pokupil ta Armenec v Parizu in se sedaj pripravlja, da vrže mogočnega gospoda Deterdinga z njegovega položaja v Shellovi družbi. Poleg tega je Gulbankian začel divji boj v javnosti, ter po časopisih dolži svojega sovražnika, da je v teku let izdal 40 milijonov holandskih goldinarjev za podkupovanje državnikov.

Smešno bi bilo zgražati se nad gospodom Deterdingom bolj, kakor nad drugimi oljnimi magnati. Več ali manj so si vsi enaki. Saj tudi zgodovina drugih petrolejskih družb govori o samih škandalih. Ta dejstva so za nas važna samo zato: Prvič: Kažejo, da se gospodstvo kapitalizma res bliža koncu. Drugič pa: Ta dejstva dokazujejo, da to pehanje in izpodrivanje kapitalističnih magnatov med seboj ne pomeni koristi za gospodarstvo v namenu, zadostiti potrebi, marveč pomeni le, da izkoriščajo gospodarstvo kar na veliko v svoje osebne interese. Te osebne interese naj plačujejo revni prebivalci te zemlje.

Po 16 letih iz vojnega vjetništva se je vrnil nemški pešec Oskar Daubmann, kakor smo že poročali. Mladenič je bil vjet v Franciji, hotel je pobegniti. Zato so ga obsodili na prisilno delo v Afriki. Ko se je vrnil, so ga someščani slovesno sprejeli. Na levi: Mladenič se vozi domov med očetom in materjo. Na desni: Tisoči someščanov slave njegovo vrnitev.

Za katoliško šolstvo

Celo v fašistični Italiji je versko gibanje za katoliško šolo. Sveta stolica je izdala dekret, naj se ustanovi osrednji urad za katoliške šole in vseučilišča v Italiji. Ta urad bo dajal vsem katoliškim šolam in zavodom enotne smernice. — Tudi v sedaj svobodomiselni Španiji se dvigajo katoličani za svoje šolstvo. Krščanski očetje, ki so organizirani v »Zvezi krščanskih očetov«, so imeli v Madridu dobro obiskano javno zborovanje, na katerem so izdali oklic vsej španski katoliški javnosti, naj se začno zbirati prispevki za ustanavljanje in vzdrževanje katoliških šol. V oklicu je rečeno: »Katoličani ne moremo več mirno gledati, kako lajiške državne šole naše otroke vzgajajo v nekatoliškem in protikatoliškem duhu!« Ta klic z javnega zborovanja v Madridu gre sedaj javno kakor plamen po vsej deželi. Vlada si ne upa nastopiti proti javnim zborovanjem, ker bi morala kršiti načelo svobode. Tako imajo španski katoličani kljub težkim časom priliko in možnost javno boriti se za svoje pravice. Ta boj jih bo zdramil.

Svetovna razstava kruha

Od 19. do 30. junija se bo v Rimu vršila razstava kruha, vseh vrst in oblik, kakor ga pripravljajo in peko po vsem svetu. To krušno razstavo bodo priredili v starih Trajanovih tržnicah, katere so odkopali v teku zadnjih let. Že sedaj so dospele prve pošiljatve kruha iz Jutrovih dežel in severne Evrope. Iz Amerike, južne Afrike in azijskega vzhoda pa so došla poročila, da so pošiljatve kruha že na potu. Pekovske organizacije po raznih državah v Evropi so že v stikih z italijanskimi peki, da se dogovore o razstavi. Najbrže bo vsaka evropska država imela po eno stojnico v stari Trinjanovi tržnici. Istočasno bo v Rimu zboroval tudi znanstveno-tehnični kongres, ki se bo pečal s pridelovanjem kruha. V Italiji se je začelo veliko gibanje, naj bi poslej pekli zgolj ržen kruh, ki je bogatejši na vitaminih kakor pa beli ali mešani. Rženega kruha doslej v Italiji niso pekli, ampak so ga premožnejši sloji dobivali iz severnih držav, predvsem iz angleških tovarn.

Katoličani na Švedskem

Švedskega prebivalstva je 6 milijonov, med njimi je danes le 4 tisoč katoličanov. Kljub temu majhnemu številu pa je treba ugotoviti, da katoliška cerkev med Švedi lepo napreduje. Pravkar so v Stockholmu posvetili kapelico v čast sv. Janezu Bosku. Vodili jo bodo salezijanci. Krasita jo dve sliki dvanajsterih apostolov, ki ju je naslikal Eduard Berggren. Dominikanci, ki so bili 400 let izgnani iz Švedskega, so odprli lasino kapelico z ženskim hospicem, katerega vodi 5 dominikank. Iz Monakovega so prišle šolske sestre iz kongregacije ubogih sester naše ljube Gospe. Tudi katoliška knjigarna je v Stockholmu. Prav tako imajo katoličani svojo korenspondenco, katero vodijo katoliški laiki in ki ima namen odgovarjati na napade proti katoliški cerkvi v svetovnem časopisju ter širiti poročila o katoliških zadevah in dogodkih doma in po svetu. Tudi v Bromolli in Linkopingu so katoliške kapelice. V Helsinbergu so se naselile sestre poljske kongregacije Marijinih dekel, ki imajo predvsem ta namen, skrbeti za otroke poljskih delavcev, ki so se naselili na Švedskem.

Zblazneli Ludovik Schöss, ki je v Eutinu umoril svojo mater, ji odrezal roke, te povezal v zavoj in se ž njim odpeljal v Berlin. Iskalo ga je 8000 policajev. Končno so ga prijeli. Nesrečnež je znorel

Prvi avtobus na tračnicah je v prometu na progi Soltau—Amelinghausen v Hanoveru. Ima dva motorja, vsakega na enem koncu, da se mu ni treba obračati.

Matuškov zločin: Pri postaji Biatorbagy je lani Matuška napravil atentat na brzovlak, ki je padel v globočino. Na sliki vidimo razvaline vlaka pod viaduktom, odkoder je padel vlak.

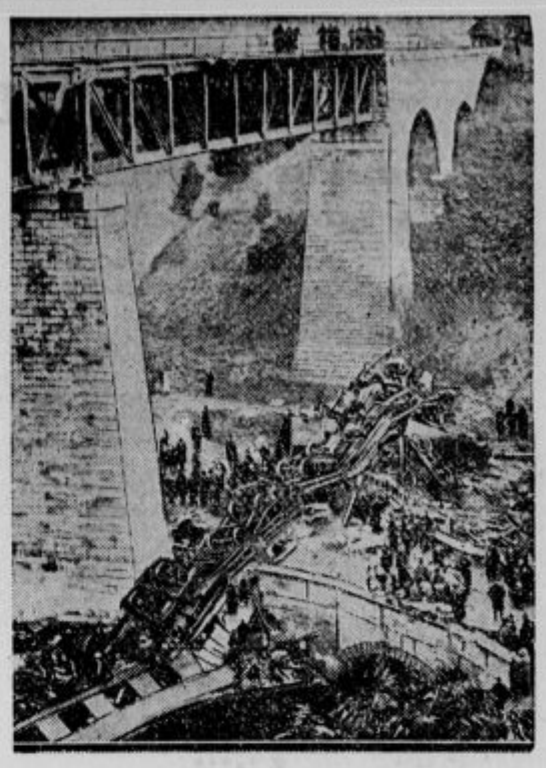

Atentator Silvester Matuška, proti kateremu se bo kmalu začela razprava pred dunajskim sodiščem.

Spomini dvornega krojača

Spomini, ki jih objavlja neki dunajski krojač, bodo zanimali zgodovinarje prav tako kakor spomini slavnih državnikov in generalov. Mojster je imel izredno ugledne odjemalce. Franca Jožefa je ohranil v slabem spominu. Cesar je bil vajen vojaške noše, ni maral civilne obleke in jo je trpel samo na zasebnem potovanju. Razen tega si nikoli ni hotel pomeriti naročene stvari. Pisec z grozo pripoveduje o hudih dnevih, ko je moral cesarja v naglici opremiti za nenadno potovanje na Cap Martin k oboleli cesarici Elizabeti. Cesarjev osebni sluga Ketterl je moral napeti ves svoj vpliv, da bi Franca Jožefa postavil pred ogledalo. Cesar se ni zmenil za prekratke hlače ali preohlapne suknje. »Vraga, saj je to brez pomena!« je godrnjal. Ketterl je milo prosil: »Ampak, veličanstvo, kakšni pa boste! Saj se bodo ljudje ozirali za Vami!« Cesar je rentačil, a vendar moral pomeriti obleko, ker je odhajal v inozemstvo...

Angleški kralj Eduard VII. je bil povsem drugačen odjemalec. Slovel je kot modni zakonodavec, žrtvoval krojaču po več ur časa in z njim vred užival kakovost podloge, dobro zlikane hlače ali lep šiv. Vedno je hotel biti brezhibno oblečen. Zato je zelo trpel, ko je videl, da se nevzdržno debeli. Prihajal je vsako leto v Marijanske kopeli in vestno opravljal vse, kar so mu predpisovali zdravniki. A zdravljenje je malo zaleglo. »Tako vendar ne gre!« je rekel nekoč Eduard VII. krojaču, ki ga je poklical v kopališče, »že zopet sem za en centimeter obilnejši. Spodnja vogala mojega telovnika naravnost štrlita ven, kakor da bi ju bil nalašč zavihal. Veste kaj? Poskusiva opustiti izrez zadaj!« Krojač je prinesel telovnik brez izreza na hrbtu. A čeprav se je bolj držal života, vendar ni mogel zakriti vzroka nesreče. »Ne, to zopet ne gre,« je žalostno vzdihnil Eduard VII. »O, če bi bilo mogoče odpeti spodnji gumb na telovniku!« V inozemstvu si ni upal izvršiti te »revolucije«, a jo je uresničil, ko se je vrnil v London. Odpeti gumb je kmalu postal obvezen za vse modne junake...

Tudi ruske velike kneze je štel dunajski krojač med svoje najboljše odjemalce. Vsi brez izjeme so bili krasno rasli in jako radodarni. Franc Jožef se je naravnost bal naročiti novo obleko, ker se mu je zdela vedno odveč. Habsburški nadvojvode so bili jako varčni in so vedno poskušali znižati krojačeve cene. [illegible] je sicer veliko naročal, a je bil slab plačnik. Zato pa Romanovci niso nikoli barantali in so tudi točno poravnali dolg. »Visočanstvo,« je nekoč omenil krojač enemu izmed njih, »zdi se, da bodo letos v modi beli telovniki. »Ah, tako?« je odgovoril veliki knez, »no, pa mi jih naredite dva ducata!«

A časi so se spremenili. Kronani naročniki so se porazgubili. Nekdanji veseli Dunaj je postal revno brezposelno mesto. Krojač, ki je stregel visokim osebam, je dolgo kljuboval krizi, a naposled na zahtevo upnikov moral predložiti obrtnemu sodišču izkaz dobičkov in izgub. Imetek je znašal 63.013 šilingov, dolgovi pa 149.158 šilingov. Mojster je odložil kredo in škarje. Lotil se je peresa in pričel pisati spomine, da bi vsaj nekoliko zaslužil tudi na tem področju.

Odlikovani biki na nemški kmetijski razstavi v Mannheimu defilirajo pred odličniki.

Slepi doktor in njegova mati

Pretekle dni so na vseučilišču v Stockholmu praznovali praznik, kakršnega niso, odkar obstoji vseučilišče. Za doktorja so promovirali Nila Juringiusa, ki je bil slep rojen, pa je kljub temu študiral s tako energijo matematiko in napravil tako nalogo, da ga je vseučilišče moralo proglasiti za svojega doktorja. Čudovita je energija in spomin mladega doktorja, ki je dosegel to čast samo s pomočjo svoje ljubeče matere.

Leta in leta mu je njegova mati prebirala znanstvene knjige o matematiki, kar je potem njen slepi sin v svojem spominu predelaval. Nato je diktiral materi to, kar je on dognal s svojim razumom in s pomočjo svojega spomina. Tako je nastalo njegovo znanstveno delo, ki ga je usposobilo za doktorja. Njegova mati mu je bila najzvestejša in najboljša tajnica. Slepčevo znanstveno delo je tako globoko in tako posebno, da je njegov kritik, profesor iz Upsale, moral priznati, da se je moral zelo truditi, če je hotel vse razumeti in preštudirati. Na koncu je profesor-kritik mlademu Juringiusu izrekel te-le besede: »Poleg sveta oblik, barv in črt, ki ga uživa večina ljudi, je še drugi svet, kateri je pa večini ljudi zaprt. To je svet številk, svet matematike. Le malo ljudem je dan dar imeti veselje s sestavljanjem številk in z vzporejanjem oblik.«

Slon pred sodiščem

V berlinskem zoološkem vrtu imajo 13 let staro slonico, ki je povzročila, da je bil njen paznik in čuvaj odpuščen iz službe. Krotilec je pri nekem gostovanju v Pragi najel češkega paznika, naj spremlja slona v Berlin. Predno pa je novi paznik odpotoval na Nemško, je doma na Češkem poceni nakupil mnogo tobaka, ki ga je hotel vtihotapiti na Nemško. Tega pa ni mogel izvršiti, ker je nekega dne slonica našla paznikovo tobačno zalogo in požrla ves tobak kakor slaščico. Zaradi tega je bil paznik ves divji in je v svoji jezi ugriznil žival v konec rilca, kjer je edini kraj na slonovem telesu, ki slona lahko boli. Slonica tega ni pozabila in se je nad paznikom maščevala. Kadarkoli je paznik prišel v njegovo bližino, je žival iztegnila svoj rilec, prijela paznika in si ga začela tlačiti v žrelo. Kadarkoli je slonica nastopala v cirkusu in je njen paznik prišel zraven, ni več poslušala krotilca, ampak je škilila le za paznikom, da bi ga zopet kaznovala. Zato je krotilec končno moral odpustiti paznika brez odpovednega roka in dobiti drugega spremljevalca za žival. Odpuščeni paznik pa je vložil tožbo pred delavskim sodiščem in zahteval odškodnino. Delavsko razsodišče pa je odločilo, da se je slon po pravici branil, še nadalje sodelovati s tako togotnim paznikom. Tako je slon pred sodiščem dobil zadoščenje proti človeku.

»Ko sem mu izročil ček, je vrgel črnilnik proti meni.«

»Zakaj? Ali ni bilo kritja?«

»Je bilo — kar za peč sem smuknil.«

Vajda Vojvod, novi romunski ministrski predsednik, voditelj romunske kmečke stranke, ki je prevzel po diktatorju Jorgi žalostno zapuščino in bo zopet uvedel parlamentarizem.

Dobre kupčije na velesejmu

Ljubljana, 9. junija.

Če primerjamo današnji dan velesejma, obisk in danes sklenjene kupčije s kakšnim enakim dnevom na lanskem velesejmu, potem moramo ugotoviti, da je letošnji velesejem še živahnejši in še bolj obiskan, kakor lanski. Težko je navajati številke o obisku, le toliko ugotovimo, da je bilo ves dan na velesejmu polno ljudi.

Ugodne kupčije so zlasti v pohištveni, usnjarski, volneni stroki, dalje gredo dobro domače potrebščine za gospodinjstvo, živilska industrija, hladilni aparati itd. Omenjamo pri tej priliki slovenske vozarje, ki so na velesejmu odlično zastopani. Slovenski vozovi so znani že po vsej državi in tudi izven nje. Veliko zanimanje je tudi za poljedelske stroje. Domača tvrdka Kremžar v Št. Vidu je edina slovenska tvrdka poljedelskih strojev in edina v Sloveniji, ki proizvaja v celoti slamoreznice, reporeznice, sadne mline, cirkularke, mlatilnice, brane, žitočistilnike, gnojne črpalke in podobno. Pod vodstvom svojega mladega, strokovno izobraženega lastnika se je ta tvrdka iz skromnih začetkov ugodno razvila.

Omenjati moramo tudi krasno razstavo usnjarske industrije v paviljonu N. Predvsem je tu tovarna Peko, največja industrija te stroke v vsej državi. Tovarna je od svoje ustanovitve pa do danes prebrodila največje težkoče in vzdržuje nereduciran aparat. Njeni izdelki konkurirajo po svoji kvaliteti in ceni vsem, tudi inozemskim. Sedaj ima tovarna 12 podružnic. Njena razstava na velesejmu vzbuja zaradi svojega okusnega aranžmaja splošno pozornost. Omenjati moramo še razstavo mokronoške tovarne usnja, ki izdeluje specialne usnjene izdelke in ki sedaj zaposluje 40 delavcev, dalje razstavo Andreja Jakila iz Karlovca, ki izdeluje vse usnjene specialitete in čevlje vseh kvalitet od najpreprostejših do najfinejših.

Zanimivost sedanjega velesejma so res pristne angleške moške tkanine, ki jih je razstavila neka tvrdka tik poljske razstave. Naše občinstvo pa dostikrat naseda agentom, ki ponujajo manjvredno blago za angleško. Tu se more prepričati o pristnosti in o kvaliteti angleških tkanin.

Pri zvonovih, ki so jih razstavile tudi letos Strojne tovarne in livarne, se vrši v nedeljo popoldne pritrkovanje skupin, ki so se na festivalu v tej naši pristni ljudski umetnosti najbolj izkazale. Zanimanje občinstva za pritrkovanje je že sedaj veliko.

Uredba za izvršitev zakona o zaščiti kmetov

Pravosodno ministrstvo je predpisalo uredbo za izvršitev zakona o zaščiti kmeta. Po tej uredbi se smatrajo za pravomočno izvedene one izvršene eksekutivne prodaje, glede katerih je na dan, ko je zakon dobil obvezno moč, že potekel rok za vložitev pritožbe proti izvršni prodaji, pa v tem roku ni bila izročena pritožba, ali glede takih prodaj, proti katerim obstoječi zakonski predpisi sploh ne dajo pravnega leka. Nadalje se za isto dobo ustavljajo vse sekvestracije omenjenih posestev in transferacije nepremičnin kmeta. Eksekutivna prodaja v smislu § 1 zakona obsega tudi prodajo iz svobodne roke kakor tudi prevzemanje predmetov izvršitve, kjer to po zakonu nadomestuje eksekutivno prodajo (§§ 268, 270, 271 in 280 izvršnega reda za Slovenijo in Dalmacijo), ne obsega pa tudi prodajo v smislu § 86, točka 2 in § 89, točka 2 meničnega zakona.

Omenjeno odlaganje prodaje velja tudi za osebe, ki niso kmetje, zaradi obveznosti kot poroki ali sodolžniki za dolg kmeta. Obveznost za dolg kmeta obstoja samo tedaj, če je prejemnik posojila kmet ali če je bila za prejšnji dolg izdana menica.

Predpisi zakona o izvršitvi in zavarovanju, navedeni v § 4 zakona, ne veljajo samo za kmeta, ampak za vsakega, proti kateremu se vodi izvršba po obstoječih zakonih. Uveljavljenje točk 1 in 2 izvršnega zakona ima za namen, spraviti izvršne stroške na pravo mero.

Za vso državo se uvaja ustanova najnižje sprejemljive ponudbe. V slovenskih krajih bodo veljali dosedanji predpisi v nasprotju s § 113 izvršnega zakona o ugotavljanju vrednosti zemljišča.

Paragraf 5.

Trgovinsko ministrstvo je objavilo obliko prošnje za banke, ki se hočejo poslužiti § 5 zakona o zaščiti kmeta. Te prošnje je predlagati trgovinskemu ministrstvu, in sicer s podatki o bilanci zadnjega dne onega meseca, ki je pretekel na dan vložitve prošnje. Nadalje je treba navesti podatke o dolgovih članov uprave in nadzorstva ter stanje vlog dne 31. avgusta, 31. decembra 1931 ter ob zaključku najnovejše bilance. Končno je treba prijaviti tudi skrite rezerve. Nekatere slučaje bo ministrstvo dalo v pregled Narodni banki.

Zagrebška borza v letu 1931

Prejeli smo poslovno poročilo zagrebške borze za leto 1931, iz katerega posnemamo, da je lani znašal ves promet borze 3.255.0 milj. Din v primeri s 3.361.3 milj. leta 1930. Število članov borze je padlo od 608 na 585, od teh je iz Zagreba 293 (307), v ostali državi 154 (161), v inozemstvu pa 138 (140).

Posebno so narasli posli borznega razsodišča: tu se je vsota toženih zneskov povečala od 23 na 43.4 milj. Din, število tožb pa od 3.068 na 4.381. To je dokaz velikemu obsegu današnje gospodarske krize.

Dohodki borze so lani znašali 3.3 (3.5) milj. Din, presežek pa 0.2 (0.255) milj. Dolg borze za palačo se je zmanjšal za 0.5 na 5.1 milj. Din. Da je finančni uspeh tako ugoden, je pripisovati povečanju dohodkov od borznega razsodišča, dočim so se kurtaže izredno zmanjšale.

Samo poslovno poročilo prinaša izčrpen pregled našega gospodarskega stanja v preteklem letu, posebno pa kritizira politiko Narodne banke, ki je v najkritičnejših časih lani zaprla vire svojih kreditov, kasneje, ko je bilo treba še večjih pomoči, pa zopet v premajhni meri kreditirala denarstvo.

Svetovni gospodarski položaj

Nemški zavod za proučevanje konjunkture je izdal pregledno poročilo o svetovnem gospodarskem položaju. Iz tega poročila je razvidno, da se položaj še ni bistveno spremenil na bolje. Opaziti pa je, da se razvija konjunktura vedno bolj različno. V Angliji in nekaterih prekmorskih sirovinskih državah se je kriza nekoliko ustalila, vendar je svetovno gospodarstvo še vedno pod vplivom mednarodne krize zaupanja. Težkoče bank so se predvsem v Zedinjenih državah zmanjšale. Nagibnost k likvidnosti denarnega trga napreduje posebno v Angliji. Deloma je to pripisovati vrnitvi mednarodnega zaupanja v angleško valuto in povečanju nezaupanja do dolarja. Londonski denarni trg privablja vedno več inozemskih kapitalov. Banke drže danes v svojih blagajnah štirikrat tona eni strani za povečanjem likvidnosti, na drugi strani pa zmanjšujejo, oziroma, ne dovoljujejo kreditov.

Zaenkrat ni računati z oživljenjem industrijske produkcije. Industrijska produkcija na vsem svetu še nadalje pada in znaša (v marcu) samo še 74% produkcije l. 1928, dočim je decembra znašala še 81%. Pri vsem tem moramo vpoštevati, da je ruska produkcija zelo narastla in je kljub temu svetovna industr. produkcija manjša kot v l. 1913. V še večji meri pa pada svetovna trgovina. Svetovna industrijska produkcija je padla v prvem četrtletju letos za 7%, svetovni izvoz industrijskih proizvodov. pa za 24%. To so posledice avtarktičstremljenj.

Kriza pa ni vidna samo v zastoju svetovne trgovine, ampak pred vsem v zastoju izravnave med upniškimi in dolžniškimi državami. Tu trpi največ izravnava v mednarodnem svetovnega gospodarstva. Še vedno je mnogo nevarnosti za nadaljnji razvoj svetovnega gospodarstva in v bližnjem času še ni pričakovati zboljšanja. To je zlasti razvidno iz tega, da je v mnogih državah še vedno nevarnost za valuto, pa tudi finančni položaj nekaterih držav ni nič kaj ugoden.

Število zavarovancev pri Okrožnem uradu v Ljubljani. Iz statistike OUZD v Ljubljani za mesec maj je razvidno, da je znašalo povprečno število zavarovanih delavcev 79.970 (v aprilu 75.033). V primeri z majem lani je število zavarovancev padlo za 16.658, padec je bil torej večji kot v aprilu, ko je znašal samo 15.742. Dvig števila zaposlenih delavcev je pripisovati sezijskemu naraščanju poslov v gospodarstvu. Število zavarovancev je od 78.346 dne 1. maja naraslo na 81.794 do 30. maja. Padanje delavske mezde se nadaljuje, še v aprilu je znašal padec mezde v primeri z lanskim letom samo 1.54, v maju pa že 1.76 Din. Padec povprečne zavarovane mezde je posebno velik pri moških delavcih. Zaradi tega padajo tudi prispevki, ki jih plačuje delavstvo in poslodajalci za socialno zavarovanje, kar postaja vedno hujše in je pričakovati, da bo deficit zavarovanja v vsej državi dosegel skoro 80 milijonov Din. Po podatkih za 1931 sta bila doslej aktivna samo dva mestna organa in sicer Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani ter Belgrajska trgovska omladina s par tisoč Din. Celo zagrebški okrožni urad, ki je veljal za najboljšega v državi za ljubljanskim, je pasiven za veliko vsoto. Zato je pričakovati nadaljnjega povišanja prispevkov za bolniško zavarovanje.

Zmanjšanje nezaposlenosti v aprilu. Po uradnih podatkih borz dela je bilo v začetku meseca aprila prijavljenih pri javnih borzah dela 23.251 nezaposlenih, katerih število je v teku meseca padlo na 18.532 konec meseca.

Konkurz je razglašen o imovini Saks Franca, elektrotehnika v Mariboru, Erjavčeva ulica 12, prvi zbor upnikov 16. junija, oglasiti se je do 23. julija.

Poravnalno postopanje je uvedeno o imovini Škrabana Janeza, trgovca v Puconcih, narok za sklepanje poravnave 9. julija, oglasiti se je do 30. junija, nudi 40%; o imovini Vižina Josipa, mizarskega mojstra v Dorfarjih, narok za sklepanje poravnave 9. julija, oglasiti se je do 5. julija; nadalje o imovini Schmiedingerja Ivana, urarja in draguljarja v Mariboru, Aleksandrova cesta, narok za sklepanje poravnave 18. junija, prijaviti je terjatve do 13. julija, nudi 50%.

Potrjene poravnave. Ferenc Jurij, konces. zid. mojster v Ljubljani, Divjak Josip, trgovec v Ribnici, Pemič Anton, trgovec v Slovenski Bistrici (50% v 12 mesečnih obrokih), Sajovic Leopold, posestnik in usnjar v Motniku 21, Loy Leon, trgovec v Kočevju (za 50% v treh četrtletnih obrokih).

Občni zbori. Ljudska tiskarna, d. d. v Mariboru, 18. junija ob 16 v Delavski zbornici, Črna-Kaolin v Ljubljani, 25. junija ob 11, Novobor, splošna industrijska d. d. v Ljubljani, 25. junija ob 10.

Borza

Dne 9. junija 1932.

Denar

V današnjem deviznem prometu so ostali neizpremenjeni tečaji Amsterdama, Curiha, Newyorka in Trsta. Učvrstili so se tečaji Berlina, Londona, dočim so bili slabejši tečaji Bruslja, Pariza in Prage.

Na zagrebški borzi so bili zabeleženi isti devizni tečaji kot na ljubljanski. Newyork kabel je še notiral 55.60738—56.3564.

Ljubljana. Amsterdam 2272.62—2283.98, Berlin 1329.02—1339.82, Bruselj 782.95—786.89, Curih 1097.35—1102.85, London 205.79—207.39, Newyork 5585.38—5613.64, Pariz 221.23—222.35, Praga 166.23—167.09, Trst 287.68—290.08.

Promet na zagrebški borzi je znašal brez kompenzacij 112.675 Din.

Curih. Belgrad 9.05, Pariz 20.16, London 18.81, Newyork 511, Bruselj 71.35, Milan 26.26, Madrid 42.15, Amsterdam 207.125, Berlin 121.30, Stockholm 96.30, Oslo 93.75, Kopenhagen 102.80, Sofija 3.70, Praga 15.16, Varšava 57.35, Atene 3.40, Carigrad 2.48, Bukarešta 3.06, Helsingsors 8.70.

Dunaj. Dinar notira: valuta 12.30.

Vrednostni papirji

Danes je bila tendenca za državne papirje čvrstejša in so tečaji narasli. Belgrajska borza ni poslovala radi praznika. Promet je bil na zagrebški borzi naslednji: vojna škoda 300 kom., 8% Bler 3000 dol. in 7% Bler 3000 dol. V delnicah ni bilo zaključkov.

Ljubljana. 8% Bler. pos. 45 bl., 7% Bler. pos. 40 bl., Stavbna 40 den., Ruše 125 den.

Zagreb. Drž. pap.: 7% inv. pos. 49—52, agrarji 23.25—23.50, vojna škoda kasa 180—183 (180, 183), 6. 178—184, 7. 179—180 (179), 12. 176—181, 8% Bler. pos. 44—44.50 (43.50, 44, 45), 7% Bler. pos. 39.25—40 (39, 39.50, 40), 7% pos. Drž. hip. banke 43—46, 6% begl. obv. 32—33, Narodna banka 3800—4000, Priv. agr. banka 204—210.

Dunaj. Podon.-savska-jadran. 54.75, Escomptegesl. 100, Aussiger Chemische 96, Alpine 8.40, Trboveljska 18.80.

Žitni trg

Budimpešta. Tendenca mirna. Promet srednji. Pšenica junij 12.89, 12.90, rž junij 12.87—12.90, koruza julij 16.20—16.25, zaklj. 16.15—16.20, avgust 15.60, zaklj. 15.50—15.60, maj 11.52—11.55, zaklj. 11.52—11.55.

Chicago. (Začetni tečaji.) Pšenica julij 49.75, sept. 52, dec. 55, koruza julij 28.625, sept. 30.625, dec. 31.625, oves julij 19.875, sept. 20, rž julij 30.625, sept. 33.25.

Sport

PRVENSTVO JUGOSLAVIJE ZA MOŠTVA.

Na temelju dogovora med SK Ilirijo in ASK Primorjem in z odobrenjem JLAS-a se prvenstvo Jugoslavije za moštva v letu 1932 vrši na igrišču ASK Primorja Dunajska cesta v petek, soboto in nedeljo, dne 17., 18. in 19. junija 1932. Program je naslednji:

a) **petek, 17. t. m. ob 18.15:** 1. tek 400 m, 2. skok ob palici, 3. tek 5000 m;

b) **sobota,** 18. t. m. ob 15: 1. tek 100 m, 2. met krogle, 3. skok v daljavo, 4. tek 800 m, 5. met diska, 6. skok v višino, 7. tek 110 m z zaprekami;

c) **nedelja, 19. t. m. ob 15:** 1. 4×100 m, 2. met kladiva, 3. tek 200 m, 4. tek 400 m z zaprekami, 5. met kopja, 6. tek 1500 m, 7. troskok; pavza; 8. tek 10 km.

RAZNE SPORTNE VESTI.

Iz zanesljivega vira smo zvedeli, da so Mariborčani le imeli prav radi nedeljske tekme. JNZ je namreč brzojavno obvestila LNP, da se tekma v Mariboru vrši. Po prejemu brzojava je LNP obvestila klube, ki pa radi sodnika niso hoteli igrati prvenstvene tekme. Končno smo le prišli tako daleč, da lahko rečemo, da je vsega kriva malomarnost JNZ.

Hitrec, na katerega je največ računal zvezin kapetan, za reprezentančno moštvo ne pride v poštev. Pri pokalni tekmi z Lausanne je bil namenoma poškodovan. V gležnju je počila kost in je radi tega nesposoben za nogometno igro. Gotovo bi trajalo par mesecev, predno bo mogel igrati. Ni pa izključeno, da sploh ne bo več igral.

V nedeljo se tekme za državno prvenstvo nadaljujejo. V Ljubljano pride novinec v državnem prvenstvu Viktorija, ki igra proti Primorju. V Maribor mora Ilirija. Za izpremembo vemo že danes, kdo bo sodil. V Ljubljano pride sodnik iz Splita in sicer g. Nedoklan, v Maribor pa g. Mikuličič. Že itak skromne dohodke, bo znižal izredno drag splitski sodnik. Kaj res pri JNZ nič ne zaleže. Ali ne vedo, da imamo v Sloveniji dosti takih sodnikov, kot sta Nedoklan in Mikuličič.

JNZ je izposlovala pri glavni direkciji državnih železnic za vse, ki bodo prišli gledat tekme za balkanski pokal polovično vožnjo za vse vlake.

Živković, tovariš Hitreca, pride v Zagreb, kjer se bo prijavil za Gradjanski. Vendar ne bo smel igrati šest mesecev prvenstvenih tekem, in ne, kot se je prvotno poročalo, da bo lahko igral v osmih dneh vse tekme.

Lahko-atletsko državno prvenstvo moštev se bo vršilo v Ljubljani 17., 18. in 19. t. m. Zanima nas, na katero mesto se bosta plasirala oba ljubljanska kluba. Letos točno vemo, koliko točk so dosegli zagrebški klubi.

Triglavski pododbor v Ljubljani je priredil v nedeljo, 5. t. m. svojo vsakoletno zvezdno propagandno vožnjo k otvoritvi Ljubljan, velesejma, katere se je vsled slabega deževnega vremena udeležilo samo 6 klubov. Klasificiralo se je po številu vozačev v skupini, došlih na cilj, ter po dolžini in kakovosti proge. Rezultati: 1. Kol. klub »Zarja« Jesenice 62 km, 14 vozačev, prispeli v 2:49; 2. Kol. klub »Kamnik« Kamnik, 35 km, 6 vozačev, prispeli v 1:18; 3. Kol. klub »Bratstvo« Jesenice, 62 km, 3 vozači, prispeli v 2:16; 4. Kol. klub »Ilirija« Ljubljana, 47 km, 4 vozači, prispeli 1:57; 5. Kol. klub »Zagorje« Zagorje, 78 km, 2 vozača, prispeli v 3:05; 6. Kol. klub »Ilirija« Kranj, 25 km, 1 vozač, prispel v 0:58. — Kljub deževnemu vremenu in slabi cesti so vozači vsi blatni in premočeni privozili na cilj. Prijavljeni so bili klubi iz Maribora, Celja, Novega mesta, Ribnice in Domžal, ki so tudi startali, a vsled močnega naliva niso prišli na cilj. To je edina propagandna zvezdna vožnja, katera se vrši v Ljubljani vsako leto. Namen ima družiti klube in vozače, da se med seboj čim bolj spoznajo, a na žalost moramo konstatirati, da so se klubi gotovih pododborov, kljub temu, da smo jim poslali razpise, abstinirali. — Zakaj? — Upravni odbor »Triglavskega pododbora«.

NE ZAVIJAJTE.

V včerajšnji številki zopet »Jutrov« urednik izjavlja radi nedeljske tekme med Ilirijo in Mariborom. **Ponovno poudarim, ker ni razumel, da ne odgovarjam za to, kar poročajo iz Maribora. Nikdar pa nisem odklanjal odgovornost za sportno rubriko »Slovenca«.** To je menda jasno vsakomur, ki je zasledoval polemiko. Kar pa resnosti tiče pa mislim, da je ravno borba, ki jo »Jutro« v svoji rubriki dovoljuje, jasen dokaz našega pravilnega stališča. Ne bomo več odgovarjali, kajti naša rubrika ima namen sport propagirati v pozitivnem smislu. **Razne izjave in osebni napadi pa sportu ne koristijo!**

19.808/32

RAZPIS

Mestno načelstvo v Ljubljani ponovno razpisuje **dobavo in montažo aparata za čiščenje in mehčanje vode** za parne kotle v mestni klavnici s kapaciteto 2500 litrov na uro.

Pravilno sestavljene in kolkovane ponudbe s kolkom za 100 Din je oddati v zapečatenem ovoju v mestnem gradbenem uradu, Nabrežje 20. septembra (Kresija) do

22. junija 1932 do 11 dopoldne.

Vse podatke in pripomočke daje mestni gradbeni urad med uradnimi urami.

V Ljubljani, dne 8. junija 1932.

Župan in mestni načelnik:
Dr. Dinko Puc l. r.

FURNIRJI vsake vrste pri tvrdki
P. R. ALLES, Ljubljana — Frankopanska 18.

ZAHVALA. Ob težki in nenadni izgubi naše nepozabne

Marice

izrekamo najprisrčnejšo zahvalo za vse dokaze sočutja in sožalja, posebno pevskima društvoma »Drava« in »Maribor«, godbenima društvoma »Drava« in »Radvanje«, radvanjskemu občinskemu odboru, učiteljstvu in požarni brambi, železniškemu in magistratnemu uradništvu ter kolesarjem in prav vsem, ki so ji darovali krasne vence in šopke in vsem onim, ki so jo spremili na njeni zadnji poti.

Obitelj
VIZOVIŠEK, TRAFENIK, TRSTENJAK.

Na drobno in debelo!

Oglejte si našo zalogo!

Kompletno kuhinjo: kuhinjsko posodo, porcelan, steklenino, železnino pločevino štedilnike, kompletne kopalnice in stranišča, nosilke, cement. — Vse vrste orodja dobite pri

B. Žilič Ljubljana

DUNAJSKA C. 11, poleg Figovca

Razstava na velesejmu paviljon „H"

Zapustila nas je za vedno dne 9. t. m. po daljšem trpljenju, previdena s tolažili svete vere naša iskreno ljubljena mama, stara mama, teta in tašča, gospa

Lucija Odlasek roj. Kraljič

posestnica

Pogreb nepozabne bo v soboto, dne 11. junija 1932 ob 2 popoldne iz hiše žalosti, Slomškova ulica 25, na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 9. junija 1932.

ANDREJ, MINKA, JOŽE in MILICA, otroci, vnuka in vnukinje ter ostalo sorodstvo.

Mestni pogrebni zavod v Ljubljani.

ŽIMA

za žimnice vseh vrst po najnižjih dnevnih cenah vedno na zalogi samo pri

J. KNIFIC - tovarna za žimo
Stražišče pri Kranju

Mali oglasi

Vsaka beseda 50 par ali prostor drobne vrstice 1·50 Din. Najmanjši znesek 5 Din. Oglasi nad 9 vrstic se računajo višje. Za oglase strogo trgovskega in reklamnega značaja vsaka vrstica 2 Din. | Najmanjši znesek 10 Din. Pristojbina za šifro 2 Din. Vsak oglas treba plačati pri naročilu. Na pismena vprašanja odgovarjamo le, če je priložena znamka. Ček. račun Ljubljana 10.349.

Službe iščejo

Beseda samo 50 par

Kovaški pomočnik

s podkovsko šolo — išče službo. Naslov v upravi »Slovenca« Maribor. (a)

Mlad briv. pomočnik

želi nameščenje. Ponudbe na podružnico »Slovenca« Jesenice. (a)

Službo dobe

Beseda samo 50 par

Kuharica

samostojna, resna, katera opravlja vsa hišna dela, dobi stalno službo v trg. hiši na deželi. — Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 8911. (b)

Mesar. pomočnika

dobrega, za sekanje mesa, ki je že bil pri čoku — rabim takoj. Pismene ponudbe pod šifro »Zmožen« št. 7752 na upravo »Slovenca«. (b)

Prodamo

Beseda samo 50 par

Pisalni stroj

novejšega sistema - vsled opustitve pisarne poceni naprodaj. Naslov v upravi »Slovenca« pod 8866. (l)

Konfekcija — moda!

Najceneiši nakup. Anton Presker, Sv. Petra cesta št. 14, Ljubljana. (l)

Novi obrtni zakon

se naroča pri Komanditni družbi M. Jankole — Šelenburgova 6/II. (l)

Volna, svila, bombaž

stalno v bogati izbiri v vseh vrstah, za strojno pletenje in ročna dela, po najnižjih cenah pri tvrdki Karl Prelog, Ljubljana — Židovska ul. in Stari trg.

Deering

kosilnice - najnovejšega modela, in vse poljedelske stroje kupite najceneje v trgovini Stupica Fr., železnina, Ljubljana, Gosposvetska cesta 1. (l)

Valentin Cestnik, Trbovlje II

strojno mizarstvo

Izdeluje vsakovrstno pohištvo od priproste do najfinejše izdelave ter vsa stavbno-mizarska dela po lastnih in po predloženih načrtih točno, solidno in po jako zmernih cenah. - Zahtevajte proračune.

Velesejem paviljon F.

Nakazilo

Proti predložitvi tega nakazila, ki ga izrežite, priobčimo

brezplačno

od 9. do 11. junija 1932 po enkrat vsak na novo naročeni

mali oglas

za rubriki „Službe iščejo" in „Stanovanja iščejo" in to v obsegu 7 besed (obenem z debelim naslovom). Pri večjih oglasih je za vsako nadaljno besedo doplačati 50 par. Izvzeti so oglasi z neprimernim besedilom. Nakazilo z naročilom in besedilom se mora poslati **naravnost** na upravo „Slovenca" v Ljubljani ali Mariboru.

Nakazilo mora vsebovati Vaš natančen naslov, ker je drugače neveljavno!

Ime: .....

Poklic: .....

Bivališče: .....

Vinogradniki!

Prvovrstne bakrene škropilnice po 380 Din dobite pri Videmšek, Maribor, Koroščeva 36. (l)

Košnja trave!

Več voz pod Rakovnikom, 4 johe pri Podpeči in 2000 kg sena doma iz podstrešja proda Fran Šuštar, parna žaga, Ljubljana. (l)

Flugs patentne kose

prvovrstna kvaliteta! Zaloga: Videmšek, Maribor, Koroščeva 36. Zastopniki se iščejo v vsakem kraju.

Na obroke

prodam krasne kompletne jedilne servise in orodje, češki porcelan. Interesenti pošljite naslov upravi »Slovenca« pod »Zaupno«

Tračnice

poljske, lahke, ca. 1000 m in vagonete kupim ali vzamem v najem za daljšo dobo. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Tračnice« št. 7723. (k)

Stružnico

(Hobelbank), skoraj novo, proda Naglič, ščetar, Vižmarje 97 pri Ljubljani. (l)

Pisalni stroj

zamenjam za dobro ohranjeno kolo ali pa prodam za 500 Din. Turin, Celje.

Puhasto perje

čisto, čohano po 48 Din kg, druga vrsta po 38 Din kg, čisto, belo, gosje po 130 Din kg in čisti puh po 250 Din kg. Razpošiljam po poštnem povzetju. L. BROZOVIČ — Zagreb, Ilica 82. Kemična čistilnica perja.

Kupimo

Beseda samo 50 par

Čebelni vosek

pristen in čist kupujemo po najvišji ceni v vsaki množini. — Golob & Ko., tovarna kemič. izdelkov, Vič pri Ljubljani. (k)

Vrednostne papirje

kupuje Komanditna družba M. Jankole, Šelenburgova 6/II. (k)

Tračnice

poljske, lahke, ca. 1000 m in vagonske, kupim ali vzamem v najem za daljšo dobo. — Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Tračnice« št. 7723. (k)

Pozor!

Kupim vsako množino steklenic, čistih, od mineralne vode, po 1.4 in pol litra. Ljubljana, Jegličeva št. 5. (k)

Bukova drva in oglje

kupuje stalno

Uran Franc

Ljubljana

Sv. Petra cesta 24.

Ia bukova drva

popolnoma suha, zdrava, kupim vsako količino — proti takojšnjemu plačilu. Na ponudbe brez cene se ne oziram. »Viktorija« — Zagreb, Kraljice Jelene 4. (k)

Posestva

Beseda samo 50 par

Več parcel

po ugodni ceni naprodaj. Foizve se pri Oražmu v Mostah pri Ljubljani. (p)

Enonadstropna hiša

novo zgrajena, z lepim vrtom in dobro vpeljano trgovino z mešanim blagom — ugodno naprodaj. Plača se lahko s hranilno knjižico. Naslov v upravi »Slovenca« št. 8819. (p)

Posestva ali hiše

od 35.000 Din naprej proda Posredovalnica Maribor, Sodna ulica 30. (p)

Graščino z 20 sobami

50 oralov posestva, blizu postaje, proda Zagorski, Maribor, Sodna ul. 30. (p)

Več parcel

na knjižice — Zg. Šiška — hiše in vile — naprodaj. Poizve se v restavraciji Čarman, Zg. Šiška, vožnja do nove tramvajske remize. (p)

Stavbna parcela

v Spodnji Šiški tik tramvajske proge pod ugodnimi pogoji naprodaj. (Plačilo tudi s hranilnimi knjižicami.) Naslov v upravi »Slovenca« pod 7735. (p)

Železniš. restavracijo,

zelo prometno, s petletno najemninsko pogodbo, popolnoma urejeno, z lastnim inventarjem, prodam zaradi bolezni lastnika z odobrenjem železniške direkcije. Restavracija se nahaja v prometnem kraju Savske banovine ter vsebuje stanovanje za gostilničarja, krasen letni vrt, teraso in vse pritikline. Najemnina zelo nizka. Krasna in sigurna eksistenca agilni gostilničarski družini. Prodaja M. S. Pavlekovič, Zagreb, Ilica št. 144. (p)

Stanovanja

Beseda samo 50 par

Sostanovalec

se sprejme. Medvedova ulica 20/II. (s)

Opremljeno sobo

z elektriko in parketom oddam stalnemu gospodu. Naslov v upravi »Slovenca« št. 7734. (s)

Soba

prazna ali meblovana — parket, elektrika, plin, centralna peč, dvigalo, v centru — se takoj odda. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 7754. (č)

Stanovanje

v pritličju, 2 sobi in kuhinja, oddam za 350 Din mirni stranki 1. julija. — Predovičeva ul. 15, Selo-Moste. (č)

Stanovanje

dve sobi, kuhinjo in pritikline, visokopritlično — vodovod, elektrika, se odda na Vodovodni 75 — takoj ali pozneje za 500 dinarjev. (č)

Stanovanje

dvo- do trisobno iščemo za avgust. Ponudbe upravi »Slovenca« pod »Tričlanska« št. 7708. (c)

Obrt

Beseda samo 50 par

Entel

raznovrsten takoj pri Matek & Mikeš, Ljubljana, poleg hotela Strukelj. (t)

TAPETNIK FRANC ZALAZNIK

Št. Vid (garaža Magister), izvršuje vsa v to stroko spadajoča dela točno, solidno in po nizki ceni. **Popravila se sprejemajo**

Pouk

Beseda samo 50 par

Profesorica

instruira vse srednješolske predmete po nizki ceni. Naslov pove uprava »Slovenca« št. 7753. (u)

Dijak sedmošolec

bi rad pripravljal dečke ali deklice za sprejemni izpit v prvo gimnazijo. Uspeh siguren. Naslov pustite v upravi »Slovenca« pod št. 24/7739. (u)

ZLATA JAMA JE STALNA REKLAMA V SLOVENCU

Vnajem

Beseda samo 50 par

Vinotoč in trgovina

mešanega blaga, jajc, žita, perutnine, opeke in desk, poleg kolodvora, se odda v najem ali proda. Vprašati pri lastniku Vranešič Niko, Dubica, Hrv. (n)

Auto-motor

Beseda samo 50 par

AVTO ali MOTOCIKL

rabljen, najboljše kupite ali prodaste potom avtotvrdke O. Žužek, Ljubljana, Tavčarjeva 11. (f)

»Puch« motocikl

220 ccm, z električno razsvetljavo, malo vožen, v najboljšem stanju, proda O. Žužek, Ljubljana, Tavčarjeva 11. (p)

Vajenci

Širite »Slovenca«!

Gostilna ali vinotoč

v Ljubljani se takoj odda kavcije zmožni osebi. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Takoj« štev. 7737. (n)

Objave

Beseda samo 50 par

Prostovoljna dražba

kratkega glasovirja bo v soboto 11. 6. ob 2 v Dravski ulici 11, Maribor. (o)

Klobuki

po znatno znižani ceni od 45 Din naprej samo v modnem salonu Stuchly-Maške, Židovska ul. 3. (o)

Razno

DRVA IN PREMOG

pri **Iv. Schumi**

Dolenjska cesta

Telefon št. 2951

Pozor mizarji!

NOVOST!

Na velesejmu si ne pozabite ogledati novoizumljenega **obliča za čiščenje furnirjev** pri tvrdki **Peter Angelo,** zunaj paviljona F na vogalu. Zahtevajte, da se Vam v obratu predvaja! 7543

Gostilna Žerjav

Rateče-Planica, nudi celodnevno hrano in stanovanje po 40 Din. (r)

Beseda samo 50 par

Ovcs in koruzo

kupite najceneje pri tvrdk

A. VOLK, LJUBLJANA

Veletrgovina z žitom. Resljeva cesta 24.

Razmnoževanja,

prepisovanja in druga pisarniška dela prevzame The Rex Co., Gradišče št. 10, telefon 22-68. (r)

VITEKOVA „VAREKINA"

je tudi izvrstno sredstvo za ribanje, čiščenje in snaženje poda, miz, stolov, hodnikov, stopnic. **VAREKINA** očisti **vse,** desinficira, ter uniči ves mrčes. Navodilo na vsaki steklenici. — Dobi se povsod.

Vsem posetnikom velesejma

se priporoča, da si ogledajo priznano najsolidnejše, najcenejše pohištvo v Paviljonu »E« št. 41—51 pri

Andrej Kregar & Sinova

tovarna pohištva — Vižmarje — St. Vid

Le brzo hitite, da ne zamudite ugodne prilike!

„Pri zmajskem mostu"

dobite po najnižjih cenah vse vrste manufakturnega blaga kakor: volneno za moške in ženske obleke, lepe vzorce Dagmar svile, dilene, kambrike, cefir, oksford, vse vrste šifone, platno za rjuhe, ženske srajce in kombineže, moško perilo, ovratnike, kravate etc. etc.

Geslo trgovine: **Dobro blago, majhen dobiček in velik promet.**

Se priporoča

Ivanka Štrukelj

6512 **Ljubljana, Resljeva cesta št. 2**

✝

P. GVIDO RANT sporoča v svojem in v imenu svojega brata **LOJZETA,** svojih sester **MARIJE** in **LEOPOLDINE,** svoje svakinje **TILKE** roj. **VERBIČ,** svojih nečakov **ZORANA** in **JELKOTA,** svoje nečakinje **MARIJANICE,** da nam je dne 7. junija t. l. v GOSPODU zaspala naša dobra in skrbna

mama

Pokopali smo jo danes.

Vse, ki ste nam dobri, prosimo, priporočite našo pokojno mamo božji LJUBEZNI. Dobrotni Bog naj bo plačnik vsem, ki ste ji lajšali ure njenega trpljenja in jo spremili na njeni zadnji zemeljski poti.

Dobrova pri Ljubljani, dne 9. junija 1932.

P. GVIDO RANT O. F. M.

»Ljudska knjižnica«: Iz založništva Jugoslov. knjigarne v Ljubljani: 29. zvezek: Savinšek: IZPOD GOLICE, 30 Din, vez. 42 Din — 30. zvezek: Sienkiewicz: NA POLJU SLAVE, 28 Din, vez. 40 Din. — 31. zvezek: Conan Doyle, IZGUBLJENI SVET (The Lost World). Roman (s slikami). 24 Din, vez. 32 Din. — 32. zvezek: Reimmichl, ZAGORSKI ZVONOVI. — Slavič, NA SINAJ. 30 Din, vez. 42 Din. — 33. zvezek: Bridges, NA POMOČ, 30 Din, vez. 42 Din. — 35. zvezek: Brackel, CIRKUŠKI OTROK. 28 Din, vez. 40 Din.

Roland Dorgelès:

Leseni križi

55

»To mi je vseeno«, je kričal Lambert, ves zaripel v obraz, »to ni moja stvar. »Meni so rekli, naj dam nože vsemu drugemu vodu, in tako dajem nože. Če mi ukažejo, naj delim dežnike, vam bom dal tudi dežnike ... To lahko poveste štabnemu zdravniku ..«

Polagoma je kup rezil kopnel.

»Žurimo se!« je priganjal furir. »Za vse jih ne bo. Alo, kdo še nima noža?«

In obrnivši se proti staremu sergeantu, ki ga doslej še nisem bil videl in ki je stal za njim, je dodal z namršenimi obrvmi:

»Poznam take, ki ne potrebujejo noža ... Ti so prekanjeni in vedo, kako treba igrati vojno, ti ...«

Stari ni odgovoril. Imel je sivo brado in tovariši so ga gledali in čisto glasno govorili, kaj ima pravzaprav tu opraviti.

»Nič drugega ko to, da prevzame moje mesto, čisto enostavno. Da, fantje, premeščen sem in grem za četovodjo k tretji: ta-le stari romar me pa nadomesti pri vas.«

»Pa kdo je vendar to?«

»To je stara žverca, ki sta mu padla v vojni oba sinova,« se je ujedal furir. »Tedaj se je sam prostovoljno javil ... Kajpak, ko se je privegala ta stara zebra, ga polkovnik ni hotel vtakniti v jarke, ampak ga je imenoval na moje mesto, meni nič, tebi nič. Polkovniku je seve vseeno ... Ali ni to sramota, a? Kaj pa mene brigata njegova dva sinova! Kaj je moja stvar, da ju maščujem? Nažrl sem se bil jarkov, leto in dan sem bil tam. Če je tako srborit in boja željan, naj le gre v jarke, ne pa, da meni odjeda moje mesto in da si moram dati jaz zanj razbiti gobec ... Samo to ni slabo, kaj, da se v teh letih prostovoljno javi. Taka stara kost!«

Stari je stal poleg z izgubljenim obrazom in ni zinil; njegov žalostni, daljni pogled mi je kljub vsemu bridko segel v srce.

»Alo, sedma!« je klical Lambert. »Tak dajte, no, paščite se ... Deset lepih, novih novcatih rezil. To ni nobena loterija, ampak poštena kupčija.«

Desetniki so se razšli s polnimi žepi nožev. Na cesti so nekateri odprli svoje bodalo, ki je s tleskom izskočilo, da bi se postavili pred dekleti; na roki so preizkušali konico.

»To je nemarada bussines,« me je nagovoril majhen možanec iz moje stotnije s čisto prepadlim obrazom. »Čemu naj mi le bo tak-le nož? Po poklicu sem vrtnar. In eden mojih tovarišev je knjigotržec. Ali so to poklici, v katerih potrebuješ bodalo?«

Berthier se je izprehajal čisto sam, sanjav kakor vedno; roke je imel sklenjene na hrbtu, glavo sklonjeno. Pridružil sem se mu. Ponovil mi je vse, kar je bil zvedel zjutraj o ofenzivi. Ukaz je bil samo eden: predreti. Za časa boja se ne zameni nobena edinica; novi valovi bodo neprestano dotekali, da ojačijo zdesetkovane valove, za vsako ceno moramo naprej. Zvezo imamo z maroško divizijo, s tujsko legijo, z deli dvajsetega zbora; za nami cela armada ...

»Prepričan sem, da pojde,« mi je dejal z odločnim glasom. Ustavil se je in me naravnost pogledal.

»Mislim, da prebijemo.«

»Tudi jaz mislim tako ... vsekakor.«

To nezmiselno zaupanje si čutil v vseh ljudeh, vseh glasovih; bilo je v zraku, v stvareh. Ali so nam vlivali to gotovost, da zmagamo, topovi, ki so grmeli brez prestanka in phali v svojih stopah naskočno ozemlje? Brez razloga, zgolj nagonsko smo se zanašali na zmago ... Prvič smo to pot čutili, da se pripravljamo na bitko in ne na eno tistih tragičnih zmešnjav, tistega smešnega drka in trka, kakor so bili vsi dosedanji naskoki.

Na koncu vasi, za majhnim gozdičkom, je streljala težka artiljerija v skupnih strelih, ne da bi o vojni videla več kakor zaveso iz leščevja. Ker je bilo vroče, si je moštvo sleklo bluze, da bi mu bilo udobneje. Vsi potni so vsajali granate kakor kruh v peč.

»Še nikdar nismo tako streljali kakor to pot,« nam je dejal ognjičar. »Vsak top obstreljuje samo dvajset metrov površine. Tu še miš ne ostane živa.«

Poleg piramide rumenih granat so se v keblici vode hladile steklenice. Med dvema streloma so prihajali topničarji goloroki na požirek, si z roko otirali pot in se vračali na svoje peklensko kegljanje.

Po cesti so pohajkovali kavaleristi, nekaj jih je ležalo v cestnem jarku; njihovi konji so glodali drevesno skorjo. Izprva smo jih gledali postrani; zavidali smo jih zaradi njihove lažje službe, zaradi presnažne obleke, predvsem pa zaradi pozdravov, ki so jih bili deležni od deklet. Vendar si jih nismo privoščili z običajnimi šalami in nihče jih ni zasmehljivo vprašal: »Ti, ali veš, kje je tu fronta?« Nasprotno smo z njimi kmalu tovariško kramljali. — Pripovedovali so nam:

»Mi smo zasledovalna armada ... Kakor hitro vi prebijete, zajašemo in napademo njihove rezerve.«

Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Karel Čeč. Izdajatelj: Ivan Rakovec. Urednik: Franc Kremžar.

Katoliška Bosna in njeno ljudstvo

Izjave cerkvenih knezov za „Slovenca“

Z evharističnega kongresa v Sarajevu. Krški škof dr. Josip Srebnič govori na slavnostnem zborovanju pred sarajevsko katedralo.

Sarajevo, 7. junija.

Po končanih velikih katoliških manifestacijah v Sarajevu je Vaš dopisnik obiskal nekatere visoke cerkvene dostojanstvenike, ki so se udeležili evharističnega kongresa, in jih prosil za izjavo za »Slovenca«. Vsi so me ljubeznivo sprejeli in radevolje ustregli moji prošnji.

Papežev nuncij msgr. Hermenegild Pelegrinetti

me je povabil na kratek sprehod po vrtu nadškofijskega dvorca. Ko sem mu izrazil željo, da bi rad zvedel za njegove vtise o kongresu, je dejal:

»Kaj hočete, da Vam rečem o kongresu? Manifestacija je uspela v vsakem oziru. Treba pa je poudariti, da je bil kongres zelo dobro organiziran in če je organizacija dobra, je dober tudi uspeh.«

»Ali ste bili, prevzvišeni, tudi prej kdaj v Sarajevu?«

»Da. Sedaj prav za prav že četrtič vidim Sarajevo. Dvakrat sem se mudil delj časa, dvakrat sem pa samo skoz potoval.«

»Kako se Vam dopade Sarajevo?«

»Izredno! Sarajevo je lepo, slikovito in romantično. Človek vedno kaj novega vidi.«

Pogovarjal sem se še nekaj časa s prijaznim zastopnikom sv. očeta v Jugoslaviji, nato pa obiskal sivolasega

nadškofa dr. Antona Bonaventuro Jegliča,

ki so ga Sarajevčani tako srčno sprejeli. Gospod nadškof me je po svoji stari navadi sprejel zelo ljubeznivo in pripovedoval:

»Sarajevo je nenavadno napredovalo, odkar sem bil zadnjič tu. Zadnjikrat sem obiskal Sarajevo pred 34. leti in je sedaj čisto izpremenjeno. Zelo me veseli, da je Sarajevo tako napredovalo. Jaz srčno ljubim katoliške Hrvate v Bosni. So mehkega srca, dobri, ljubijo svojo vero in, kakor sem se sedaj prepričal, se tudi ne strašijo javno manifestirati za svoje versko prepričanje. Posebno sem srečen, da sem še enkrat v svojem življenju videl lepo Sarajevo in divno Bosno, ki je v vsem podobna moji dragi Sloveniji. Ko sem prvič prišel v Sarajevo, prav za prav ni bilo katoliških cerkev, bila je samo mala kapela, poglejte pa danes: krasne cerkve, veličastni zavodi in samostani. Vse to so zgradili katoliški Hrvatje, da z njimi dičijo sebe in časte svojega Boga. Čestitam bratom Hrvatom! Naj Bog blagoslovi vsa njihova prizadevanja, vse njihove velike želje in stremljenja.«

»Kdaj boste odpotovali, prevzvišeni?«

»Jutri se peljem v Travnik. Tudi tam si hočem ogledati lepe ustanove, ki me spominjajo na mlada leta, ker je moje sedanje bivanje v Bosni namenjeno prav temu, da se pred smrtjo poslovim od te lepe zemlje in od tega dobrega ljudstva.«

Poslovil sem se od sivolasega ljubljenca vseh Slovencev pa tudi bosanskih Hrvatov ter potrkal na sosednja vrata, kjer je stanoval sedanji ljublj.

knezoškof dr. Gregorij Rožman.

Sprejel me je s svojim vedno dobrovoljnim smehljajem, ki karakterizira tega slovenskega nadpastirja. Ko je zvedel za mojo željo, mi je odgovoril:

»Na tem potovanju v Bosno sem videl dve stvari, ki sta se mi vtisnili globoko v srce in dušo. Spoznal sem, kako zelo so pobožni katoliški Hrvatje iz Bosne. Ganile so me njihove molitve v cerkvah. Bosansko katoliško hrvatsko ljudstvo je pobožno. Ono moli. Prepričal sem se, da bi tudi drugi narodi morali priti v Bosno, da bi se učili moliti. Druga stvar je, dragi prijatelj, to, da obstoji med ljudstvom in nadškofom dr. Šaričem nekaka srčna duhovna vez. On je v resnici pravi pastir. Ljudstvo ga časti in ljubi, ker je ves z ljudstvom, ljudstvo pa ž njim. To se kaže pri vsakem koraku. Bodite prepričani, da je to najidealnejša vez, katero more imeti pastir s svojimi verniki.

Poleg tega sem na vsem potu iz Broda do Sarajeva pri srčnih pozdravih, s katerimi je ljudstvo sprejemalo prevzv. apostolskega nuncija, opazil neko veliko dostojanstvo, ponos in duhovni aristokratizem hrvatskega naroda. Tudi drugoverci v Bosni so v vsakem oziru izkazali spoštovanje katoliškim dostojanstvenikom. Zaradi tega mora vsak odnesti iz Bosne najlepši in najradostnejši vtis...«

Krški škof dr. Josip Srebrnič

mi je izjavil: »Sijajen je uspeh kongresa. Divna je njegova organizacija. Posamezni odseki so se trudili, da slovesnosti čim lepše pripravijo. Divno je Sarajevo, krasna je njegova okolica...«

Dubrovniški škof dr. Josip Carević

je izjavil: »Veličastno je uspel evharistični kongres v Sarajevu i po udeležbi vernikov i po njihovem spoštovanju in ljubezni do cerkvene avtoritete, do svetega očeta papeža. Za to tako lepo in uspelo manifestacijo ima nesporno glavno zaslugo vrli metropolit, z bosansko mitro ovenčani pesnik prevzv. dr. Ivan Šarič. Manifestacijo presv. Evharistiji in Mariji so jamstvo ne samo za večni, marveč tudi za časni prospeh. Kot dubrovniški škof se tudi radujem, ker se je te proslave udeležilo iz moje škofije obilo vernikov, ki so prišli, da s svojimi bosanskimi brati slave Boga in sv. vero...«

Z evharističnega kongresa v Sarajevu. Zastopniki oblasti pri pontifikalni sveti maši apostolskega nuncija pred katedralo (od leve na desno): ban Popović, general Belić, podban Hadžiomerović, general Jovanović in mestni župan Mutevelić.

Historijat in namen plinskega zavetišča v Ljubljani

Spoznavanje, da je nemogoče na podlagi mednarodnih dogovorov zagotoviti prebivalstvu vojnega zaledja varnost pred letalskimi napadi je napotilo Rdeči križ v raznih državah premotriti sredstva, ki bi bila razpoložljiva, da bi očuvali civilno prebivalstvo zlasti pred posledicami plinskih atak. V tej zvezi je delovala tudi ljubljanska sekcija Rdečega križa pod vodstvom mestnega fizika dr. Rusa. Neodvisno od te in drug od drugega sta se pa posvetila polkovnik dr. Justin in prof. arh. Vurnik vprašanju obrambe proti strupenim plinom; prvi s svojimi požrtvovalnimi poljudnimi predavanji, s katerimi je poučeval prebivalstvo o nevarnosti pri plinskih atakah in podajal glavne smernice obrambe, drugi s študijem gradbene konstrukcije in notranje opreme zavetišča. Ko so preddela dovolj dozorela je bilo želeti, da se tako zavetišče z namenom poizkusne naprave zgradi in se v njem sistematično preišče vsa potrebna kemično-tehnična vprašanja: kalkulacija ekshaustorja, potreben notranji prekotlak, možnost pogona s človeško silo, signalne naprave za zvezo z zunanjim svetom, zanesljivost in občutljivost znanih indikatorjev za razne strupene pline, učinkovitost deponiranega kisika in mnogo drugih vprašanj čaka rešitve, predno bi se moglo tako zavetišče izročiti javnosti v prepričanju, da bi res odgovarjalo tudi v slučaju panike.

Zgradba poizkusne naprave pa zahteva denarnih žrtev in kakor vedno leži baš v tem početkoma največja težkoča. Pri sekciji Rdečega križa se je ustvarila ideja zaprositi upravo velesejma za dovoljenje zgraditve naprave na izložbenem prostoru in to kot poizkusno plinsko zavetišče. Na ta način bi bilo pridobljeno stalno razpoložljivo zemljišče, obiskovalci velesejma pa bi imeli priliko seznaniti se s stanjem dosedanjega prizadevanja v obrambi proti strupenim plinom. Malenkosten prispevek vsakogar naj bi olajšal Rdečemu križu materijalno skrb.

Neumornemu trudu gospoda polkovnika dr. Justina se imamo zahvaliti, da je ta načrt v prvi aproksimaciji danes izveden. Materijelni prispevki, katere so žrtvovali gospod ban dr. Marušič, gospod župan dr. Puc, ravnatelj velesejma gospod konzul dr. Dular, omogočili so dobavo pravilnega ekshautorja, firma Miroslav Zupan je izvršila na svoj riziko komplicirano zgradbo, Produktivna zadruga ljubljanskih mizarjev, tvrdka Martinčič, Vojnovič ter Rusi, so dobavili notranjo opremo in Mestna elektrarna je brezplačno izvršila električno instalacijo in zagotovila dobavo električne struje. Tako je v nepričakovano kratkem času izrastlo iz tal sedanje poizkusno plinsko zavetišče. Kakor vsak prvi poizkus je v mnogih ozirih nepopolen; estetska in kemično tehnična stran vsega problema se imata sedaj, ko je gradbena konstrukcija gotova šele razviti in vsakdo, ki je morda posetil zavetišče, vedi, da je videl **pogoj za začetek** dela, ne pa njegov **zaključek.**

I. Vurnik. M. Samec.

Fotoamaterji!
Povečave Vaših negativov Vam lepo in poceni napravi
fotooddelek Jugoslov. knjigarne
Ljubljana Zahtevajte cenik!

Strašna nadloga nad Banatom

Tri tisoč ljudi v borbi s kobilicami

Idjoš, začetkom junija.

Vaš dopisnik je te dni obiskal zgornji Banat, da si ogleda strašno razdejanje uprav svetopisemske nadloge — kobilic. Poročila, ki prihajajo iz teh krajev, ne morejo niti zdaleč prikazati tega, kar se tam dogaja. Velikanski kompleks najrodovitnejšega Banata od Idjoša, Mokrina, Sajana, Padeja, Čoke, Bikača pa do Bača in sv. Nikole, kar obsega **nad 40.000 juter zemlje**, je pokrito čez in čez

milijoni kobilic

Prebivalstvo, s katerimi se je Vaš dopisnik razgovarjal, je obupano. Ni zadosti gospodarska kriza, ki jih stiska na vseh krajih in jim otežuje življenje, sedaj je prišla nad nje nova šiba božja.

»Kako se je taka množica kobilic tako nenadoma pojavila pri Vas?«

»Niti sami dobro ne vemo. Sredi maja so se pojavile. Nekateri, ki so bili v tistem času na polju ali pred svojimi hišami, so videli v zraku silen, črn oblak, ki je prihajal čez dalje bliže in bliže. Oddaleč je izgledal prav kakor oblak. Ko je bil že čisto blizu, se je začel nižati in spuščati proti ravnici. Šele tedaj so videli, da gre za to najstrašnejšo poljsko nadlogo. Drugi trdijo, da ni mogoče, da bi vse kobilice prišle naenkrat v deželo. Oni mislijo, da so prišle nekatere že lani in so odložile v zemljo ličinke, iz katerih se je izleglo toliko kobilic. Če se Sremci pritožujejo nad povodnijo, se moramo mi potožiti vsemu svetu nad to strašno nadlogo.«

»Koliko škode so že sedaj povzročile kobilice?«

»Milijonsko! Mislite si naša banatska polja. In zdaj poleti, ko vse bujno raste in dozoreva v veselje gospodarju in vsakemu, ki to vidi. **Sedaj od vsega tega ne bo ostalo niti bilke!** Kamorkoli so posedli skakavci (kobilice), tam so pokončali dobesedno vse. Sicer boste lahko sami videli. Od koruze in pšenice, rži in ječmena, od trave in detelje toliko kakor nič. **Dosedaj je popolnoma uničenih že okrog 2500 juter zemlje, dočim so napadle kobilice zdaj že nad 40.000 juter ali kakor tu pravijo »lancev« zemlje.** Mi vsi, katerih polja so napadle te požrešne živalice, bomo morali v jeseni namesto spravljati domov, beračiti od hiše hiše do hiše. Drugega nam ne bo preostalo. — Med ljudstvom je zaradi te nove šibe nastala silna panika.

Kako se bore proti kobilicam

Banska uprava donavske banovine se je že ob prvih vesteh o tej novi nesreči hitro zavedla resnega položaja. Organizirala je takoj strokovno komisijo, ki vodi borbo proti kobilicam, obenem pa ji stalno poroča o nastali škodi in obsegu napadenih polj. **Ta komisija je spravila na noge 3000 ljudi iz ogroženih pokrajin,** ki so že od 20. maja do danes neprenehoma v ljutem boju proti neenakemu sovražniku.

Boj proti kobilicam se vrši na dva načina. Prvi se vrši z nekakim praškom, ki ga kmetje raztopijo in potem z njim polivajo po polju. To sredstvo se imenuje »Uranija grin« in je hud strup, sestoječ iz arsenika, apnenca in petroleja. To sredstvo se je izkazalo že v začetku za precej neprikladno, ker je nevarno za živino in tudi za človeka samega. Živina, ki bi se pasla na travniku, ki je polit s to zmesjo, se lahko zastrupi.

Drugi način borbe je mnogo enostavnejši, a se je pokazal bolj učinkovit kakor prvi. Po pet do šest kmetov napravi nekake koncentrične kroge. Še poprej pa na neko mesto navozijo do 30 voz slame. Proti temu velikanskemu kupu slame podijo s palicami in kričanjem kobilice z drugih polj. Ko jih naženo v dovoljni meri, slamo zažgo. V velikanskem kresu pogine večkrat na stotisoče kobilic. Dosedaj se uporabi dnevno 200—300 voz slame, katero banatski kmetje tudi iz daljnjih krajev radi odstopajo popolnoma brezplačno. Najlepši zgled je dal doslej bivši narodni poslanec in veleposestnik Joca Budišin, ki je podaril sam 600 voz slame.

Na mestu opustošenja

Vaš dopisnik se je nato napotil sam na ogrožena polja. Tu se mi je nudil strašen prizor, ki ne izgine človeku zlepa iz spomina. Velikanska poljana, kolikor je mogoče človeškim očem sploh videti, je bila dobesedno črna kobilic. Vsa ta črna, na prvi pogled stlačena masa je dajala od sebe škripajoče glasove, ki morajo navdati človeka z grozo. Od nekod je prihajal strašen smrad po gnojni slami in po cvrečih se kobilicah. Nekje daleč se je hipoma pojavil ogromen plamen. Žgali so slamo, ki je gorela z visokim plamenom in v svojih zubljih in vročini, ki se je proizvajala, uničevala to strahotno poljsko nadlogo.

Ko sem napravil nekaj kilometrov v spremstvu nekaterih kmetov, sem zagledal pred seboj čisto golo polje. Nikjer ni bilo nikakega sledu rasti. Kobilice so opravile tu svoje uničevalno delo. Niti enega stebelca ali biljke niso pustile. Ko so napasle svojo požrešnost, so se odpravile v silnih skokih naprej in napadle nova polja. Zdi se, kakor da je prišla čez to lepo banatsko polje, ki ravno v tem času očara oko vsled veličine svojih polj in travnikov, silna turška vojska, za katero včasih ni ostalo drugega, kakor pusta pogorišča in gola polja.

Koliko časa bo trajala še ta vojna med človekom in ubogo stvarjo? Komisija upa, da bo v teh krajih kmalu minila nevarnost, vendar popolnoma ne bo mogoče uničiti te nadloge. Banačani se boje, da ne bi kobilice zapustile dosedanje napadene kraje in se čez noč preselile drugam in tam zopet nadaljevale svoje uničevalno delo.

† Lucija Odlaskova

Včeraj je umrla v Ljubljani gospa Lucija Odlasek roj. Kraljič, posestnica in vdova po železniškem revidentu. Zapušča štiri otroke: inž. Andreja, voditeljico gospodinjskih tečajev Minko, šolskega upravitelja Jožeta in Milico, vdovo blagopokojnega finančnega višjega revidenta g. Zajca.

Blaga rajnka je bila dobra in skrbna mati ter ves čas svojega življenja odločna in zavedna katoličanka in Slovenka. Rodila se je iz znane Kraljičeve družine v Št. Vidu nad Ljubljano ter je že kot 11 letna deklica z lepim govorom nastopila pri ustanovni »besedi« Blaž Potočnikove čitalnice dne 30.septembra 1866, nakar je več kakor deset let sodelovala pri vsaki prireditvi ter še pozneje večkrat. Ko je umrl društveni tajnik, je bil Blaž Potočnik nekaj časa v zadregi glede njegovega naslednika, toda kmalu se je odločil ter izročil tajniške posle komaj štirinajstletni Lucinki Kraljičevi. In boljše tajnice bi si kljub njeni mladosti pač ne mogel najti. Lucinka se je takoj in pogumno spravila na delo. V sporazumu s Potočnikom in Bleiweisom, ki je bil s svojo soprogo stalen gost pri Kraljiču, je pisala najprej vsem duhovnikom - šentviškim rojakom ter najrazličnejšim drugim domoljubom, med njimi celo škofu Strossmayerju, in jih prosila podpor. Že v par mesecih je spravila v red blagajno, naročila nove časopise ter nakupila novih knjig. Čimbolj se je Blaž Potočnik staral, tembolj je ona postajala glavna čitalniška delavka, po njegovi smrti pa je bila dolgo let sploh središče vsega šentviškega narodnega, zlasti še čitalniškega življenja. Nad slovenskimi deželami je ležala tista leta težka mora nemško-liberalne vlade, ki je bila Slovencem skrajno sovražna, toda Lucinka se za vse to ni zmenila, temveč je zbirala okrog sebe šentviško mladino, ji pogosto prebirala in razlagala časopise ter prirejala leto za letom »besede«, pri katerih so peli, govorili, deklamirali, igrali dramatične komade in tombolali, dočim je bil ples izključen. Nemškutarski »Laibacher Tagblatt« je Lucinko večkrat napadel, nazivajoč jo »slovensko Amaconko«. Tudi ko se je poročila z železniškim uradnikom g. Andrejem Odlaskom, se je Lucinka še vedno aktivno udeleževala narodnega življenja v Št. Vidu, dokler ni bil njen mož leta 1883 pregnan iz prijaznih Vižmarjev na Gorenje Avstrijsko, prav ob bavarsko mejo. Tudi v poznejših letih se je ga. Odlaskova kljub družinskim poslom vneto udejstvovala v narodnem življenju.

S pokojno gospo Odlaskovo je odšla v boljše življenje k Bogu odlična narodna prvoboriteljica, vzorna krščanska žena in nad vse skrbna in ljubeča mati. Bog ji bodi bogat plačnik! Žalujočim preostalim naše iskreno sožalje!

Naša akademska anketa

VIII.

V vrvežu in valu vsakdanjega življenja so tudi trenutki, ko se je treba zbrati in premeriti pot nazaj in naprej. Nič čudnega, če se prav po tem prvem desetletju v naši državi oglaša potreba po trdnosti in jasnosti zanaprej, potreba po skupni smiselni smeri našega narodno-kulturnega življenja. Za to in tako smer bi vsaj morala vedeti in imeti zanjo smisel mladina, ki ima vso bodočnost v svojih rokah. z česa vsega ni zmožna vprav ta mladina, če je v sebi močna in osveščena, če ima pred seboj jasne cilje, jasno teženje, jasno pot... Morda bi odpadlo pol in še več dozdevne nemoči raz hotenja, ki jih nekateri smatrajo prav v računanju na povprečno, tradicijsko osveščenost mladine za skoraj utopične stvari idealizma in entuziaazma, če bi se ta mladina v vsakem času zavedla z jasnostjo svojih nalog, svojega poslanstva.

Danes se zdi upravičeno marsikomu, da preživljamo eno najkritičnejših oddobij zgodovine. Zato so naloge generacij, ki bodo premostile prepade, ki se pojavljajo v današnjem človeštvu, tem večje in tem resnejše. Samo v skepticizem in pesimizem pa bi morali pasti, če bi se v teh izrednih kulturnih preizkušnjah bolj določno kot kdajkoli ne zavedli, da je izvorna sociološka oblika poleg človeka poedinca in družine še prav n a r o d, kot živi kulturni organizem, živa kulturna jednostka. Tako pada v kulturni pesimizem vsako stremljenje, ki to jednostko naroda prezre, pa naj bo to židovska, framasonska, socialistična ali še katera druga kulturna smer. Še celo germanski spenglerjanizem je značilno zašel zadevno. Zdi se, da sploh romansko-germanska zapadna kultura, ki danes preživlja krizo, ni našla pravih, osnovnih vrednot v narodu; fašizem v svoji šovinistično-egoistični smeri pa je smatran celo za nekakšen vzgled k temu. Pravo pojmovanje narodnostnih vrednot bo dala in mogla dati šele slovanska kultura, ki je na pohodu. Slovanska rasa je namreč tako izredno bogato obdarjena s pestrostjo narodnih razlik in jednostk, da je kakor poklicana, da na njih važnost pokaže, kakor bo na drugi strani — se zdi — tudi vprav slovanstvo s svojim zadružnim, kolektivnim rasnim nastrojem morda dalo človeštvu etičnejši gospodarski sistem. Oboje pa, t. j. pravilnejše pojmovanje na drugi, bo šele v harmonični zrastlosti moglo prinesti človeštvu res — upajmo — srečnejši in dostojnejši družabni red. Saj ima za vse to krščanstvo v svojem široko zasnovanem okviru toliko odmerjenega prostora, da danes, se zdi, naravnost kliče po teh novih kulturnih elementih v svoji organični zagnanosti od po Kristusu vsajenega pšeničnega zrna v mogočno razrastlo drevo...

Moč in **zanos mladine pa je v smerni jasnosti** njenega pohoda. Mladina, ki brez razsvetljenja svojega pravca — ki mora biti tudi njeno notranje razsvetljenje hkratu, tiplje in koleba v kompilatorski pasivnosti in defenzivnosti in ne bo mogla dati narodu večjega kulturnega pogona. Duh smerne enotnosti pa dela lahko čudeže. Mladina se mora danes v posameznih kulturno osamosvojenih slovanskih narodih — o nalogah mladine romanskih narodov in zlasti še germanskih (Nemcev!) se je zadosti že govorilo, Slovani pa imajo kot povedano zdaj posebno kulturno poslanstvo pred seboj — zavesti skupnih kulturnih ciljev v okviru svoje narodove zajednice in resne odgovornosti napram svoji časovni pozvanosti. **Slovansko - narodna kulturna usmerjenost** v sodobnem pojmovanju krščanstva je slejkoprej ne le vredna jasnost ciljev in smeri, ki more dati naši mladini najmočnejšega tvornega kulturnega (pa naj bo to političnega, umetnostnega ali filozofskega) zanosa, ampak ona hkratu še tudi zadeva neusahljiv in tudi neizbegljiv **vir** vsakega kulturnega stvarjanja in duhovnega napredka — **zajednico** (posameznika — družine — naroda), h kateri se v današnjem kritičnem kulturnem položaju človeštvo edino naravno in smiselno zateka. — Hvala Bogu, izkazuje že tudi slovenska mladina v slovanski družini veliko tega zanosa. E. B.

Ljubljana

„Prodana nevesta“ pod milim nebom

Naša opera je vprizorila jeseni lanskega leta na terasi pred hotelom Tivoli Försterjevo opero »Gorenjski slavček« z velikim uspehom. Letos se pripravlja vprizoritev »Prodane neveste«, tokrat pa popolnoma v prosti naravi, na takozvanem otroškem igrišču za Tivolskim gradom. Takoj za vodnjakom bo postavilo tehnično osobje Narodnega gledališča pod vodstvom inscenatorja Uljaniščeva in mojstra Skružnega češko vasico, pred katero se bodo odigrali vsi dogodki, ki nam jih opisuje dejanje brez dvoma najslavnejše slovanske opere, Smetanove »Prodane neveste«. Postavljeno bomo imeli krčmo, dom Marinke, vaško cerkev, postavljeno bo malo lutkovno gledališče, vaško znamenje, sredi trga stoji lipa in pod njo klopica, kjer bodo odpeli slavni sekstet, trg sam bo okrašen z mlaji itd. Orkester bo popolnoma ob strani, skoro neviden s strani občinstva. Sedeži so razmeščeni delom na otroškem igrišču samem in sicer je tam 17 vrst. Radi lažje orientacije so vsi sedeži razdeljeni v sektorje in sicer so označene vrste 1. do 7. na ravnici otroškega igrišča s črko A, ostali sedeži na tej ravnici, vrsta 8. do 15., s črko B. Nadaljna razporedba je po bregu, ki obkroža otroško igrišče. Mestni delavci so pod nadzorstvom ravnatelja Lapa napravili tri terase za sedeže I., II. in III. vrste. Če gledamo proti sedežem, je prvi del terase označen s črko C, pravo ozadje igrišča, kjer sta dve terasi, s črko D, nato proti levi s črko E, zaokroženi prostor od tu dalje s črko F. S črko G pa je zaznamovan oddelek sedmih vrst sedežev v ravnici, to je na poti proti Podrožniku.

Prof. Osip Šest, ki režira to delo, je dejanje napravil silno pestro in živo, skoro podvojil vse sodelavce v zboru, baletu in statisteriji. Nastopijo vozovi, avto, pripeljejo se kolesarji itd. Nekaj posebnega bo tudi nastop cirkusa. Vseh Šestovih domislekov pa seveda ne smemo izdati. Prepričani pa smo, da bo navzoče občinstvo v vsakem pogledu izredno zadovoljno.

Muzikalno vodstvo Smetanove opere ima kapelnik Neffat. Marinko bosta peli en dan gospa Ribičeva, drugi dan gdčna Majdičeva. Janka enkrat g. Banovec, drugič g. Gostič. Kecal je oba dneva g. Josip Križaj. Ravno tako igra pri obeh predstavah vlogo Vaška g. Leopold Kovač. Oba roditeljska para pojo gospe Kogejeva in Španova ter gg. Janko in Magolič. Vodja glumačev, ki nastopijo v tretjem dejanju, je g. Simončič, Esmeralda gdčna Gerlovičeva, Indijanec pa g. Sekula. Važno in veliko vlogo ima tudi pomnoženi balet.

Vprizoritev »Prodane neveste« bo prav gotovo zelo zanimiva, pa tudi pomembna. Praga ima skoro vsako leto predstave »Prodane neveste« pod milim nebom, ki so eden največjih gledaliških prazников v sezoni. Prepričani smo, da bo tudi naše občinstvo z velikim zanimanjem sledilo predstavi ter jo posetilo v največjem številu. Glede nedeljske predstave posebno opozarjamo zunanje udeležence, ki pridejo na velesejem in imajo tako ugodnost polovične železniške vožnje. Predstava traja približno nekaj nad dve uri, ker med posameznimi dejanji ni nobenega presledka.

Kaj bo danes?

Union, velika dvorana: Simfonični koncert. Ob 20.

Nočno službo imata lekarni: mr. Sušnik, Marijin trg 5 in mr. Kuralt, Gosposvetska cesta 10.

Znižali smo cene vsem oblačilom
Oglejte si zalogo!
J. MAČEK, Ljubljana, Aleksandrova 12

⊙ **Mestna občina ljubljanska** razobesi o priliki prihoda francoskih bojevnikov iz solunske fronte v ponedeljek, dne 13. junija 1932 in v torek 14. junija 1932 zastave na svojih poslopjih. Vabim ljubljansko prebivalstvo, da razobesi istotako zastave ter se udeleži sprejema francoskih gostov v ponedeljek zvečer ob 20.23 na glavnem kolodvoru. — Župan in mestni načelnik: dr. Dinko Puc l. r.

⊙ **Železniškim upokojencem!** Umrl je gospod Karol Knoll, sprevodnik v pokoju. Pogreb bo v **petek 10. junija ob pol 4 popoldne** iz **hiše žalosti**, Ciglarjeva ul. 17 (Moste), k sv. Križu. Železniški upokojenci se vljudno vabijo, da se pogreba v polnem številu udeleže. — Društvo železniških upokojencev v Ljubljani.

⊙ **Mestni staroupokojenci** so izročili gospodu županu dr. Dinku Pucu te dni spomenico, v kateri ga prosijo, naj dá na dnevni red prihodnje seje občinskega sveta vse njihove vloge in spomenice. Te spomenice so bile vročene tudi vsem gg. občinskim svetovalcem s spremnim pismom, v katerem so navedene vse krivice, ki so zadele staroupokojence ob neupoštevanju predpisov nove službene pragmatike.

⊙ **Rezervnim častnikom.** Razglas mestnega vojaškega urada glede pregleda državne častniške obleke je z odobrenjem poveljnika vojnega okrožja spremenjen v toliko, da se pregled ne vrši v nedeljo, 12. t. m. ampak v sredo, dne 15. t. m. ob 18 v Mestne mdomu. — Pododbor UROIR Ljubljana.

⊙ **Nogomet po cestah.** Okrog Tabora in po Ilirski ulici imajo zdaj šolski fantiči kar po cele dneve svoj nogometni šport, tako, da se morajo žogi, ki frči po zraku in hodnikih, ljudje iz previdnosti umikati. Med počitnicami se obeta torej živahen športni promet kar po ulicah.

— **Pri težkočah v želodcu, gorečici,** zmanjšani slasti do jedi, zaprtju črevesa, pritisku na jetra, tesnobnih pojavih, tresenju udov, zaspanosti, povzroči čaša naravne »**Franz-Josef**« grenčice točno poživljenje v zaostali prebavi. Zdravniška sporočila iz tropičnih dežel hvalijo »**Franz-Josef**« vodo kot važno pomožno sredstvo proti griži in obolenju želodca, ki nastopata v družbi mrzlice. »**Franz-Josef**« grenčica se dobiva v lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

⊙ **Zatiranje sadnih škodljivcev.** V Ljubljani se je pojavila izredna množina gosenic v sadnem in okrasnem drevju. Na podlagi zakona o zatiranju bolezni in škodljivcev kulturnih rastlin Ur. l. št. 23 z dne 23. januarja 1930, čl. 104, § 3. je dolžnost imetnika zemljišča ščititi z vsemi prikladnimi ukrepi in načini svoje kulture zoper rastlinske bolezni in škodljivce ter te zatirati pravočasno z lastnimi močmi in sredstvi. — Če kakšen imetnik zemljišča ne bi izvršil zatiralnih ukrepov § 3, točka 1—5, je po § 9 mestno načelstvo primorano izvršiti to delo ob imetnikovih stroških. — Radi tega svetujemo, da posestniki uničijo škodljivce v sadnem drevju, ker je v nasprotnem primeru načelstvo primorano napram njim uporabiti vsa zakonita sredstva in kazni.

⊙ **Bluze**, najnovejše modele, po solidni ceni, ima tvrdka **Šterk**, nasl. **Karničnik**, Stari trg 18.

Naznanila

Ljubljana

50-letnico, odkar ima Ljubljana stalnega slovenskega župana bodemo proslavili drevi ob 20 na simfoničnem koncertu v veliki unionski dvorani. Spored obsega izključno le slovenske skladbe za veliki orkester in samospeve s spremljevanjem orkestra. Sedežev vseh vrst je dovolj na razpolago v Matični knjigarni, posamezni sedeži se dobe od 8—40 Din, stojišča pa po 7 in 5 Din. Matična knjigarna je odprta od 8—12 in od 2—6 popoldne, od pol 8 dalje pa posluje blagajna pred koncertno dvorano. Tam je na prodaj tudi podroben spored simfoničnega koncerta.

Izlet na Sveto goro pri Litiji. Odsek trgovskih sotrudnikov Društva zasebnih in avtonomnih nameščencev v Ljubljani priredi v nedeljo, dne 12. t. m. izlet na Sveto goro pri Litiji. Zbirališče v nedeljo zjutraj ob tri četrt na 7 pred glavnim kolodvorom. V slučaju slabega vremena bo izlet preložen na prihodnjo nedeljo. Tovariši in tovarišice, udeležite se izleta polnoštevilno.

Načelstvo zadruge »Dom učiteljic« vabi učiteljice vseh kategorij na sestanek, ki se vrši v nedeljo, 12. t. m. ob 10 dopoldne v šentjakobski šoli v Ljubljani, kjer bo predavala ga. prof. Mohorič-Premrujeva o aktualni temi »Žena v javnem življenju«.

Klub jugosl. primorskih akademikov v Ljubljani. Zaradi odstopa predsednika in še nekaterih odbornikov sklicujemo izredni občni zbor v petek, dne 10. t. m. ob 20 v prostorih Preporoda. Zaradi važnosti zbora je udeležba članstva obvezna — Odbor.

Prostovoljno gasilno in rešev. društvo Ljubljana — severni del ima svoj redni občni zbor v soboto, 11. t. m ob sedmih zvečer v svoji gasilski orodarni na Dunajski cesti. Spored: Razna poročila, dopolnilne volitve in slučajnosti.

Društvo za ureditev podzemeljskih jam v Ponovi vasi pri Grosupljem priredi v nedeljo, 12. junija ob treh popoldne na vrtu g. J. Permeta v Ponovi vasi igro »Stari Ilija«. Kdor se hoče dobro zabavati naj pride v Ponovo vas.

SHELLTOX je kulturna potreba vsake redoljubne gospodinje

Maribor

☐ **Važna železniška konferenca.** Včeraj je bila v Mariboru konferenca načelnikov železniških delavnic iz vse države, katere so se med drugimi udeležili bivši priljubljeni šef mariborske železniške delavnice inž. Stepanović iz Belgrada, inž. Vidic iz Bečkereka in drugi. Načelniki so si včeraj dopoldne ogledali najprej mariborsko železniško delavnico ter razpravljali o važnih vprašanjih, ki se tičejo železniških delavnic v državi.

☐ **Planinsko slavje ob obletnici** Pohorskega doma bo v nedeljo povzdignil nastop godbe Katoliške mladine iz Maribora, ki priredi med 9. in 10. uro koncertni nastop na prostem. Koncertu sledi sv. opravilo, pri katerem poje moški zbor, nato slavnostni govor, odkritje spominske plošče, nastop pevskega zbora mestnih uslužbencev in zatem prosta zabava. — Med ljubitelji Pohorja vlada za prireditev Pohorskega doma splošno zanimanje ter je pričakovati zelo številnega obiska.

☐ **Napredovanja in imenovanja v carinski službi.** Za carinske kontrolorje pri tukajšnji glavni carinarnici sta bila imenovana Josip Amon in Mladen Perič. Iz IX. v VII. skupino sta napredovala carinika Dolfe Rijavec in Makso Šišul. Iz X. v IX. skupino sta napredovala Albin Draksler in Hugo Vernič. Za uradniškega pripravnika v X. skupini je imenovan dnevničar Janko Eferl. Višji carinski izpit pri ministrstvu v Belgradu so položili cariniki: Kosta Veselinović, Derviš Kahvedžić, Stevan Živković, Jagoš Lazarević in Dujo Kovačević. Strokovni državni carinski izpit so položili carinski pripravniki Mihajlo Simić, Anton Hamer, Marjan Brozović in Zija Biščević.

☐ **Oskrba Maribora z mlekom.** Včeraj je bila na mestnem tržnem nadzorstvu ponovna anketa glede preskrbe Maribora z zdravim mlekom po Osrednji mlekarski zadrugi. Kljub pomanjkanju sredstev je zadruga sklenila v najkrajšem času začeti z obratovanjem in sicer zaenkrat samo v omejenem obsegu. Zadruga bo prosila mestno občino za odstopitev primernega prostora na Rotovškem trgu za prodajalno. Na trgu bo zadruga prodajala začasno samo dve vrsti mleka: navadno tržno mleko in higijensko mleko. Pri produkciji higijenskega mleka bo imel začasno nadzorstvo mestni tržni nadzornik, preiskavo pa bo vršil zdravstveni zavod. Kakor hitro pa bo banovina priskočila na pomoč z obljubljenim zneskom, se bo organizacija centralne mlekarne opremila z modernimi napravami in lastno kontrolno postajo.

☐ **Državna trgovska akademija.** Vpisovanje v tukajšnjo trgovsko akademijo bo 1., 2. in 3. septembra. Pouk prične 5. septembra. V prvi razred se sprejemajo učenci, ki so dovršili štiri razrede srednje šole z nižjim tečajnim izpitom ali štiri razrede meščanske šole z zaključnim izpitom in nimajo več nego 17 let. Pri vpisovanju se sprejemajo prvenstveno učenci iz okrožja tega zavoda.

☐ **Tukaj bo treba nekaj ukreniti.** Kaj bo s kavarno v mestnem parku? Za poletno mariborsko življenje poživljajoča bi mogla postati zopetna otvoritev kavarne v mestnem parku, katero bi bil pripravljen prevzeti podjetni lastnik Velike kavarne g. Klešič. V tistem čednem paviljonu je sedaj neko vrtnarsko skladišče. Ali ni škoda zgradbe, okolja in vsega skupaj? Trebalo bi iti g. Klešiču na roko, ker smo prepričani, da bo s svojim strokovnim znanjem in znano postrežljivostjo umel dvigniti podjetje ter ga pretvoriti v živahno središče mariborskega poletnega družabnega življenja. V Ljubljani ali kje drugod bi znali stvar precej drugače izkoristiti ter jo v pravilnem smislu urediti ter uravnati. Javnost je tukaj, ki ima tudi svojo besedo in mnenje.

☐ **Nevaren mešetar.** Že dolgo ni imelo mariborsko okrožno sodišče posla s takim prevejancem, kakor je mešetar Anton J. iz Mlinske ulice, ki se je včeraj zagovarjal radi neštevilnih prevar, katere je vršil že nekaj let tako spretno, da so ga komaj mogli zagrabiti. Anton J. je mešetar po poklicu ter v Mariboru in skoraj po celi Spodnji Štajerski znana osebnost. Preživljal se je s priložnostnimi kupčijami. Glasom obtožnice pa so temeljite te kupčije skoraj izključno na prevarah, katere je vršil kar obrtoma ter si z njimi ustvaril stalen in izdaten vir dohodkov. Njegovo življenje je bilo včasih naravnost razkošno ter se je rad vozaril okrog z avtomobilom. Z zakoni je prišel često v konflikte ter je bil radi samih prevar že 14 krat predkaznovan. Pred senatom se je sedaj zagovarjal radi 18 novih prevar, katere mu je dokazalo državno pravdništvo. Njegove žrtve so iz vseh krogov, meščani in deželani. Nekaj časa se je bavil z vinskim mešetarstvom ter je pri tem opeharil številne osebe za večje vsote. Med njegovimi žrtvami je bil tudi senator dr. Ploj, od katerega je izvabljal denar s pretvezo, da mu je prodal vino v Nemčijo. Posebno spretno je zasnoval številne prevare s posojilom agrarne banke. Vozil se je po deželi z avtomobilom ter se predstavljal kmetom kot pooblaščenik omenjene banke. Ponujal jim je brezobrestna posojila, za katera pa je zahteval neke pristojbine, ki so se ravnale v višini po imovitosti žrtve. Pred sodniki se je zelo spretno zagovarjal ter zavračal krivdo vedno na druge. Vendar mu zagovor ni pomagal, ker je bil obsojen na dve leti in 6 mesecev robije.

☐ **Češke dijakinje v Mariboru.** Češ.-Jug. Liga v Brnu je poslala mariborski JČ Ligi sporočilo, da bo tudi letos posredovala izmenjavo dijaštva v Jugoslavijo. Za Maribor predlaga brnska Liga izmenjavo dveh dijakinj 7. razreda gimnazije, ki bi prišli med glavnimi počitnicami za 6 tednov v Maribor, a njuni starši bi sprejeli za isti čas na počitnice dve naši dijakinji v Brno. V Maribor bi prišli gimnazijki, kojih ena je hčerka advokata, druga pa hčerka šolskega ravnatelja. Njuni starši nudijo našim mladenkam posebno sobo s klavirjem in knjižnico ter vso prehrano. Seveda se bodo starši tudi sicer v vsakem oziru zanimali za naši dijakinji kot tudi ČJ Liga v Brnu, kjer je največja možnost spoznati češko kulturo; tudi sicer nudi to mesto vse mogoče za razširjenje duševnega obzorja. Starši, ki se zanimajo za to izmenjavo, dobijo bližnje informacije pri JČ Ligi oziroma pri predsedniku dr. Reismanu.

☐ **Avtobusne vožnje se bodo podražile?** Zakon o obveznem zavarovanju avtobusnih potnikov je spravil avtobusne podjetnike v zadrego. Zavarovanje je v Sloveniji že itak obstojalo ter je bilo vkalkulirano v prevoznino. Novi zakon pa predvideva poseben prispevek za zavarovanje, ki se ravna po dolžini proge in prispevek za obrabo cest. Posebno prizadeta bo mariborska občina, ki ima avtobusno podjetje večinoma za mestni promet. V lokalnem prometu znaša zavarovalnina za osebo po novem zakonu 25 par, pristojbina za obrabo cest tudi 25 par, skupno torej 50 par in ta znesek bodo morali plačati potniki. V mestu pa vozi občina večinoma po svojih cestah, pa tudi državne ceste oskrbuje sama, tako da bi pristojbina za obrabo cest, katera se bo stekala v državno blagajno, občino oziroma potnike po krivici prizadela. Povrhu bo nova zavarovalnina dražja na osebo, kakor je znašala doslej pavšalna zavarovalnina za potnike, katero je plačevalo mestno avtobusno podjetje zasebnim zavarovalnicam. Tako bo novi zakon postavil avtobusno podjetje pred nove naloge in verjetno je, da bo treba prevoznino povišati, ako bo država vztrajala, da se novi način zavarovanja uvede tudi pri onih podjetjih, ki so imela potnike doslej itak že zavarovane. Bilo bi nujno, da bi izvršila mestna občina v interesu svojega podjetja primerne korake, da se obvaruje pred novimi bremeni ter zagotovi svojemu avtobusnemu podjetju rentabilnost.

☐ **Gradba nove ceste v mariborski okolici.** Občina Korena pri Sv. Barbari je pričela letos z gradbo nove večje ceste v dolžini 2 km. Cesta bo velikega pomena za lažji razvoj prometa v teh krajih. Te dni se je vršila revizija gradnje ter so tehnični strokovnjaki povsem zadovoljni z dosedanjim potekom del. Za nadaljevanje cestne gradbe je obljubila podporo banska uprava, občani pa upajo, da jih bo podprl primerno tudi okrajni cestni odbor v Mariboru.

☐ **Z roko v cirkularko.** Huda nesreča je zadela v sredo v delavnici državnih železnic vrlega mizarja Alojza Suhadolnika. Z roko je prišel nepreviden v stik z vrtečo se cirkularko. V hipu mu je posnelo železo prste na levi roki. Ponesrečenca so spravili v splošno bolnišnico.

☐ **Pri igranju ponesrečen otrok.** Iz Vrbloga so spravili v bolnišnico v Mariboru trileto Reziko Jernevšek, ki se je pri igranju hudo ponesrečila. V družbi drugih otrok se je ponesrečeni otrok motal okrog slamoreznice, ki je prišla nenadoma v pogon. Dete je zašlo z obema ročicama med zobato kolesje stroja, ki mu je zmečkalo in zdrobilo prste in kosti na obeh rokah.

☐ **Dva drzna vloma na Teznem.** V noči na četrtek sta se pripetila na Teznem pri Mariboru dva drzna vloma. Vlomilec je obiskal gostilno Flis in trgovino Klavora. V obeh slučajih se je splazil v notranjost poslopja skozi okno, katerega je spretno odprl od zunanje strani. Pri Flisovih je odprl najprej gramofon ter pobral iz njega ves drobiž, nato pa se je spravil nad omarico, v kateri je upravičeno slutil boljši plen. Vendar ga je nekaj moralo prepoditi, ker je pustil že napol izvršeno nasilno odpiranje omarice ter se podal nato v soseščino h trgovcu Klavori. Tudi tu ni imel mnogo sreče ter je napravil le malo plena. Takoj zjutraj so bili obveščeni orožniki o obeh vlomih ter so pričeli s temeljito preiskavo. Sumijo, da je bil vlomilec domačin, ker so mu bile razmere v obeh lokalih dobro znane.

Kulturni Zagreb

Brezpredmetno bi bilo analizirati **Meštrovićevo** pot od prvih zamislekov še nepoznanega Dalmatinca v današnje dni, ko so jo vendar že v vse pravce izsecirali umetnostni kritiki evropskega in ameriškega kontinenta, tem bolj, ker to ne spada v okvirje kronista. Meštrović je danes svetovno priznana veličina v dletu in faze njegovih oblikovanj so do dobrega proučene.

Samo trenutne impresije ob monumentalnih umotvorih v Umjetničkem paviljonu naj izrazim:

Okrog sto skulptur (v bronu, lesu, marmorju in mavcu) in risb priča, da je Meštrović teh deset let, odkar se je umaknil hrv. javnosti, z železno voljo ustvarjal; saj te množina in veličastje razstavljenih del zmede od presenečenja, ko vstopiš. Kolesa obeh Indijancev (metalec diska in strelec) pa Grgur Ninski, ki se pne v kupolo paviljona, se v železni odpornosti ne odmaknejo ničemu za las od svojih hotenj; kakor da so iz skal pognali. Prav za prav je Meštrović ves v svoji bitnosti tak; življenje kamena je v vsej svoji sili in volji do zadnje izrazne možnosti pred teboj. V vseh delih je jasen in kohezen. Sleherni prst in slednja guba sta izklesani z globoko premišljenostjo; bila so ta dela naročena, zato so zunanja, a veličastna.

Toda nedopovedno so občutene skulpture mater.

Vsa veličina duše in ljubezni ob rojstvu, dojenju, molitvi... to so stvaritve v uri njegovega posebnega razodetja. Neposredno iz srca se je točilo v kamen. Tihe so, morda jih redko kdo vidi, toda so v svoji lepi resnici in bezdanji globini materinstva med najvrednejšimi Meštrovićevimi deli. Zdi se, da je M. z grenkobo videl, kako se danes svetišče materinih sob skruni in se celica življenj zapahuje, pa je dvignil roko, ki naj govori svetu o poslanstvu in nedopovedni lepoti materinstva. Mater je imel, občutil jo je kot Cankar, pa jo brani, brani življenje, brani družine pred smrtjo.

Meštrović je individualist, socijalne umetnosti v pravem smislu ne pozna. Vsaka osebnost je za sebe močna, odločna; statue posameznih kulturnih delavcev; v tej smeri je poudarek tudi v religijoznih motivih (evangelista Janez in Luka, Mojzes...). Zraven tega je M. kozmopolit, ki ne pozna ne programa ne ideologij, kakršne kult. kritiki ustvarjajo, ne mejâ domovine, temveč živi široko življenje svetovnega človeka. Pri vsem tem pa je v skulpturi in risbi pustil spomin svojim Dalmatincem, ki se v svojih kraških domovih bore za kruh, svobodo in dom, pa so zato njihovi obrazi kot iz kamena, njihova volja iz pečine, kakor pač kažejo Grgur Ninski in oba Indijanca pa tudi kip Meštrovića samega.

Še noben hrvaški umetnik te vrste ni doživel toliko zanimanja s strani občinstva kot Meštrović: tisoči in tisoči obiskovalcev so si ogledali monumentalno razstavo.

Zagrebška drama se je tudi to pot držala svojega starega pravila neizpolnjenih obljub. V napovedi poslednjih premijer te sezone ne omenja gled. list Cankarjeve drame; kljub znanim očitkom Cirila Debevca in nepojmljivim zagovorom Hirschlerjevim je ostal Zagreb gluh za slov. dela. Na vse eventuelne napovedi za prihodnjo sezono bomo poslej ostali ob strani s skepso v srcu. Vere v tovrstne obete nimamo več. Vsa tragika pa je poleg nedoslednosti (saj imajo pečestokrat prost vstop na zagrebški oder dela podpovprečne vrednosti zapadnih narodov!) v dejstvu, da bomo mi Slovenci v svoji pošteni vljudnosti še naprej na debelo klicali hrvatska odrska dela v Ljubljano (tudi manj vredne stvari) in Maribor in jih dajali celo v originalu!

Ocene in poročila o **Magajnovem »Gornjem mestu«** se v hrvatskih listih še vedno nadaljujejo. Poleg »Istre« in »Književnega života«, ki poročata o romanu, je prinesla »Hrv. prosvjeta« doslej najdaljšo oceno o tej knjigi. Sicer je tu nekai konstatacij o slov. izseljenstvu, ki jih moramo kategorično črtati (na pr. da bi naša dekleta silila v mesto le zato, da se odtegnejo očem staršev...), vendar smo veseli priznanja, ki ga je dal znani hrvatski kritik dr. Marković slovenskemu mlademu pisatelju: »Već sam istakao izvrsnu plastičnu impresiju pojedinih zagrebačkih mjesta a isto tako i to, da su brojna, naročito sporednija lica iz »malogа« naroda neposredno živa i do skrajnosti uvjerliva.« Zatorej »ta roman znači pored svoje stvarne dokumentarne vrijednosti, koja se osniva na iskrenosti i neposrednosti avtorovoj, krepak i snažan početak u razvojnoj liniji nesporna talenta, čija dalja djela možemo očekivati s pouzdanjem. Zagrepčani, koji nisu umjeli, da digne svoje Slovence, treba, da s ljubavlju prihvate ovaj roman i da iz njega koješta nauče...«

Književnik Mihovilović, ki je prevzel pri »Novostih« misijo, da hrv. intelektualcem predstavi slovenske mlade umetnike (in je to že storil pri Magajni, Cerkveniku, Adamiču, namerava pa še po kratkem sintetičnem prikazu vseh — Mrzela, oba Kranjca, Vodnika, Kresala...) je napisal o **Adamiču**: Prišel je »do svjetski slavnog literarnog imena, kojim se već danas ponosimo, a koje će bez sumnje afirmirano u svojoj nepromijenjenoj slovenačkoj formi u daljnjim još većim uspjesima biti na čast i Sloveniji i Jugoslaviji. Možemo doista, da se ponosimo bez ikakve rezerve tim imenom, jer je Adamić uza sve devetnaestgodišnje izbivanje i uza sav svoj renome bez rezerve i iskreno naš, djetinjski zanesen i u ekstazi ovog svog susrela s domovinom«.

Ob priliki matineje poljske in južnoslovanske v Zagrebu sta bila od **Slovencev France Vodnik** (»Borivec z Bogom«) in Anton Ocvirk (»Rekvijem«) zastopana. Recitiral je H. Nučič.

Revija »15 dana« napoveduje, da bo začela izdajati po zaključeni seriji Šenojevih del še A. Kovačevića, Fr. Galovića in A. G. Matoša. Dela teh, ki so močna stebrišča v hrvatskem leposlovju (posebej Matoševa, ki so uvod v hrv. moderno), so že davno pošla. Prav je torej, da se Hrvatje iz poplave tujih prevodov obračajo tudi proti domu.

V »Zabavniku Matice Hrvatske« je izšel drugi del trilogije o duhovni, narodni in socijalni krizi Hrvatov zadnjih treh desetletij (prvi del »Raspeće« je bil lani dotiskan, a ni smel na luč), roman Mile Budaka: »**Na ponorimac**«, s katerim je stopil pisatelj na najvidnejše mesto sodobne hrvatske književnosti. Je to hrvatski roman, ki odkriva prepade, kamor strmoglavlja sodobna družba. Prav za prav ne prinaša zdravja ta roman, bol pušča na čitatelju, čuti se, da roman še nima konca. Družba, ki se izživlja, nima rešitve; kliče kmečkih sokov, da jo oplodi. Bridka pa je tudi povest ljudi, ki hrepene po mestu, kjer raste bel kruh. Pogospodijo se in zgube vez z domom. Torej nimajo zdravja za sodobno mestno družbo? Dokler se družba, ki se valja brez volje in vzleta po mlakuži, ne vrne k skupnemu srcu vasi, odkoder se je odtrgala, je odžagana veja. To bi bila misel. Je pa Budak širok snovalec, seže v vsa sodobna vprašanja, dejanje niza na dejanje z nezmanjšano silo, hoče plemeniti; sam svoje, nobeni struji ne pripada, govori mirno, preživljeno, stavki so mu zgoščeni, kot iz kamna izklesani. Budak stoji daleč od svojega romana, samo odkriva zastor, to zna samo zrel človek, ki je šel skozi ogenj življenja kakor Budak. — Kakor Budak javlja v »15 dana«, ima še mnogo snovi: novo trilogijo iz hrv. povojnega življenja, kulturnega, političnega in socialnega, ime ji bo: Pravda. Dalje roman iz kmetskega življenja Ličana (pisatelj je Ličan) in kajpada tretji del trilogije, katere drugi del je »Na ponorima«. Matica Hrvatska je tudi to pot srečno izbirala.

»Zadružni štamp. zavod« je izdal Hanžekovičev roman: »**Gospodin čovjek**« (roman istine), o tem na drugem mestu.

Zagreb, 7. junija 1932. —b—

Dnevna kronika

Smrtna nesreča s samokresom

Sv. Jurij ob juž. žel., 8. junija.

V Svetem Primožu pri Sv. Juriju ob juž. žel. se je pripetila velika nesreča, katere žrtev je bil mlad in jako dober posestnik Ivan Laboter. Laboter je razkazoval zvečer delavcem svoj samokres. Nesreča pa je hotela, da je pozabil v samokresu še en naboj in je mislil, da je samokres že prazen. Cev samokresa je obrnil proti sebi in se je pri tel prav nerodno dotaknil petelinčka. Samokres se je sprožil, počil je strel in krogla je zadela Laboterja naravnost v srce. Med delavci, ki so bili navzoči in v družini sami je nastala velika panika. Vsaka pomoč je bila zaman. Smrt je nastopila po petih minutah. Laboter je bil po svojem značaju pri vseh ljudeh jako priljubljen, vsa okolica ga je visoko spoštovala. Bil je šele komaj 40 let star ter zapušča mlado ženo in otroka edinčka. Ljudje so pri pogrebu pokazali, kako so pokojnega spoštovali. Nesreča pač nikdar in nikjer ne praznuje. Z orožjem moramo biti zelo previdni!

Po vodni katastrofi v Litiji

Litija, 9. junija.

Litija je minuli teden postala slavna po vsej Evropi, ker so skoraj vsi inozemski, posebno nemški in italijanski časopisi prinesli gorostasne vesti o vodni katastrofi, ki da je spremenila Litijo v razvalne in zahtevala tudi smrtne žrtve poleg mnogo hudo ranjenih. Seveda k sreči ni bilo ne prvo ne drugo resnično, vso zadevo so posneli po alarmantni vesti nekega ljubljanskega dnevnika. Svojci Litjanov so brzojavno povpraševali, kako in kaj, mnogo jih je prišlo na »lice katastrofe«, ki pa je bila v trgu že zabrisana, in celo en avto časnikarjev iz Zagreba se je pripeljal v Litijo, kjer so pa ugotovili le nekaj več ilovnatega blata na trgu in nekaj nanešenega kamenja pred sitarjevškim hribom. — Rudarska združba Litija se je medtem tudi že sporazumela z lastniki oškodovanih zemljišč, tako da bo v kratkem času tudi ves nanešeni skalnati nasip speljan v Savo ter bo s tem obrežje še bolj nasuto.

Pri vseh mizarjih

na velesejmu dobite za ceno Din 20·— lepi moderni ravnokar izšli **katalog pohištva** kateri Vam bo v pomoč pri izbiri in naročanju Vaše opreme. Pismena naročila: **ROK ARHAR**, St. Vid nad Ljubljano.

Plačilo znamke v pismu.

Koledar

Petek, 10. junija. Margareta, kraljica. Bogomil.

Novi grobovi

† **Na Dobrovi pri Ljubljani** je umrla nadučiteljeva vdova ga. Rantova, mati frančiškanskega provincijala g. p. dr. Gvidona Ranta. Pokopali so jo včeraj. Blagi pokojnici svetila večna luč, žalujočim preostalim pa naše iskreno sožalje!

Osebne vesti

= **Premestitve v železniški službi.** Premeščeni so uradniki VIII. položajne skupine: Šijanec Anton, Maribor kor. kol., v Maribor glav. kol.; Joštl Evstahij, Logatec, v Maribor glav. kol.; Verhovšek Adalbert, Tezno, v Maribor kor. kol.; Vrabec Mihael, Jesenice, v Ljubljano glav. kol.; Kepec Ivan, Zidani most, v Ljubljano glav. kol.; Pirš Jožef, Grobelno, v Ljubljano glav. kol.; Bernot Friderik, Hrastnik, na Jesenice; Ramor Maksimiljan, Zidani most, na Pragersko; Gračner Karel, Tezno, v Maribor glav. kol. IX. položajne skupine: Kokot Karel, Tezno, na Pragersko; Kokot Alojzij, Pragersko, v Maribor glav. kol.; Orehek Jožef, prometno-komercijalni oddelek direkcije, v Ljubljano glav. kol.; Ulčnik Štefan, prometno-komercijalni oddelek direkcije, na Zidani most; Ilovar Alojzij, prometno komercijalni oddelek direkcije, v Maribor gl. kol.; Cafuta Alojzij, Škofljica, v prometno-komercijalni oddelek direkcije. X. položajne skupine: Bregant Slavko, Sv. Lovrenc na Pohorju, v Logatec; Lengar Anton, Ponikva, v Hoče. Uradniški pripravniki: Adam Ciril, Tezno, v Hrastnik; Avbelj Ivan, Brežice, v Zidani most; Štampar Anton, Brežice, v Grobelno; Justin Sava, Pragersko, v Zidani most; zvaničnika I. kategorije: Babošek Alojzij, Hoče, v Sv. Lovrenc na Dr. polju; Zor Albin, Sv. Lovrenc na Drav. polju, v Sv. Lovrenc na Pohorju.

Ostale vesti

— **Krivoverske knjige.** Po mestih in po deželi hodijo agenti in agentinje, ki prodajajo za male zneske lepo vezane knjige krivoverske vsebine. Ker znajo gladko govoriti, marsikoga premotijo, da jih kupi. Sklicujejo se, da je v knjigi samo dobra razlaga sv. pisma. Kakšna je vsebina, razvidimo n. pr. iz predgovora knjige Osvobojenje (Rutherford: Befreiung), kjer pravi pisatelj: »Imena treh velikih bitij, ki se v tej knjigi posebno dvignejo, so Jehova, oče, in *njegova sinova* Logos in Lucifer.« Torej Bog je oče Luciferjev! Dalje: Ko je Kristus umrl in šel v nebesa, je satan sklenil, uničiti njegovo odreševalno delo. Zato je obudil škofe in starešine, ki so Kristusov nauk pokvarili in ljudi zapeljujejo v zmote. Gospodovalna hierarhija je ustanovila cerkev in postavila papeža. Rimska cerkev ni bila nikoli sveta, ampak je izvrševala najhujše pregrehe itd. (Str. 197 id.) — Pisec torej prehaja od ene zmote v drugo. Da katoličani takih knjig ne smejo čitati, je jasno. Agente in agentinje takih knjig kar na kratko odslovite!

— **Cerkven koncert bo v Škofji Loki** v prenovljeni župni cerkvi in z novimi orglami *v nedeljo 12. junija* ob 5 popoldne. — Notranjščina cerkve je bila prenovljena lani. Dobila je zopet živahne okraske, kakor jih je imela pred 450 leti in novo sliko Kristusa Kralja. Orgle so popolnoma nove. Izdelal jih je za letošnjo veliko noč mojster Franc Jenko iz št. Vida. Igral bo profesor glasbe g. M. Tome, pel pa domači pevski zbor. — Za koncert je živahno zanimanje v mestu in okolici.

— **Romarski shod pri Sv. Antonu na Zdenski rebri** bo prihodnji ponedeljek, dne 13. junija. Bo več sv. maš, ob 9 tudi pridiga. Vsem romarjem bo dana prilika, da opravijo sv. zakramente. — Isti dan bo pri Sv. Antonu običajni semenj, ki po navadi dobro izpade za sejmarje. Zato so tudi letos vabljeni kupci in prodajalci.

— **Na škofijski klasični gimnaziji v St Vidu nad Ljubljano** (zavod sv. Stanislava) se bodo vršili sprejemni izpiti za I. razred od 25. do 27. junija 1932. Učenci naj vložc prošnje, kolkovane s 5 Din, pri ravnateljstvu do 20. junija 1932; prilože naj šolsko izpričevalo in krstni list.

DAJ Ledeno kavo DAM

— **Odkritje spominske plošče na domu pesnika Antona Aškerca.** Zgodovinsko društvo v Mariboru bo odkrilo v nedeljo, dne 12. junija spominsko ploščo na A. Aškerčevem domu v Rimskih Toplicah, na Senožetih štev. 5. To je stari dom Aškerčevega rodu. Že pesnikov ded Franc se je rodil v tej hiši, enako njegov oče Anton. Pozneje je ta Anton Aškerc, pesnikov oče, zapustil domačijo in se priženil v Globoko, kjer je bila doma njegova žena Agata, rojena Knez. Ko je prvorojenec iz tega zakona, pesnik, bil star tri leta, so staršem hišo v Globokem prodali in morali so se seliti. Preselili so se v Senožeti, nazaj na očetov dom, ki ga je imela v posesti njegova sestra Ajtka. Tako je na tej stari domačiji svojega rodu preživel Aškerc svojo mladost. Na ta dom je za dvajsetletnico pesnikove smrti Zgodovinsko društvo v Mariboru dalo vzidati ploščo, ki naj priča, da je iz tega zatišja zrastel prvi pomembni pesnik zelene Štajerske. Odkrilo bo ploščo v nedeljo, dne 12. t. m. po prihodu predpoldanskega mariborskega vlaka ob 12.15. Za udeležence z ljubljanskim vlakom, ki pride skoraj tri ure prej, bo poskrbljeno, da si v tem času lahko ogledajo Aškerčev prvi, sedaj že razpadli dom v Globokem.

Sadvita, mama, Sadvita!

tako se oglasijo otroci
odrastlim pa se delajo skomine,
ko pridejo na velesejmu do paviljona H,
kjer je v koji razstavljena
in kjer prodajajo »Sadvito«
sadje v čokoladi.

— **Maturante kranjske gimnazije iz l. 1922** prosim, da se udeleže proslave desetletnice mature dne 26. junija ob 20 v Kranju (gostilna Jezeršek). Udeležbo javite na naslov: Ing. Dolenc, Kamnik, smodnišnica.

— **Padec s kolesa.** Včeraj dopoldne je padel na Ježici s kolesa 15 letni Stanko Bizjak, sin ključavničarja. Zlomil si je levo roko.

— **Nesreča s flobertovko.** V Loki pri Zidanem mostu je s flobertovko streljal srakoperje 16 letni Ivan Videnšek, sin kretnika. Med streljanjem je odletel Videnšku ves naboj v glavo in mu ranil desno oko. Zdravniki v bolnišnici se trudijo, da bi mladeniču rešili oko, kar bo pa zelo težavno.

— **Apno brizgnilo otroku v oči.** V Rafolčah pri Kamniku je brizgnilo 6 letnemu Venclju Bernotu, sinu hišarja, apno v oči. Dečka so prepeljali v bolnišnico. Nevarnost je, da ne bi deček oslepel.

— **V Službenem listu** kr. banske uprave dravske banovine št. 45 od 8. junija t. l. so objavljene »Izpremembe in dopolnitve v taksnem in pristojbinskem pravilniku«, dalje »Obrazec za pravila združbe trgovcev (obrtnikov)«, »Razglas o oprostitvi ljudskega dela in odkupnine za nedržavne ceste« in »Objave banske uprave o pobiranju občinskih trošarin v letu 1932«.

— Osebe, ki so krvno, kožno ali živčno bolne, dosežejo z naravno **»Franz-Josef«** grenčico redno prebavo. Specialisti z visokim slovesom potrjujejo, da so v vsakem oziru zadovoljni z učinkom staroznane **»Franz-Josef«** vode. **»Franz-Josef«** grenčica se dobiva v lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

— **Obupanci nad življenjem.** Iz St. Jerneja na Dolenjskem nam pišejo: Poročali smo že, da se je v nedeljo na Mihovem obesil preužitkar Fr. Bratkovič. Isti način smrti si je izbral tudi neki posestnik z Jelše, a se je, po groznih mukah, premislil in si končno raje s samokresom skušal pretrgati nit življenja. Domači pa so še pravočasno opazili njegovo namero in ga s silo odvrnili od strašnega dejanja. — V Vrhpolju je skušal neki fant s puško ustreliti očeta, nato pa še samega sebe. Podivjanega sina pa so končno z združenimi močmi ukrotili in izročili orožnikom, ki so ga odgnali v zapore. — V Dol. Jaharovcu se je zastrupila z lizolom hčerka pos. Kovačiča. Poklicali so tukajšnjo zdravnico dr. Severjevo, ki pa je mogla ob svojem prihodu ugotoviti le še smrt. Nesrečna mladenka se je — kakor pravijo — usmrtila iz obupa, kar ji je postal nezvest njen fant in je sedaj na oklicih z drugo. V par dneh torej 4 samomorilni poizkusi z dvema smrtnima izidoma. Ljudstvo s strahom zre na te strašne dogodke in vsesplošno obsoja črnoglede obupance, ki — v strašnem objemu alkohola in verski brezbrižnosti — drve v dušno in telesno propast.

— **Vodnik sto izletov** po Gorenjskem, Dolenjskem in Notranjskem se dobi odslej po *znižani ceni* za 40 dinarjev pri avtorju R. Badjuri, Ljubljana, Knafljeva štev. 9/I, kakor tudi po knjigarnah.

— **Čebelarjem!** Uspeh čebelarstva ni odvisen samo od dobre letine, odvisen je v veliki meri tudi od znanja, katerega si je pridobil čebelar potom knjig ali izkušenj. Posebno vsem začetnikom priporočamo knjigo: *Popolni nauk o čebelarstvu*, III. izdaja, od našega čebelarskega mojstra A. Janše. Knjiga ima veliko slik in obdelava v posebnem oddelku tudi Žnideršičev (A. Ž.) panj. Knjižica vsebuje vsa opravila, katera pridejo pri čebelah v poštev, ob vsakem letnem času in vsaki priliki. Ima 134 strani in stane 24 Din. Onim, ki čebelarijo v Žnideršičevih panjih, pa priporočamo knjigo: *Naš panj*. Ta obsega opis in praktičen navod, kako naj čebelarimo v njem. Po lastnih izkušnjah za slovenske čebelarje priredil A. Žnideršič, pojasnjeno s 107 podobami med besedilom. Cena nevezani knjigi 35 Din, vezani 40 Din. Obe je založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani.

Trbovlje

Uradni dnevi okrajnega sodišča iz Laškega v Trbovljah: 11. in 25. junija, 2. in 23. julija, 13. in 27. avgusta, 10. in 24. septembra, 8. in 22. oktobra, 5. in 19. novembra, 3. in 19. decembra. Vselej od 9 do 12 in od pol 14 do 16. Uradni prostori so v nekdanji Parašuhovi hiši.

Novi grobovi. Umrli so: Goltes Marija, žena rudarja, na vnetju hrbtnega mozga, stara 32 let in otroci rudarja: Perčič Zdenka, Andrejaš Zora, Bočko Venceslav, Dolinar Ludmila, Ačkun Anica.

Popravite. Okoli rezervoarja in strojnih naprav občinskega vodovoda na Tereziji je ograja razdrta. Otroci pa, ki jih je vedno polno tam okoli, odkrivajo odmajani pokrov na zračni cevi vodovodne naprave in mečejo notri razne umazane stvari. Ker same besede otrokom ne bodo zalegle, je treba pokrivalo zračne cevi pritrditi, ograjo pa popraviti.

Zanimivosti izpred sodišča

Ljubljana, 9. junija.

Pri ljubljanskem okrajnem sodišču je bilo od 9. maja do danes podanih 81 stanovanjskih odpovedi, skupaj letos pa že 514. Stanovanjske odpovedi zadevajo v prvi vrsti malega človeka, delavce in nižje uradnike, ki stanujejo po skromnih stanovanjih. Večina odpovedi zahteva, da se morajo stranke izseliti meseca julija, le nekaj jih je s terminom za september in november. Mestna občina je 6 branjevcem odpovedala lope na Pogačarjevem in Vodnikovem trgu, ker branjevci niso občini že dalj časa plačali nikake, četudi nizke, najemnine.

Jutri ob 8.30 dopoldne se bo pričela pred malim kazenskim senatom v razpravni dvorani št. 79 velika razprava proti Francetu Hladniku, lesnemu manipulantu rojenemu l. 1884 v Gorenjem Logatcu. Hladnik je poznan pustolovec. Pred vojno je vzbujala splošno senzacijo njegova afera poskušenega zastrupljenja tašče ge. Hammerlitzove v Logatcu. Hladnik se je moral zaradi poskušenega umora zagovarjati pred ljubljansko poroto, bil je sicer oproščen, toda obsojen zaradi večjih sleparij na večmesečno ječo. Hladnik je pravi tip pustolovca. Ob zamenjavi kronskih bonov l. 1930 se je spustil v ponarejanje teh bonov. Zadnji čas pa je poskušal oslepariti več oseb na ta način, da jim je ponujal v zastavo hranilniško knjižico. Pri Hranilnem in posojilnem domu v Ljubljani je namreč Hladnik vložil 30 Din, pozneje pa je ta znesek spremenil v 30.000 Din. Ljudje pa so bili previdni in mu niso nasedli. Hladnik si je nato Krečevi, stanujoči na Kongresnem trgu št. 3, je njegove nakane pravočasno razkrinkane. K gospej izmislil še drugo goljufijo, toda k sreči so bile namreč poslal nekega Štefaniča z naročilom, da naj gospej javi veselo novico, da še živi njen sin Rudolf Kreč, sodnik, ki je pa pogrešan od l. 1914, ko je bil odšel na gališko fronto in je najbrže padel. Štefanič naj bi zahteval od ge. Krečeve večjo svoto v dolarjih, da bi bila na ta način omogočena sinova vrnitev domov. Šlo je kar za 100.000 Din. Štefanič je celo prinesel neko fingirano pismo, odposlano z Dunaja. Štefanič je stvar javil policiji. S pomočjo svojega pomagača Markiča pa je dejansko osleparil Bogdan Žilič za okoli 13.000 Din. Slavko Markič je namreč na račun svoje matere jemal večje množine železa in cementa. Hladnik pa je obtožen tudi nekega težkega nemoralnega delikta.

Tragedija v Köhlerjevi prodajalni na Dunajski cesti pride tudi v kratkem pred veliki senat. Iz bolnišnice so izročili deželnemu sodišču sedlarskega mojstra Lojzeta Brecelnika, ki je, kakor znano, 26. aprila okoli 19. ure ustrelil v omenjeni prodajalni go. Rozo Delacordovo. Po dejanju pa je Brecelnik zbežal v svojo delavnico na Gosposvetski cesti ter si hotel tam končati svoje življenje. Težko se je obstrelil, toda v bolnišnici se je zdravnikom posrečilo, da so ga ohranili pri življenju. Ker je sedaj okreval, je bil Brecelnik včeraj prepeljan v preiskovalni zapor.

Celje

Umrl je v sredo zvečer na svojem stanovanju na Slomškovem trgu št. 7 v visoki starosti 75 let vpokojeni dvorni svetnik in bivši okrajni glavar celjski Marino baron Müller-Hörnstein. V Celje je prišel kot okrajni glavar nekaj let pred začetkom svetovne vojne in bil tukaj ves čas vojne V svoji službi je bil ljubezniv in zelo korekten. Bil je eden onih redkih upravnih uradnikov, ki ni preganjal slovenskega življa, ampak je nasprotno Slovence ščitil, kar je bilo čutiti med vojno, ko se je vedno zavzemal za politične osumljence. Bil je seveda precej nepriljubljen pri celjskih Nemcih, ker ni slepo trobil v njihov rog. Po prevratu pa je stopil zaradi bolezni v pokoj. Bog mu daj večni mir in pokoj!

Mestna elektrarna nam sporoča, da ukine falska elektrarna v nedeljo, 12. t. m. med 7 in 14 zaradi nujnih popravil električni tok za mesto Celje in okolico.

Smrtna kosa. V Gotovljah pri Žalcu je umrl v sredo, 8. t. m. v starosti 52 let vpokojeni profesor Ivan Kristan. Pogreb se bo vršil v petek, 10. t. m. na pokopališču v Gotovljah. Njegovi duši večni mir in pokoj, žalujočim preostalim pa naše iskreno sožalje!

Nogomet. Na zelenem polju se bosta pomerila v nedeljo, 12. t. m. ob 5 popoldne na igrišču SK Celja na Glaziji v prijateljski nogometni tekmi SK Železničar iz Maribora in SK Celje.

Ptuj

Ustanovitev prosvetnega društva pri Sv. Marku niže Ptuja. V nedeljo 5. t. m. se je vršil ustanovni občni zbor prosvetnega društva v prostorni šolski sobi pri Sv. Marku, katerega se je udeležilo nad 500 udeležencev. Veliko ljudi je moralo radi pomanjkanja prostora ostati zunaj. Zborovanje je otvoril vrli domači kaplan Janez Krušič. Dr. Remec je v svojem jedrnatem in globokozasnovanem govoru orisal pomen in namen prosvetnega društva. Nato se je vršila volitev odbora, ki je iz svoje srede izvolil za predsednika kaplana Krušiča.

Znižanje najemnin. Mestni občini je sledila tudi mestna hranilnica ter znižala najemnine v svojih hišah povprečno za 10%.

Osebne vesti. Ptujski župan Jerše odpotuje prihodnji teden v Belgrad po uradnih poslih in radi tega ne bo sprejemal strank od srede do sobote, t. j. od 11. do 14. t. m.

Nezgoda pri požaru. Jožef Košar, kočar iz Galuška, je ob priliki požara v Zdolah pomagal reševati živino iz gorečega hleva, pri tem pa ga je krava sunila z rogom v trebuh in ga nevarno poškodovala. Prepeljali so ga v bolnišnico.

Ustrelil se je Janez Kumer, posestnik iz Galuška. Pokopali so ga v sredo. Zapušča ženo s tremi nedoraslimi otroci. Vzrok samomora ni znan.

Št. Jernej

V najlepši dobi 40 let je umrl Martin Žulič, posestnik z Dol. Vrhpolja. Podvreči se je moral operaciji na slepiču, a ker je prišel prepozno, se ni posrečila. Zapušča ženo in pet nepreskrbljenih otrok.

Obesil se je v domači sobi Franc Bratkovič, 60 letni preužitkar z Mihovega. Pokojni je bil udan pijači, poleg tega pa je ob izročitvi posestva zapustil sinu tudi precej dolgov, kar vse ga je vedno morilo s težkimi skrbmi in končno dovedlo v strašno smrt. Zapušča osem otrok, izmed katerih je bila najmlajša hčerka v nedeljo, prav na dan žalostne očetove smrti, pri prvem sv. obhajilu.

Zakonski stan si je po enem letu vdovstva znova izvolil naš 65 letni vrtnar g. Lojze Rajner. S harmoniko in petjem je proslavil ta veseli dogodek in mladostno čil se je radoval med mladimi svati. Naj mu Bog tudi v bodoče nakloni vesele in srečne ure v življenju!

Jesenice

Iz Amerike se je pred par dnevi vrnil gosp. Janez Smolej, brat jeseniškega urarja gosp. Smoleja Mavricija. Župnikoval je v državi South Dakota celih pet in dvajset let. Sedaj namerava stalno ostati na Jesenicah, kjer bo maševal v kapelici v Krekovem prosvetnem domu.

Jesenice prav nič ne zaostajajo v športnem oziru za drugimi kraji, zakaj vsako nedeljo imamo priliko videti nogomet, hazeno ali pa tudi oboje. Na igrišču pod Možakljo se je vršila v nedeljo tekma med Primorjem in Bratstvom, ki je izpadla v prid Primorju, pred to tekmo pa smo videli prijateljsko in tekmo med elektriki KID in pa Hostarji t. j. člani turistovskega kluba Skale. Hostarski strelec je med tekmo lepo mirno kadil ter imel širok pastirski klobuk na glavi, vsi pa so bili v pristnih planinskih jerhovcah. Občinstvo se je do dobra nasmejalo.

Poleg Krekovega doma pa se je vršila hazena tekma med »Borkami« in »Svobodo«. Končala se je v korist »Svobode«.

Kap je zadela v ponedeljek zvečer znano gostilničarko in posestnico g. Nežo Ravhekar na Savi. Pokopali jo bodo v sredo popoldne.

Kranj

Škropilni avtomobil dospel. V soboto dopoldne se je na kranjskih ulicah prvič pojavil novi škropilni avtomobil, ki je seveda vzbudil splošno zanimanje. Avtomobil, ki tehta 3 in pol tone in ima motor s 50 HP, je znamke Chevrolet ter ga je mestni občini dobavila tvrdka »Dessa« v Ljubljani po zelo ugodni ceni. Kotel za vodo ima kapaciteto 3000 l. Voda se bo črpala iz Save ali pa iz Kokre in bo vodovod razbremenjen.

Živinski sejem v Kranju 6. junija. Na trg so prignali 8 bikov, 76 volov, 32 krav, 3 telice, 6 telet, 28 ovac in 258 prašičev. — Cena: bikom Din 2.50, volom do Din 5.—, kravam Din 2.50, telicam Din 3.—, teletom Din 5, 6, 7. Debeli prašiči kg po Din 6, 7, 8, prašički za rejo do Din 300 za par.

Litija

Nove telefonske govorilnice. Te dni je bilo priključeno k telefonskemu omrežju banovinsko veleposestvo na Ponovičah, kjer sta dve novi govorilnici in sicer uprava banovinskega veleposestva in ravnateljstva deškega vzgajališča istotam.

Stavbno gibanje. Kljub veliki gospodarski depresiji je stavbno gibanje še precej živahno. V Gradcu pri Litiji gradi enonadstropno stanovanjsko hišo modistinja gdč. Skušek ter pekovka gospa Milka Preželj. Na občinskem zemljišču nad Frtico si postavlja hišico krojaški mojster gosp. Stanko Kajtna. Nadzornik proge g. Polde Juh iz Ljubljane pa si je zasigural nad litijskim pokopališčem večjo stavbno parcelo, na kateri bo drugo leto zgradil lično stanovanjsko vilo.

Prodaja zgradb in celotnega kompleksa litijske topilnice. Kakor se čuje, se vrše pogajanja med dunajsko lastnico litijske topilnice, ki že 8 let ne obratuje, in Jugočeško v Kranju, ki hoče ta kompleks kupiti in zgraditi na njem moderno predilnico in tkalnico. Baje so pogajanja pred zaključkom. Čuje se tudi, da koncern Jugočeške kupuje tudi litijsko predilnico, ki je last Mautnerjevega predilniškega koncerna, ki pa je v drugih državah svoje obrate deloma skrčil, deloma pa ustavil, le litijska, ki je baje najbolj rentabilna, še obratuje v nezmanjšanem obsegu. Za naš okoliš bi bilo le želeti, da se pri nas etablira Jugočeška, ki ima premog bližje in tudi cenejše delovne moči kakor pa druge.

Mala Nedelja

Naši vrli gasilci so priredili preteklo nedeljo tombolo, ki se je je udeležilo mnogo takih, ki bi si radi kupili kravo za tri dinarje. Da ima pri tomboli glavno besedo — sreča, je vsem znano. Ampak ona je včasih zelo muhasta, včasih pa tudi zasluži pohvalo. Tako je ob tej priliki naklonila kravo vdovi, kočarici Vargi, ki je nekako pred dvema letoma pogorela. Tokrat menda ni bilo nevoščljivcev. Gas. društvo je storilo veliko dobroto s svojo tombolo.

Stara navada pa je, da, kadar imajo gasilci kakšno prireditev, tud iv resnici gori. Tudi v nedeljo zvečer je gorelo v Drakovcih pri Razlagu. Skoro vse je zgorelo. Gasilci so bili točno na mestu in so rešili, kar se je rešiti dalo. Pa kaj, ko je to noč ob istem času gorelo tudi v tomaževski, lovrenški in kapelski župniji! Povsodi bi bilo treba pomagati. Nehote se spomni človek: Štirje požari naenkrat! Kakor da bi se štirje požigalci zmenili ob eni in isti uri...

Radio

Programi Radio-Ljubljana:

Petek, 10. junija: 11.30 Šolska ura.: »Pehta«, otroška igra v 3 dej. (od A. Bulovca), izvajajo učenci in učenke iz Trebnjega pod vodstvom učitelja M. Tratarja. — 12.15 Plošče. — 12.45 Dnevne vesti. — 13 Čas, plošče, borza. — 18 Salonski kvintet. — 19 Dr. L. Sušnik: Francoščina. — 19.30 Gospodinjska ura, gdč. C. Krekova. — 20 Sokolska ura. — 20.30 Pevski dueti. Izvajata ga. Gjungjenac-Gavella in g. Jože Gostič, solista ljubl. opere. — 21.15 Klavirski koncert gospe Šmalc-Švajgerjeve. — 22 Fantje na vasi (pevski kvartet).

Sobota, 11. junija: 12.15 Plošče. — 12.45 Dnevne vesti. — 13 Čas, plošče. — 17.30 Salonski kvintet. — 18.30 Gimnastične vaje (Drago Ulaga). — 19 Gospa Orthaber: Angleščina. — 19.30 Dr. J. Mihelak: Denar, kredit in kapital po vojni. — 20 Prenos balalajk z velesejma. — 21 Samospevi gdč. Korenčanove. — 21.30 Salonski kvintet vmes čas in poročila.

Drugi programi:

Sobota, 11. junija.

Budapest: 20 Prenos iz Dunaja. Ciganska glasba. — **Dunaj:** 20 Vojaške pesmi in godba. — 22.15 Plesna glasba. — **Praga:** 19 Lahka glasba. — 20.15 Radio kabaret. — **Langenberg:** 20 Pester večer. — 24 Jazz. — **Beromünster:** 21 Plesni večer. — **Rim:** 12.45 Vokalni in instrumentalni koncert. — 20.45 »Tannhäuser«, opera. — **Belgrad:** 20.20 »Vedeževalka«, opereta. — **Berlin:** 20 Vojaška glasba iz zadnjih treh stoletij. — **Toulouse:** 19 Harmonika. — 22.15 Vojaška glasba. — 22.45 Moderna glasba. — **Stuttgart:** 20 Prenos iz Dunaja. — **Milano:** 20.50 Komorna glasba. — 22 Varietejski večer. — **Zagreb:** 20 Komorni trio. — 21 »Sen kresne noči«, igra.

LJUBLJANSKO GLEDALIŠČE.

Opera.

Začetek ob 20.

Petek, 10. junija: »Simfonični koncert« v Unionu.
Sobota, 11. junija: PRODANA NEVESTA v Tivolskem parku. Začetek točno ob pol 17. uri.
Nedelja, 12. junija, ob 15: PRODANA NEVESTA v Tivolskem parku.
ob 20: MALA FLORAMY. Izven. Znižane cene.
Ponedeljek, 13. junija: Zaprto.

Boj dveh oljnih orjakov

Kameno olje ali petrolej je kri kapitalizma. V teku zadnjih 10 let so večji del strojev začeli kuriti z olji, namesto s premogom. Avtomobilov je 40 milijonov voz, ki se vsi kurijo z bencinom. Čudovito spretno je znal to izrabiti Holandec Deterding, ki si je med vojno pridobil angleško državljanstvo in je zato, ker je angleško mornarico zalagal z oljem, postal angleški plemič.

Deterding je pred 31 leti ustanovil skromno holandsko in indijsko petrolejsko družbo, katera se je l. 1902 zvezala z angleško petrolejsko družbo »Schell«. L. 1907 se je ustanovila zveza Schellovih petrolejskih podjetij, ki je pod Deterdingovim vodstvom strašno napredovala. L. 1902 je družba pridobila letno 42.000 ton sirovega olja; l. 1910, ko se je polastila romunskih vrelcev, je pridobivala že 1.245.000 ton na leto. Potem je zasedla petrolejske vrelce v Rusiji, Egiptu, Kaliforniji, Mehiki, Venezueli, Argentini itd. in njena produkcija je do l. 1914 narastla na 5 milijonov ton letno. Sijajni so bili zaslužki med vojno, ko so ta podjetja dobavljala olja za armade zaveznikov. Lord Curzon se je zaradi tega nekoč izrazil, da je bila svetovna vojna dobljena »na valu olja«. L. 1923 je Deterdingova družba pridobila še 15 milijonov ton, l. 1929 nad 25 milijonov ton olja. To leto je čisti dobiček družbe znašal 126 milijonov holandskih goldinarjev.

V te hstrašnih skokih v ivšino pa so oljni magnatje, predvsem Deterding in Rockefeller, pozabili, da ima vsaka stvar svojo mero in svoj konec. Prenasičenje je prišlo prej, kakor bi bil pričakoval najbolj previdni gospodarski politik, racionalizacija je omajala industrijski kapitalizem, družbe so se spopadle med seboj zaradi cen, ruski petrolej so sovjeti vrgli na trg na pol zastonj. Zaradi tega je cena enemu sodu petroleja padla od 3.60 dolarjev l. 1929 na manj ko polovico. Dobiček Schellove družbe se je l. 1930 znižal na 90 milijonov letos pa tako zelo, da se je začela majati vsa stavba, vkljub temu, da sta Deterding in Rockefeller, ki sta si doslej divje konkurirala, sklenila premirje. Petrolejski stolpi se majejo, in to je najznačilnejši znak mednarodnega položaja svetovnega kapitalizma.

Deterdingove težave, ki je tudi v zasebni spekulaciji s srebrom izgubil nekaj milijonov funtov, je spretno izrabil Armenec Gulbankian, kateri je povzročil na borzi veliko spekulacijo proti Deterdingovi družbi. Gulbankian ima 5% petrolejskih delnic v Iraku. Ta mož, ki je z Deterdingom že od nekdaj v smrtnem sovraštvu, je povzročil, da so Deterdingove delnice začele padati. Deterdingova Shellova družba ima delniškega kapitala 503 milijone holandskih goldinarjev. Zaradi padanja delnic so delničarji začeli prodajati delnice te družbe, katere so kupili po 600 goldinarjev. Sedaj so jih prodali tako poceni, da so paiprji te družbe izgubili 5 šestin vrednosti, kar pomeni nad dve milijardi goldinarjev izgube. Precejšen del teh poceni prodanih delnic je pokupil ta Armenec v Parizu in se sedaj pripravlja, da vrže mogočnega gospoda Deterdinga z njegovega položaja v Shellovi družbi. Poleg tega je Gulbankian začel divji boj v javnosti, ter po časopisih dólži svojega sovražnika, da je v teku let izdaj 40 milijonov holandskih goldinarjev za podkupovanje državnikov.

Smešno bi bilo zgražati se nad gospodom Deterdingom bolj, kakor nad drugimi oljnimi magnati. Več ali manj so si vsi enaki. Saj tudi zgodovina drugih petrolejskih družb govori o samih škandalih. Ta dejstva so za nas važna samo zato: Prvič: Kažejo, da se gospodstvo kapitalizma res bliža koncu. Drugič pa: Ta dejstva dokazujejo, da to pehanje in izpodrivanje kapitalističnih magnatov med seboj ne pomeni koristi za gospodarstvo v namenu, zadostiti potrebi, marveč pomeni le, da izkoriščajo gospodarstvo kar na veliko v svoje osebne interese. Te osebne interese naj plačujejo revni prebivalci te zemlje.

Po 16 letih iz vojnega vjetništva se je vrnil nemški pešec Oskar Daubmann, kakor smo že poročali. Mladenič je bil vjet v Franciji, hotel je pobegniti. Zato so ga obsodili na prisilno delo v Afriki. Ko se je vrnil, so ga someščani slovesno sprejeli. Na levi: Mladenič se vozi domov med očetom in materjo. Na desni: Tisoči someščanov slave njegovo vrnitev.

Za katoliško šolstvo

Celo v fašistični Italiji je versko gibanje za katoliško šolo. Sveta stolica je izdala dekret, naj se ustanovi osrednji urad za katoliške šole in vseučilišča v Italiji. Ta urad bo dajal vsem katoliškim šolam in zavodom enotne smernice. — Tudi v sedaj svobodomiselni Španiji se dvigajo katoličani za svoje šolstvo. Krščanski očetje, ki so organizirani v »Zvezi krščanskih očetov«, so imeli v Madridu dobro obiskano javno zborovanje, na katerem so izdali oklic vsej španski katoliški javnosti, naj se začno zbirati prispevki za ustanavljanje in vzdrževanje katoliških šol. V okliku je rečeno: »Katoličani ne moremo več mirno gledati, kako lajiške državne šole naše otroke vzgajajo v nekatoliškem in protikatoliškem duhu!« Ta klic z javnega zborovanja v Madridu gre sedaj javno kakor plamen po vsej deželi. Vlada si ne upa nastopiti proti javnim zborovanjem, ker bi morala kršiti načelo svobode. Tako imajo španski katoličani kljub težkim časom priliko in možnost javno boriti se za svoje pravice. Ta boj jih bo zdramil.

Svetovna razstava kruha

Od 19. do 30. junija se bo v Rimu vršila razstava kruha, vseh vrst in oblik, kakor ga pripravljajo in peko po vsem svetu. To krušno razstavo bodo priredili v starih Trajanovih tržnicah, katere so odkopali v teku zadnjih let. Že sedaj so dospele prve pošiljatve kruha iz Jutrovih dežel in severne Evrope. Iz Amerike, južne Afrike in azijskega vzhoda pa so došla poročila, da so pošiljatve kruha že na potu. Pekovske organizacije po raznih državah v Evropi so že v stikih z italijanskimi peki, da se dogovore o razstavi. Najbrže bo vsaka evropska država imela po eno stojnico v stari Triajanovi tržnici. Istočasno bo v Rimu zboroval tudi znanstveno-tehnični kongres, ki se bo pečal s pridelovanjem kruha. V Italiji se je začelo veliko gibanje, naj bi poslej pekli zgolj ržen kruh, ki je bogatejši na vitaminih kakor pa beli ali mešani. Rženega kruha doslej v Italiji niso pekli, ampak so ga premožnejši sloji dobivali iz severnih držav, predvsem iz angleških tovarn.

Katoličani na Švedskem

Švedskega prebivalstva je 6 milijonov, med njimi je danes le 4 tisoč katoličanov. Kljub temu majhnemu številu pa je treba ugotoviti, da katoliška cerkev med Švedi lepo napreduje. Pravkar so v Stockholmu posvetili kapelico v čast sv. Janezu Bosku. Vodili jo bodo salezijanci. Krasita jo dve sliki dvanajsterih apostolov, ki ju je naslikal Eduard Berggren. Dominikanci, ki so bili 400 let

Zblazneli Ludovik Schöss, ki je v Eutinu umoril svojo mater, ji odrezal roke, te povezal v zavoj in se ž njim odpeljal v Berlin. Iskalo ga je 8000 policajev. Končno so ga prijeli. Nesrečnež je znorel

izgnani iz Švedskega, so odprli lastno kapelico z ženskim hospicem, katerega vodi 5 dominikank. Iz Monakovega so prišle šolske sestre iz kongregacije ubogih sester naše ljube Gospe. Tudi katoliška knjigarna je v Stockholmu. Prav tako imajo katoličani svojo korenspondenco, katero vodijo katoliški laiki in ki ima namen odgovarjati na napade proti katoliški cerkvi v svetovnem časopisju ter širiti poročila o katoliških zadevah in dogodkih doma in po svetu. Tudi v Bromolli in Linkopingu so katoliške kapelice. V Helsinbergu so se naselile sestre poljske kongregacije Marijinih dekel, ki imajo predvsem ta namen, skrbeti za otroke poljskih delavcev, ki so se naselili na Švedskem.

Prvi avtobus na tračnicah je v prometu na progi Soltau—Amelinghausen v Hanoveru. Ima dva motorja, vsakega na enem koncu, da se mu ni treba obračati.

Matuškov zločin: Pri postaji Biatorbagy je lani Matuška napravil atentat na brzovlak, ki je padel v globočino. Na sliki vidimo razvaline vlaka pod viaduktom, odkoder je padel vlak.

Atentator Silvester Matuška, proti kateremu se bo kmalu začela razprava pred dunajskim sodiščem.

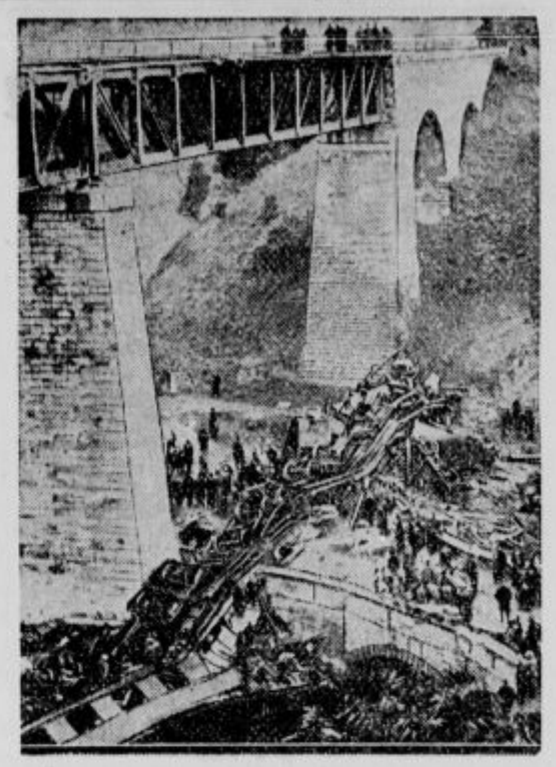

Spomini dvornega krojača

Spomini, ki jih objavlja neki dunajski krojač, bodo zanimali zgodovinarje prav tako kakor spomini slavnih državnikov in generalov. Mojster je imel izredno ugledne odjemalce. Franca Jožefa je ohranil v slabem spominu. Cesar je bil vajen vojaške noše, ni maral civilne obleke in jo je trpel samo na zasebnem potovanju. Razen tega si nikoli ni hotel pomeriti naročene stvari. Pisec z grozo pripoveduje o hudih dnevih, ko je moral cesarja v naglici opremiti za nenadno potovanje na Cap Martin k oboleli cesarici Elizabeti. Cesarjev osebni sluga Ketterl je moral napeti ves svoj vpliv, da bi Franca Jožefa postavil pred ogledalo. Cesar se ni zmenil za prekratke hlače ali preohlapne suknje. »Vraga, saj je to brez pomena!« je godrnjal. Ketterl je milo prosil: »Ampak, veličanstvo, kakšni pa boste! Saj se bodo ljudje ozirali za Vami!« Cesar je rentačil, a vendar moral pomeriti obleko, ker je odhajal v inozemstvo...

Angleški kralj Eduard VII. je bil povsem drugačen odjemalec. Slovel je kot modni zakonodavec, žrtvoval krojaču po več ur časa in z njim vred užival kakovost podloge, dobro zlikane hlače ali lep šiv. Vedno je hotel biti brezhibno oblečen. Zato je zelo trpel, ko je videl, da se nevzdržno debeli. Prihajal je vsako leto v Marijanske kopeli in vestno opravljal vse, kar so mu predpisovali zdravniki. A zdravljenje je malo zaleglo. »Tako vendar ne gre!« je rekel nekoč Eduard VII. krojaču, ki ga je poklical v kopališče, »že zopet sem za en centimeter obilnejši. Spodnja vogala mojega telovnika naravnost štrlita ven, kakor da bi ju bil nalašč zavihal. Veste kaj? Poskusiva opustiti izrez zadaj!« Krojač je prinesel telovnik brez izreza na hrbtu. A čeprav se je bolj držal života, vendar ni mogel zakriti vzroka nesreče. »Ne, to zopet ne gre,« je žalostno vzdihnil Eduard VII. »O, če bi bilo mogoče odpeti spodnji gumb na telovniku!« V inozemstvu si ni upal izvršiti te »revolucije«, a jo je uresničil, ko se je vrnil v London. Odpeti gumb je kmalu postal obvezen za vse modne junake...

Tudi ruske velike kneze je štel dunajski krojač med svoje najboljše odjemalce. Vsi brez izjeme so bili krasno rasli in jako radodarni. Franc Jožef se je naravnost bal naročiti novo obleko, ker se mu je zdela vedno odveč. Habsburški nadvojvode so bili jako varčni in so vedno poskušali znižati krojačeve cene. [illegible] je sicer veliko naročal, a je bil slab plačnik. Zato pa Romanovci niso nikoli barantali in so tudi točno poravnali dolg. »Visočanstvo,« je nekoč omenil krojač enemu izmed njih, »zdi se, da bodo letos v modi beli telovniki. »Ah, tako?« je odgovoril veliki knez, »no, pa mi jih naredite dva ducata!«

A časi so se spremenili. Kronani naročniki so se porazgubili. Nekdanji veseli Dunaj je postal revno brezposelno mesto. Krojač, ki je stregel visokim osebam, je dolgo kljuboval krizi, a naposled na zahtevo upnikov moral predložiti obrtnemu sodišču izkaz dobičkov in izgub. Imetek je znašal 63.013 šilingov, dolgovi pa 149.158 šilingov. Mojster je odložil kredo in škarje. Lotil se je pesesa in pričel pisati spomine, da bi vsaj nekoliko zaslužil tudi na tem področju.

Odlikovani biki na nemški kmetijski razstavi v Mannheimu defilirajo pred odličniki.

Slepi doktor in njegova mati

Pretekle dni so na vseučilišču v Stockholmu praznovali praznik, kakršnega niso, odkar obstoji vseučilišče. Za doktorja so promovirali Nila Juringiusa, ki je bil slep rojen, pa je kljub temu študiral s tako energijo matematiko in napravil tako nalogo, da ga je vseučilišče moralo proglasiti za svojega doktorja. Čudovita je energija in spomin mladega doktorja, ki je dosegel to čast samo s pomočjo svoje ljubeče matere.

Leta in leta mu je njegova mati prebirala znanstvene knjige o matematiki, kar je potem njen slepi sin v svojem spominu predelaval. Nato je diktiral materi to, kar je on dognal s svojim razumom in s pomočjo svojega spomina. Tako je nastalo njegovo znanstveno delo, ki ga je usposobilo za doktorja. Njegova mati mu je bila najzvestejša in najboljša tajnica. Slepčevo znanstveno delo je tako globoko in tako posebno, da je njegov kritik, profesor iz Upsale, moral priznati, da se je moral zelo truditi, če je hotel vse razumeti in preštudirati. Na koncu je profesor-kritik mlademu Juringiusu izrekel te-le besede: »Poleg sveta oblik, barv in črt, ki ga uživa večina ljudi, je še drugi svet, kateri je pa večini ljudi zaprt. To je svet številk, svet matematike. Le malo ljudem je dan dar imeti veselje s sestavljanjem številk in z vzporejanjem oblik.«

Slon pred sodiščem

V berlinskem zoološkem vrtu imajo 13 let staro slonico, ki je povzročila, da je bil njen paznik in čuvaj odpuščen iz službe. Krotilec je pri nekem gostovanju v Pragi najel češkega paznika, naj spremlja slona v Berlin. Predno pa je novi paznik odpotoval na Nemško, je doma na Češkem poceni nakupil mnogo tobaka, ki ga je hotel vtihotapiti na Nemško. Tega pa ni mogel izvršiti, ker je nekega dne slonica našla paznikovo tobačno zalogo in požrla ves tobak kakor slaščico. Zaradi tega je bil paznik ves divji in je v svoji jezi ugriznil žival v konec rilca, kjer je edini kraj na slonovem telesu, ki slona lahko boli. Slonica tega ni pozabila in se je nad paznikom maščevala. Kadarkoli je paznik prišel v njegovo bližino, je žival iztegnila svoj rilec, prijela paznika in si ga začela tlačiti v žrelo. Kadarkoli je slonica nastopala v cirkusu in je njen paznik prišel zraven, ni več poslušala krotilca, ampak je škilila le za paznikom, da bi ga zopet kaznovala. Zato je krotilec končno moral odpustiti paznika brez odpovednega roka in dobiti drugega spremljevalca za žival. Odpuščeni paznik pa je vložil tožbo pred delavskim sodiščem in zahteval odškodnino. Delavsko razsodišče pa je odločilo, da se je slon po pravici branil, še nadalje sodelovati s tako togotnim paznikom. Tako je slon pred sodiščem dobil zadoščenje proti človeku.

»Ko sem mu izročil ček, je vrgel črnilnik proti meni.«

»Zakaj? Ali ni bilo kritja?«

»Je bilo — kar za peč sem smuknil.«

Vajda Vojvod, novi romunski ministrski predsednik, voditelj romunske kmečke stranke, ki je prevzel po diktatorju Jorgi žalostno zapuščino in bo zopet uvedel parlamentarizem.